MASARYKOVA UNIVERZITA

Fakulta sociálních studií

Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií

Mezinárodní vztahy

Analýza rámování obnovitelných zdrojů energie v České republice a na Slovensku s ohledem na energetickou bezpečnost

Diplomová práce

Jan Mišák

Vedoucí práce: Mgr. Filip Černoch, Ph.D.

UČO 348263
Obor: Mezinárodní vztahy
Imatrikulační ročník: 2013

Brno 2015

Prohlášení o autorství práce

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: *Analýza rámování obnovitelných zdrojů v České republice a na Slovensku s ohledem na energetickou bezpečnost (2015)* vypracoval samostatně pod odborným vedením Mgr. Filipa Černocha, Ph.D. a použil jsem pouze zdroje uvedené v seznamu literatury.

V Brně dne 12. 12. 2015 Jan Mišák

Poděkování

Velice děkuji Mgr. Filipu Černochovi, Ph.D. za pomoc při vedení práce, odborné a dobře míněné rady a spravedlivý přístup. Dále také mojí nejbližší rodině za podporu při studiu a poskytnutou příležitost.

Obsah

1. Úvod ... 6
2. Teoretická část ... 9
2.1. Konstruktivismus ... 10
2.1.1. Shrnutí ... 12
2.2. Diskurz a diskurzivní analýza ... 12
2.2.1. Diskurz ... 12
2.2.2. Diskurzivní analýza ... 14
2.2.3. Shrnutí ... 20
2.3. Teorie analýzy rámů ... 20
2.3.1. Shrnutí ... 23
2.4. Energetická bezpečnost ... 24
2.4.1. Energetická bezpečnost a obnovitelné zdroje ... 26
2.4.2. Shrnutí ... 28
2.5. Metodologie výzkumu ... 28
2.5.1. Vymezení oblasti výzkumu ... 29
2.5.2. Časové vymezení výzkumu ... 30
2.5.3. Využití dat ... 30
2.5.4. Konkrétní postup a využití metod ... 32
2.5.5. Limity výzkumu ... 35
2.6. Vývoj obnovitelných zdrojů v České republice a na Slovensku ... 37
2.6.1. Obnovitelné zdroje v České republice ... 37
2.6.2. Obnovitelné zdroje na Slovensku ... 39
3. Empirická část ... 41
3.1. Identifikované rámy v České republice ... 41
3.1.1. Rám č. 1: Pragmatismus ... 42
3.1.2. Rám č. 2: Marginalizace ... 47

3.1.3. Rám č. 3: Nedůvěra ... 51
3.1.4. Rám č. 4: Podpora ... 53
3.2. Identifikované rámy na Slovensku ... 56
3.2.1. Rám č. 1: Futurismus ... 56
3.2.2. Rám č. 2: Potřeba ... 61
3.2.3. Rám č. 3: Nedůvěra ... 64
4. Závěr ... 67
4.1. Rámování obnovitelných zdrojů v ČR s ohledem na energetickou bezpečnost ... 68
4.2. Rámování obnovitelných zdrojů v SR s ohledem na energetickou bezpečnost ... 71
4.3. Komparace rámování v České republice a na Slovensku ... 73
5. Seznam literatury ... 77
5.1. Teoreticko-metodologická část ... 77
5.2. Empirická část Česká republika ... 83
5.3. Empirická část Slovensko ... 89
6. Přílohy ... 95
6.1. Jmenný seznam aktérů zahrnutých do analýzy ... 95
6.1.1. Česká republika ... 95
6.1.2. Slovensko ... 96
6.2. Přepis použitých vyjádření ... 97
6.2.1. Česká republika ... 97
6.2.2. Slovensko ... 123

1. Úvod

Snad každý člověk si najde nějaké společenské téma, které jej zajímá více než jiná. Sleduje dění kolem něj, různé debaty nebo komentáře. Málokdo si ovšem také uvědomuje, že samotné výroky nejenže formulují názory aktérů, ale také ohraničují dané téma v celé společnosti, ovlivňují myšlení nás všech. Jelikož slova a výroky mohou nabývat různých interpretací, je v některých případech zajímavé zabývat se tím, jak je vlastně dané téma ohraničeno těmi, kdo jeho kurz určují.

Energetika je v posledních letech velmi aktuální téma. Rostou nároky nejen na zabezpečení průmyslových odvětví, ale i běžných potřeb občanů vyspělých států. Mnoho zemí se zároveň v dnešní době potýká se snižujícími se stavy zásob jejich fosilních paliv, případně doplácejí na křehkou stabilitu mezinárodního systému. Jsme svědky častých politických her s důležitými energetickými surovinami, dohadů o vývoji jejich cen a podobně. Stejně tak proti fosilním palivům stojí narůstající trend ochrany životního prostředí, který zejména západní civilizace intenzivně prosazuje. Lidstvo tak stojí před jednou z nejzásadnějších otázek přítomnosti i budoucnosti. Jakým způsobem se všem těmto problémům vyhnout? Dají se vůbec nahradit bezezbytku tradiční fosilní paliva? I toto téma je jedním z těch, které je naplněno nespočtem diskuzí, výroků a prohlášení. Ta také nabývají různých významů.

Jednou z možností, jakým způsobem bojovat se závislostí na tradičních palivech, mohou být takzvané obnovitelné zdroje energie (zkráceně OZE). Tedy ty zdroje, které vůbec neubývají anebo se obnovují tak rychle, jak jsou spotřebovávány.[1] Je paradoxní, že to byly právě obnovitelné zdroje, jejichž využití si lidstvo osvojilo ve svém raném vývoji. Růst populace a zvyšování nároků na objem a cenu energie však mělo za následek postupné upozadění těchto zdrojů. Tehdejší technologie je neuměly efektivně využívat, a tak je v průběhu dějin předstihla fosilní paliva. Tento kurz se ale lidstvo ve vývoji dvacátého století rozhodlo změnit a nyní již stojíme před otázkou, zda právě obnovitelné zdroje energie nejsou onou neznámou budoucnosti.

Právě naše evropské prostředí patří celosvětově ke špičce ve využívání obnovitelných zdrojů energie, a ty tak již mnoho let patří k základním součástem energetických mixů

[1] Jedná se především o sluneční záření, vodní energii, větrnou energii, dále pak energii přílivu, geotermální energii, biomasu a další.

jednotlivých evropských států. A to v menší (např. Nizozemsko) či větší míře (Norsko)[2]. (Eurostat, 2015, str. 2) Stejně tak Evropská unie, potažmo její členské státy vyvíjejí snahu o zvyšování podílu těchto zdrojů. Členy Evropské unie jsou od roku 2004 také Česká republika a Slovensko. I v těchto státech pak můžeme sledovat veřejnou debatu o obnovitelných zdrojích energie. Snižování závislosti na zahraničních dodávkách a využívání pevných paliv je pro země střední Evropy dlouhotrvajícím problémem. Slovensko si z doby za železnou oponou přineslo extrémní závislosti na dovozu strategických surovin, což v praxi znamenalo import více než tří čtvrtin surovin k naplnění jeho energetických potřeb.[3] (Eurostat, 2015) To spolu s pokračující těžbou stále omezenějších domácích zdrojů energie způsobilo dlouhodobý problém, který se obě země snaží řešit. Tím, že obnovitelné zdroje energie nejsou náročné na dodávky ze zahraničí a každý stát je může prakticky bez omezení využívat na svém území, se obnovitelné zdroje logicky stávají nositelem snižování energetické závislosti a posilňování energetické bezpečnosti státu. Robert S. Wang, nejvyšší americký úředník pro asijsko-pacifickou spolupráci[4] o roli obnovitelných zdrojů mluví takto: *„Rozvoj obnovitelných zdrojů energie v co největší šíři celého světa pomůže zvýšit energetickou bezpečnost, a to i v případě, že bude využívání tradičních zdrojů nějakou dobu pokračovat.“* (Developing renewable energy conducive to global peace: U.S. official, 2015)

V dnešním mezinárodním systému je energetika státu (a jeho domácností) stále téměř výhradně podřízena chování politických aktérů a jejich rozhodování. Jak tvrdí autoři Twidell a Weir: *„Je povinností politiků chránit jejich národní dodávky energie. Mít schopnost zajistit je pomocí domácích zdrojů je tedy strategicky důležité k obraně proti mezinárodním problémům.“* (Twidell & Weir, 2006) Jak jsme uvedli za počátku této kapitoly, jednotlivým výrazům můžeme připisovat různé významy, ovšem jestliže porozumíme nejen tomu, co nám jednotlivosti o celku říkají, můžeme si na něj udělat ucelenější pohled. Stejně tak když se zaměříme na energetiku a budeme zkoumat, jakým způsobem se jednotliví aktéři o předmětu našeho zkoumání vyjadřují, jaké konotace našim proměnným přiřazují, tak budeme schopni porozumět lépe i celkovému pohledu na energetiku daného státu. Jak již bylo výše zmíněno, tato práce se zaměří na analýzu rámování politického diskurzu v České republice a na Slovensku. Politickým diskurzem jsou míněny výroky relevantních aktérů obou vlád.

[2] Zatímco Nizozemsko bylo v roce 2013 na chvostu v podílu energie z OZE s 4,5%, Norsko bylo na samotné špici Evropy s podílem 65,5% (Eurostat, 2015).
[3] Závislost na dovozu surovin k naplňování energetických potřeb Slovenska byla v roce 1990 podle Eurostatu 77,5%. V České republice tomu bylo ve stejném roce dle stejného zdroje 15,4%. (Eurostat, 2015).
[4] U.S. Senior Official for Asia-Pacific Economy Cooperation (APEC).

Objektem rámování pak budou obnovitelné zdroje energie, u nichž ovšem budeme sledovat především jejich vlastnosti týkajících se energetické bezpečnosti.

Předběžný výzkum ovšem naznačil, že obě vlády nemají zájem opřít se o obnovitelné zdroje k navýšení vlastní energetické bezpečnosti, což nám přišlo zajímavé. Proto jsme se rozhodli zmapovat tento diskurz a zjistit, jakým způsobem jsou možné bezpečnostní dopady obnovitelných zdrojů prezentovány na vládních postech obou států. Velmi přínosné se nám jevilo také odhalení, jakým způsobem je vůbec energetická bezpečnost[5] ve spojení s obnovitelnými zdroji interpretována. Jak již bylo zmíněno, i z evropské úrovně zaznívá jasná rétorika toho, že obnovitelné zdroje energie jsou nositeli pozitivních dopadů na energetickou bezpečnost států. To ve svém článku dokazuje například Philip Lowe, šéf generálního ředitelství Evropské komise pro energetiku: *„Požadujeme vyvážený energetický mix a obnovitelné zdroje mají klíčovou úlohu pro členské státy nejen v poskytování nenákladné nízkouhlíkové energie, ale i k zajištění energetické bezpečnosti Evropy v budoucnosti.“* (Lowe, 2015) To potvrzuje také Maria van der Hoeven, výkonná ředitelka Mezinárodní energetické agentury (IEA): *„Obnovitelné zdroje jsou nezbytnou součástí energetické bezpečnosti.“* (The Guardian, 2014)

Cílem této práce je tedy odhalení vládních diskurzů, a to jak v České republice, tak na Slovensku. Z výsledku by mělo jasně vyplynout, jak obě vládní garnitury rámují obnovitelné zdroje z pohledu možných vazeb na energetickou bezpečnost státu. A to buď jako prostředek zvyšování bezpečnosti, tak i jejímu ohrožení. Po nalezení rámů, které odhalí, jak je bezpečnost v souvislosti s obnovitelnými zdroji energie rámována, se také zaměříme na komparaci obou zjištěných výsledků. Těžištěm práce ovšem zůstává analýza jednotlivých diskurzů pomocí rámování. Tuto metodu si představíme v kapitole 2.3.

Výzkumné otázky pro tento výzkum tak můžeme formulovat následovně:

Jakým způsobem jsou rámovány bezpečnostní aspekty obnovitelných zdrojů energie v České republice?

Jakým způsobem jsou rámovány bezpečnostní aspekty obnovitelných zdrojů energie na Slovensku?

Liší se nějak rámování v obou zkoumaných diskurzech? Pokud ano, jak?

[5] Význam a použití energetické bezpečnosti je představeno v kapitole 2.4..

2. Teoretická část

K tomu, abychom mohli zvolený výzkum provést a jeho výsledky byly spolehlivé, musíme se nejdříve zaměřit na jeho teoretické a metodologické ukotvení. V této kapitole si představíme zvolené nástroje a metody, které byly při provádění výzkumu využity. Nejdříve se v druhém oddílu zaměříme na všeobecný teoretický základ, z něhož následné výzkumné metody pramení. Ty budou popsány v navazujících kapitolách. Předkládaný výzkum vychází z teorie konstruktivismu.

Proto první podkapitola tohoto oddílu bude věnována právě této kritické teorii. Cílem této kapitoly bude nastínění základních konstruktivistických principů a také řádné odůvodnění, proč byl právě tento teoretický základ v naší práci využit. Další podkapitola tohoto oddílu bude věnována metodě, která bude v tomto výzkumu využita. Jedná se o metodu diskurzivní analýzy, která právě využívá jazykové prostředky k tomu, aby daný diskurz analyzovala. Třetí podkapitola teoretické části už bude pojednávat o konkrétním nástroji využití diskurzivní analýzy, kterou jsme pro náš výzkum zvolili. Analýza rámování se vzhledem k typu bádání jeví nejvhodnějším možným nástrojem. A proto bude v této podkapitole vysvětlen důvod této volby. Dále pak bude třeba vysvětlit, jak je tento nástroj využíván v praxi, a co to vlastně samotné rámy jsou. V neposlední řadě se v teoretickém oddílu podíváme na pojem *energetická bezpečnost*, jenž se v práci bude s pravidelností opakovat, a proto bude třeba jej řádně konceptualizovat.

V druhé polovině této kapitoly pak bude následovat část zaměřená na metodologii. Ta nesmí v žádném vědeckém výzkumu chybě k tomu, aby mohl být tento výzkum opakovatelný. Budou popsány základní operace, které se v jeho vypracovávání objevily, a to chronologickým řazením. Nejdříve se zaměříme na vymezení tématu z hlediska prostoru a času a následně na praktický sběr a využití dat. Nesmíme opomenout ani uvedení limitů výzkumu, které jsou zvláště u použití tohoto metodologického rámce důležité a je třeba si je před samotnou prací identifikovat. K tomu, aby čtenář lépe porozuměl třetí, empirické části, uvedeme krátký exkurz do využívání obnovitelných zdrojů energie v České republice a na Slovensku. Tato data pak přímo ovlivňují samotný vládní diskurz, jak je také v práci zmíněno.

2.1. Konstruktivismus

Vzhledem ke zvolenému objektu zkoumání bude práce vycházet z typu kritické teorie – konstruktivismu. Zvolení právě konstruktivismu bylo zcela evidentní a z něj budeme čerpat i použité metody zkoumání. Jestliže potřebujeme užít teorii, která by kladla důraz na jazykové prostředky, konstrukci reality jednotlivými aktéry apod., konstruktivismus splňuje všechny tyto předpoklady, neboť právě on se zabývá sociálními aspekty a vztahy mezi sktrukturami a aktéry v mezinárodních vztazích. (Jackson & Sorensen, 2006, str. 164) Konstruktivisté tak sdílí názor, že materiální a ideové struktury jsou velmi důležité a společné strukturální charakteristiky mají vliv na veškeré sociální chování, včetně rozhodování politické elity. (Reus - Smith, 2012, str. 213)

Konstruktivismus se poprvé objevuje v 80. letech 20. století jako jedna z nejmladších kritických teorií. Ty tvrdí, že společenské struktury závisejí na vědění o společnosti jako takové. (Guzzini, 2006, str. 3) Sociální realita je podle nich formulována představami o mezinárodních vztazích a porozumění těmto vazbám teprve může vést k pochopení fungování celého systému. (Finnemore & Sikkink, 2001, str. 393) Tento konstruktivistický proud byl terčem časté kritiky, zejména v období konce studené války. Největší rozkvět konstruktivismu můžeme sledovat až po jejím skončení. Realita jako taková je pak tedy výsledkem lidského vnímání, vědomí, rozhodování a nakonec chování. Konstruktivistické přístupy vycházejí z idealistické ontologie[6], což znamená, že sociální svět je vytvářen „*prostřednictvím intersubjektivně vytvářených struktur a procesů nesoucích sdílený význam.*“ (Ocelík & Černoch, 2012, str. 35) Jak je již z názvu konstruktivismu patrné, realita mezinárodního prostředí je podle jeho učení sociální konstrukcí vytvářenou pomocí diskurzu jeho aktérů. (Guzzini, 2006) Systém je tedy přímo závislý na lidském jednání, v našem případě se jedná o pozici vlády k obnovitelným zdrojům, přesněji k jejich bezpečnostnímu využití. Společným rysem konstruktivismu je zkoumání společenského života a to, jak právě společenský život ovlivňuje mezinárodní politiku.

Konstruktivismus je tedy založen na empirickém přístupu. Existuje však mnoho přístupů jak z konstruktivistického postavení nahlížet na epistemologii[7]. V tomto případě se můžeme v literatuře dozvědět o dvou proudech konstruktivistů. První proud tzv. konvenčních konstruktivistů, kteří věří, že jedna událost implikuje druhou a jsme schopni zkoumat kauzální

[6] Ontologie je filosofickou disciplínou, která se zabývá nejobecnějšími otázkami bytí a jsoucna. Zkoumá tak v prvé řadě povahu reality. (Ocelík & Černoch, 2012, str. 35)
[7] Epistemologie je způsob, jakým pozorujeme realitu. Zahrnuje rozsah i o typ využitých prostředků.

vztahy mezi nimi. Druhý proud tzv. kritických (nebo post-pozitivistických) konstruktivistů naopak zpochybňuje možnost objektivního poznání a zaměřuje se na působení síly (moci). (Jackson & Sorensen, 2006, str. 217)

Pro naši práci je také důležité zaměřit se na úroveň analýzy systém – stát – jednotlivec. Různí autoři se více či méně přiklánějí ke všem třem úrovním, ovšem pro naše účely je nejvhodnější vybrat úroveň státní. Jedním z těch, kdo tento přístup obhajuje, je například Jutta Weldes. Ten ve svém díle uvádí, že právě domácí politiky jsou ty, jež konstruují politiky mezinárodní. (Weldes, 1996, str. 280)

Počet různých konstruktivistických náhledů může na první pohled naši práci ztěžovat, ovšem na druhou stranu nám to dává hodně prostoru pro to, abychom zvolili tu nejvhodnější. Někteří autoři jako Mary Pettenger tuto roztříštěnost odmítají a uvažují o konstruktivismu jako o jediném procesu. (Pettenger, 2007) Naopak například autoři Fearson a Wendt rozlišují 4 principy konstruktivismu. V naší práci si je uvedeme, protože právě tyto principy blízce souvisí s využitím rámování (viz kapitola 2.3.):

1) Konstruktivismus zkoumá intersubjektivní ideje a normy, které musejí být sdíleny velkým počtem lidí. Díky tomuto můžeme chápat i samotné rámy jako sdílené vědění velkým množstvím lidí.
2) Druhý princip zkoumá sociálně konstruovanou povahu aktérů (subjektů). Ti se při svém jednání nechávají ovlivňovat právě sdílenými normami a tvoří tak ze sebe závislou proměnnou.
3) Třetí princip je v rámci konstruktivismu zřejmý, neboť mluví o tom, že aktéři a ideje (normy) se vzájemně ovlivňují a konstituují.
4) Poslední princip podle autorů Fearsona a Wendta znamená, že vycházíme-li z předchozích bodů, konstruktivismus stojí spíše na holistické než individualistické pozici. (Fearson & Wendt, 2003)

2.1.1. Shrnutí

Sociální konstruktivismus je postaven na základě lidského chování a vědomí, které konstruuje i celý mezinárodní systém. Na rozdíl od předešlých teorií, které konstrukci tohoto systému přikládaly právě materiálním statkům. Konstruktivisté zdůrazňují, že sociální svět je vytvářen právě lidskými myšlenkami, přáními, ideami, jazykem a jednotlivými diskurzy. Oproti neorealistům uznávají, že právě interakce má determinující efekt. Tento přístup tedy přináší do teorií mezinárodních vztahů zcela odlišnou dimenzi už jen tím, že vyvrací (předtím utvrzovanou) stálost světa okolo nás. S touto teorií také přicházejí nové metodologické postupy, které nám pomáhají odhalit souvislosti doposud skryté. A právě tyto postupy budou v naší práci použity, proto byla volba konstruktivismu na místě. Konkrétně se s metodami seznámíme v další části teoreticko-metodologické.

2.2. Diskurz a diskurzivní analýza

Následující kapitola přímo navazuje na kapitolu předešlou, neboť právě diskurzivní analýza je jednou z nejužívanějších metod při užití konstruktivistické teorie. To, proč jsme si vybrali právě konstruktivismus, jsme již vysvětlili, a nyní je tedy na řadě objasnit výběr diskurzivní analýzy.

Tato metoda výzkumu bude v následujících dvou podkapitolách popsána tak, aby bylo čtenáři jasné, *proč* jsme tuto metodu zvolili, ale také *jakým způsobem* s touto metodou budeme dále pracovat. Nejdříve si uvedeme několik typů diskurzivní analýzy a ve shrnutí této kapitoly pak upřesníme, jakou definici pro tento výzkum budeme používat.

2.2.1. Diskurz

K tomu, abychom se mohli věnovat konceptu diskurzivní analýzy, bude nejdříve nutné vysvětlit si samotný výraz diskurz, a to, jak s ním v této práci budeme pracovat.

Diskurz je sociálními vědci v zásadě vysvětlován jako aktuální množina jazykové komunikace na určité téma, ovšem zahrnuta do něj bývá i komunikace nonverbální, jako je například gestikulace nebo výraz. To bohužel pro naši práci nebudeme moci brát v potaz, neboť většina z analyzovaných zdrojů bude v textovém formátu. Důvodem tohoto rozhodnutí

byla nutnost přesně vymezit datový korpus. Detailní postup je popsán v kapitole 2.5.1. Stejně tak u politického diskurzu o energetice například gestikulace nehraje až tak velkou roli. Diskurz je tedy jak zdroj vědění, tak zároveň výsledek jednání jednotlivců a formuluje tak vlastně sám sebe. (Johnstone, 2002) Jiní zase přisuzují diskurzu význam pouze jako něčeho, co stojí „za větou“, v pozadí. Tedy zkoumají, jakým způsobem je jazyk používán, zaměřují se na gesta, širší společenské dopady a další nonverbální jednání. (Schriffrin a kol., 2003)

Všichni jmenovaní se ovšem shodují na tom, že diskurz je velice vágní termín, jeho využití je opravdu velice široké a význam je vždy závislý na tom, s jakým tématem se zrovna pojí. V zásadě bývá označován jako soubor vědění a vyjadřování se o určitém fenoménu a tvoří i nonverbální komunikaci. (DIJK, 1998, str. 192) My jej specifikujeme pro tuto práci takto: *„(*Diskurz – pozn. autora*) vykazuje konceptuální strukturu sémantické paměti a reprezentuje část vědění. (…) Je organizovaný, váže se na množství konceptů, kdy zvyklostí a zkušenostmi tvoří jakýsi celek, který se aktualizuje množstvím úkolů, jazykovou produkcí a porozuměním, vnímáním, činy a řešením nastalých problémů.“* (Dijk, 1977: str. 135) Jinými slovy něco jako prostor, který je tvořen představami a zároveň tvoří představy o určitém fenoménu. Právě představy, chcete-li výpovědi, budou předmětem naší analýzy, jelikož právě zde budeme hledat souvislosti a podobnosti – rámy. V této práci budou využity pouze veřejné typy diskurzu.[8]

[8] V některých textech pak ještě nalézáme rozdělení diskurzu na veřejný, poloveřejný a polosoukromý. (BENEŠ, 2010) První jmenovaný tvoří volně přístupné dokumenty, jako projevy do médií, programová prohlášení nebo třeba webové stránky a poloveřejný výzkum je vysvětlován neveřejné informace získané například z neveřejných jednání výborů a polosoukromý je forma osobního rozhovoru se zúčastněným aktérem. V této práci budou využity pouze veřejné typy diskurzu. Konkrétně pak nejdůležitějším zdrojem dat budou novinové články, které budou obsahovat přímé řeči sledovaných aktérů, televizní a rádiové rozhovory a okrajově také oficiální dokumenty a prohlášení vlád a vládních stran ve sledovaném období.

2.2.2. Diskurzivní analýza[9]

Jestliže jsme uvedli, jak v této práci poslouží samotný diskurz a jak jsme jej ukotvili v konstruktivistickém paradigmatu, můžeme tento prvek dále rozvíjet a pokračovat k samotné diskurzivní analýze. Diskurzivní analýza se v sociálních vědách objevuje společně s konstruktivismem v okamžiku, kdy na řadu přicházejí post-pozitivistické interpretativní tradice. (Hajer, 1995, str. 43)

Diskurzivní analýza má poměrně dlouhou historickou tradici, která je tedy spojená s tradicí interpretativní. Právě zde můžeme hledat kořeny tohoto přístupu, kdy se vracíme až k dílům Cicera nebo Erasma Rotterdamského. Samotná diskurzivní analýza se objevuje poprvé v kontextu širší post-pozitivistické interpretativní tradice a jejím největším průkopníkem je pařížský filozof a psycholog Michael Foucalt. Toho považujeme i za zakladatele moderní diskurzivní analýzy. Ve svých pracích vycházel zejména ze strukturalismu a marxismu a samotný diskurz pojímá spíše abstraktně. Diskurz vymezuje jako prostor, v němž vznikají a existují aktuální výpovědi a myšlenky o daném problému. To, aby byl diskurz podle Foucaulta kvalitně analyzován, záleží především na kvalitním rozlišení toho, co formuje výpovědi aktérů. (Hajer, 1995, str. 47) Neexistuje univerzální pravda, jelikož nelze nikdy mluvit z pozice, která by existovala mimo nějaký diskurz. Pravda je vázána na místo a moc. (Jørgensen & Phillips, 2002, str. 13) Důležité je, že už Foucault tvrdil, že diskurz je anonymní a nelze jej přisuzovat konkrétnímu aktérovi. Co následní výzkumníci na Foucaultovi kritizují, byla jeho přílišná abstraktnost, kdy nedokázal konkrétněji pojmenovat procesy formující diskurz. (Hajer, 1995, stránky 48-52) *„Můžeme nazvat diskurz skupinou prohlášení, která spadají do stejné skupiny. Diskurz je tvořen omezeným počtem výroků, pro které platí skupina podmínek. Diskurz v tomto ohledu není ideální ani neměnná forma, ale je to součást časové historie představující vlastní limity, oddíly, proměny, a specifické režimy, které se odrážejí v čase.“ (Foucault in* Jørgensen & Phillips, 2002: str. 12)

Jestliže diskurz může mít mnoho podob, tak zřejmě nepřekvapí, že i samotné diskurzivní analýzy se od sebe mohou hodně odlišovat. A to jak v objektu zájmu, tak ve způsobu provedení. Známe několik konkrétních diskurzivních analýz. Pro to, abychom zvolili

[9] Samotný výraz „analýza“ pak spočívá v rozdělení celku (v našem případě zvoleného diskurzu) na jeho jednotlivosti a zkoumání, jak tyto jednotky fungují jako relativně samostatné prvky a následně zkoumáme, jaké jsou mezi nimi vztahy. (Hendl, 2012)

správný typ diskurzivní analýzy, jsme nejdříve museli prostudovat různé přístupy, které jsou v sociálních výzkumech uplatňovány. V dnešní době jich existuje již více než 10 (GEE & HANDFORD, 2012) a proto v závěru následujícího odstavce přiblížíme ty nejdůležitější z nich. U nich pak uvedeme, proč jsou k námi zvolenému typu výzkumu vhodné či nikoliv.

Je nutné také vysvětlit povahu vztahu *jazyk – moc*, která je v našem výzkumu elementární. Již v kapitole věnující se konstruktivismu jsme se dozvěděli, že právě jazyk (aplikovaný v praxi) je hlavním determinantem sociálního světa kolem nás. Stejně tak je ovšem logické, že se tedy jazyk stává nositelem moci. Tento vztah pak umožňuje zkoumat pomocí kritické diskurzivní analýzy. (Jorgensen & Phillips, 2002) Kritická diskurzivní analýza, zkráceně „CDA“ (*Critical disourse analysis*) je zřejmě hlavním teoretickým základem pro analýzu diskurzu, kterou budeme v této práci využívat. Přestože CDA není přesně určenou metodou, ani disciplinovanou školou, je pro tento výzkum nejvhodnější. Jedná se také o nejrozšířenější typ analýzy diskurzu. CDA nám říká, že vyjadřování o jednotlivých tématech vždy závisí na pozici aktéra, jenž ho činí. Úkolem kritické diskurzivní analýzy je naleznout právě ty souvislosti, se sociálními a kulturními tématy jako jsou rasa, politická příslušnost, pohlaví, osobnost, apod. a odpovědět, proč je v takovýchto případech diskurz využíván. (Paltridge, 2012, str. 186) Maarten Hajer pak ve svém díle přidává 5 obecných charakteristik kritické diskurzivní analýzy a zároveň je vysvětlen význam pro naši práci:

1) Cílem kritické diskurzivní analýzy je zaměření se na lingvistiku sociálních a kulturních aspektů. (Hajer, 1995, str. 60)

   Zde ovšem podle literatury patří nejen sémiotika, ale i nonverbální komunikace, zrakové vnímaní, a tak podobně. Tu v této práci využívat nebudeme a zaměříme se především na sémiotiku, jelikož nemáme tu možnost shlédnout projevy vizuálně. Zároveň pro tento typ výzkumu nepřikládáme nonverbální komunikaci velký význam.

2) Diskurz je zároveň jak konstruován sociální realitou, tak ji sám konstruuje. (Hajer, 1995, str. 60)

   Pro nás by z toho měla vyplývat relevance výzkumu. Jestliže dokážeme zjistit, jakým způsobem je diskurz rámován a popsat jej, tak jsme s největší pravděpodobností schopni naznačit, jak je konstruována sociální realita.

3) Kritická diskurzivní analýza obsahuje konkrétní lingvistickou analýzu jazyka v sociální interakci. (Hajer, 1995, str. 60)

- viz kapitola *Vymezení výzkumu*.

4) V diskurzu vznikají rozdíly podle ideologií, které zastávají řečníci. (Hajer, 1995, str. 60)

Podle toho, jak máme diskurz vymezený, by se neměly objevovat velké rozdíly na základě politických ideologií, neboť máme vždy diskurz ohraničený vládními aktéry. Ti jsou na straně Slovenska homogenní, co se politického zastoupení týče (SMER), a v České republice zastupují tři politické strany, které se ale rámcově shodují ve svém vládním prohlášení. Největší rozpory tak mohou nastat mezi ideologií ministerstev pro životní prostředí a ministerstev průmyslu. Předpokládáme ale, že tento fakt nebude hrát tento fakt velkou roli, neboť stále jde o vládní celky.

5) Diskurz a jeho analýza musí být chápána jako politicky neutrální. (Hajer, 1995, str. 60)

Toto bude primárním motivem celé práce, musíme se jednoznačně zdržet hodnotových soudů vládních aktérů a interpretovat sledovaný diskurz striktně neutrálně. Zde narážíme na hlavní problém, který skýtá diskurzivní analýza. A zejména v tom případě, kdy autor pracuje sám. Podrobněji se tímto problémem zabývá kapitola *2.5.5. Limity výzkumu.*

Přesně podle těchto pěti bodů bychom se ve výzkumu měli řídit. Analýza by měla být politicky neutrální, vysledované rámy bychom měli být schopni usadit i do politické příslušnosti jednotlivých aktérů a nalézt určité konotace. První tři body jsou zřejmé již z předchozích popisů a víceméně se shodují s ostatními typy diskurzivní analýzy. V některých zdrojích se přímo objevuje termín *politická diskurzivní analýza*, která je jakousi blízkou podmnožinou kritické diskurzivní analýzy a podle autorů je i nejvhodnějším typem analýzy politického diskurzu. (Fairclough & Fairclough, 2012) Politická diskurzivní analýza je chápána jako analýza politického diskurzu z kritické perspektivy. Perspektivy, která je zaměřena na reprodukci a soutěžení o politickou moc napříč politickým diskursem. Této definice lze užít jako základ pro další rozvoj k teorii diskurzivní analýzy. (Dijk in Fairclough & Fairclough, 2012, str. 17) My v politické diskurzivní analýze prozatím nespatřujeme výraznější odchylky od kritické diskurzivní analýzy, proto jí nebudeme věnovat větší pozornost. Kritická diskurzivní analýza ve svých metodách využívá dekonstrukci textu a

nezajímá se pouze o dekonstrukci samotného textu, nýbrž musí nabízet také vysvětlení, proč a jak diskurz funguje. Může nalézt také skrytou ideologii nebo osobnostní zkušenosti autorů. (Paltridge, 2012)

Třetí nejrozšířenějším typem přístupu k diskurzivní analýze je *diskurzivní psychologie.* Ta se v prvé řadě nezaměřuje na text, ale na psychologii člověka. Snaží se objasnit a určit, co lidé chtějí vyjádřit za textem/slovem, které produkují. Jedná se o tzv. *situované jazykové užití v kontextech*. (Jørgensen & Phillips, 2002, str. 96) Podle diskurzivní psychologie mají lidé několik identit, které jsou konstruovány na základě odlišných diskurzů. Například to můžeme demonstrovat na příkladu vyjadřování se politiků na mezinárodní a domácí úrovni, kdy jsme velmi často svědky rozdílného jednání. Tento fakt je třeba do naší práce taktéž zapracovat, jelikož by mohlo dojít k rozdílným výrokům ministerstva například na půdě Evropské rady a ve sdělování v domácích informačních prostředcích. Oproti Foucaultovi pak diskurzivní psychologie odmítá to, že by byl diskurz abstraktním systémem. (Jørgensen & Phillips, 2002, str. 96)

Další typy pojetí diskurzu a jeho analýzy jsou například: *kombinovaná („multimodal") analýza,* která se více zaměřuje na jinou než textovou formu, například zvukové vnímání, obrazy, video, a to vše v kombinaci se slovy. Zaměřuje se spíše na tištěná média, ale hlavně na webové stránky, filmy a televizní pořady. Zkoumá, jak je kombinovaná prezentace postavena a jak sémiotické prostředky jako jsou barvy, forma, zaostření a umisťování objektů ovlivňuje vnímání posluchače a vytváření si vlastního mínění. (Paltridge, 2012, str. 170) Takováto analýza by byla vhodná například v analýze voleb, kdy se grafická stránka projevů využívá hojně. Při našem výzkumu ale nepředpokládáme výraznější užití těchto prostředků, s výjimkou televizních diskusních pořadů, kde se mohou objevit například grafy, atd. Grafy, tabulky a schémata naopak budou výstupem našeho bádání. Pak se také můžeme setkat s dalšími typy diskurzivní analýzy, jako například: *Mediated discourse analysis* (zaměřuje se na vazby mezi diskurzem a akcí a jakou právě tyto vazby hrají roli v obecném sociálním prostředí), *Narrative analysis, Systematic functional linguistic* (identifikuje tři hlavní funkce jazyka: myšlenkové, mezilidské, textové) (Gee J. P., 2011), *Ernesto Laclau & Chantal Mouffe's discourse theory* (vycházejí z původní Foucaultovy teorie, zkoumají i jiné teorie, používají dekonstrukci) (Jørgensen & Phillips, 2002, str. 24), atd.

Všechny tyto druhy diskurzivních analýz jsou od sebe i po metodologické stránce velmi odlišné, pomineme-li elementární vědecké zásady a společné zaměření se na

komunikaci. Diskurzivní analýza je ten typ výzkumu, který (většinou kvalitativními metodami) zkoumá komunikační projevy sledovaného vzorku a snaží se mezi nimi nalézt na první pohled skryté významy a souvislosti. V posledních letech její význam rapidně narůstá. Diskurzivní analýza není jen disciplína, nýbrž systematická, precizní práce kladení otázek a získávání odpovědí napříč celým spektrem sociálních věd, která nemá jasně daná pravidla. (Johnstone, 2002)

Grafika č. 1: Ilustrace procesů, které užíváme v naší diskurzivní analýze:

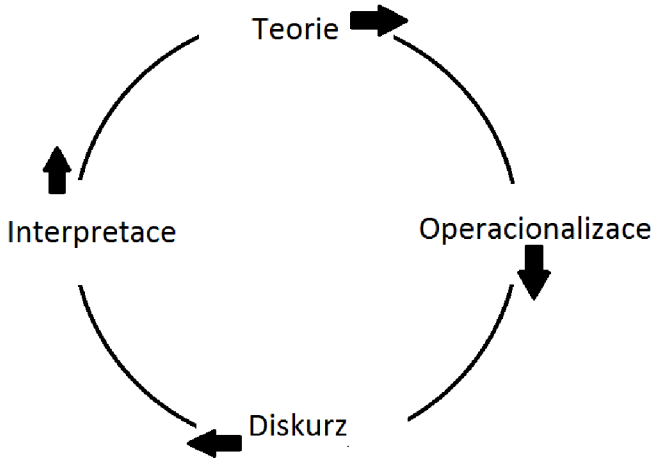

Zdroj: zpracováno autorem, zdroj dat:Wodak & Meyer, 2001, str. 19.

Na výše ukázaném grafu je vidět jak konkrétně budeme s diskurzem pracovat. Nejdříve identifikujeme podle výše ukázaného klíče relevantní texty pro analýzu a následně se na ně zaměříme, abychom získali potřebná data. Tato data interpretujeme a zasadíme do konceptů, kategorií a rámů, které nám následně vzniknou na základě zvolené teorie analýzy rámování. Následná operacionalizace by měla potom znovu korespondovat s diskurzem, který by podle těchto zákonitostí měl fungovat. Konkrétní metoda je uvedena v kapitole *2.5.4. Konkrétní postup a využití metod.*

Jednotlivé diskurzy se ve společnosti navzájem překrývají a doplňují. Nelze na ně nahlížet jako na oddělná uskupení sdružujících myšlení a komunikaci k daným tématům.

Předmětem naší analýzy bude jednak diskurz obnovitelných zdrojů. V něm pak ovšem pouze ta část, která má přímou spojitost s energetickou bezpečností (či bezpečností jako takovou). Jak je uvedeno v kapitole o energetické bezpečnosti, není to termín, který by byl jasně a univerzálně konceptualizovatelný. Právě na to, jakých významů může nabývat, se tato práce bude snažit odpovědět.

K tomu, abychom správně vymezili diskurz, jemuž se budeme věnovat, slouží následující pomůcka. Jestliže budeme hledat spojitosti s energetickou bezpečností v diskurzu obnovitelných zdrojů, musíme naopak pak podstoupit stejný proces i z druhé strany. Zaměříme se tedy i na diskurz energetické bezpečnosti, abychom v něm naopak hledali spojitost s obnovitelnými zdroji. Zaměříme se tedy na dva vzájemně propojené diskurzy. Tak nám vznikne specifický diskurz, který bude průsečíkem diskurzu o obnovitelných zdrojích a zároveň o energetické bezpečnosti. Obojí nejdříve v České republice a následně na Slovensku. V první fázi sběru tak získáme skutečně velmi obsáhlý datový základ. Cílem tohoto přístupu je hlavně oddělení prohlášení o obnovitelných zdrojích, které nemají s energetickou bezpečností žádnou spojitost. O konkrétním vymezení našeho diskurzu a použitých metodách pojednává kapitola 2.5.1. Po tom, co si sestavíme soubor vyjádření, která jsou v našem výzkumu relevantní, přistoupíme k analýze rámování. Tu si blíže představíme v kapitole 2.3.

Grafika č. 2: Ilustrační znázornění cílového datového korpusu:

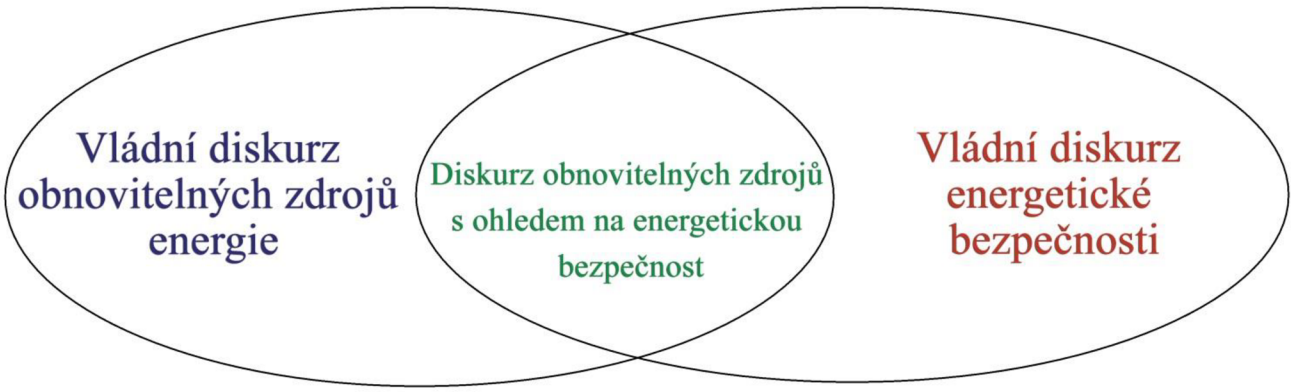

Zdroj: zpracováno autorem.

2.2.3. Shrnutí

V této kapitole jsme si představili diskurz a diskurzivní analýzu. Zaměřili jsme se nejen na samotný význam slova diskurz a historii vývoje diskurzivní analýzy, ale i na konkrétní využití, které budeme v našem výzkumu aplikovat. Konstruktivismus nám dal dostatek východisek, která jsou uplatněna právě v diskurzivní analýze. Právě proto jsme v této kapitole mohli i naznačit, jakým směrem budeme dále s diskurzivní analýzou pracovat. Díky poměrně pružnému využití diskurzivní analýzy jsme si ji nastavili přesně tak, aby pro význam našeho výzkumu byla co možná nejvhodnější. Nyní tedy můžeme přistoupit ke konkrétnímu nástroji, jehož budeme aplikovat ve výzkumu dál.

2.3. Teorie analýzy rámů

Od konstruktivismu a diskurzivní analýzy se konečně dostáváme k teorii rámů. Ty budou stěžejním metodologickým nástrojem této práce. Tento oddíl poslouží k seznámení čtenáře s definicí rámů dle vybraných autorů, abychom správně tento výraz pochopili. A pak také ke konkrétnímu rámování užitému v naší analýze. Musíme objasnit vztah mezi konstruktivistickým paradigmatem, diskurzivní analýzou a právě metodou rámování. Stejně tak jako u diskurzu a diskurzivní analýzy, ani u rámování nemáme jednotnou definici. Proto uvedeme několik náhledů, jejichž pohled na věc se jevil pro účely této práce jako nejrelevantnější.

Metodu rámování můžeme poprvé spatřit v tradičním zdroji tohoto metodologického nástroje, práci Ervinga Goffmana z roku 1974[10], kde rámy popisuje následovně: *„Samozřejmě vycházíme z Batesonova užití termínu „rám“. Předpokládám, že definice různých situací jsou postaveny na shodě se zásadami organizace, které poté utvářejí události – nejméně sociální – a naše subjektivní zapojení v nich; rám je potom slovo, které užívám k označení těchto základních částí, které jsem schopen odlišovat.“* (Goffman, 1986, str. 11)

Goffman ve svém díle navazuje na Williama Jamese a jeho vnímání reality. Vychází především z Husserlovy fenomenologie, která tvrdí, že musíme stejně rozlišovat mezi

[10] Text vznikl v roce 1974 na Harvardské univerzitě, ale pro tuto práci byla použita kniha „Frame analysis:an essay on the organization of experience“, která vyšla po Goffmanově smrti v roce 1986.

obsahem běžného vnímání a statusem reality, který takto vkládáme v průběhu našeho vnímání. Výraz „rám“ používá jako první Gregory Bateson a Goffman jeho koncept podrobněji rozpracovává. *„Můj termín „analýza rámování“ je sloganem, který poukazuje na zkoumání v podmínkách organizace naší zkušenosti.“* (Goffman in Lemert, 1997, str. 155)

Druhým stěžejním dílem, které rozpracovalo teorii rámů a zároveň poslouží jako těžiště teorie pro využití rámování, je text Roberta M. Entmana *Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm* z roku 1993. Entman vyjádřil potřebu sjednocovat jednotlivé myšlenky týkající se rámování, aby vznikla nová teorie, která by byla univerzálně využitelná napříč sociálními vědami. Díky ní bychom mohli mapovat lépe celý systém a právě z jeho požadavků tato práce bude vycházet. Zejména 4 funkce rámů nás zajímají především:

Rámy by měly být schopny:

a) identifikovat problémy v daném diskurzu,

b) měly by být schopny identifikovat příčiny,

c) proč tyto problémy vznikají,

d) činit hodnotové soudy za účelem vyhodnocování cílů aktérů a případně navrhovat možná řešení.

Tyto funkce je velice těžké analyzovat, neboť podle Entmana může *„jedna věta obsahovat klidně všechny zmíněné předpoklady, ale zároveň mnoho vět nemusí obsahovat ani jeden.“* (Entman, 1993, str. 52) I to se v pouzdějším výzkumu ukázalo jako možné. Ve fázi vyhodnocování relevance datové základny se právě tyto 4 základní Entmanovy fuknce staly nedůležitějším kritériem.

K tomu, abychom ještě před samotnou analýzou pochopili funkce a využití metody rámování, uvedeme příklad v díle Briana Paltridge, který rámování demonstruje na vnímání protestů proti nukleárním testům v USA. Proto jej uvádím k lepšímu pochopení dané problematiky. Podle něj média prezentovala celý problém nukleárních testů pouze na úrovni konfliktu *protestující vs. úřady*. Bez toho, aby byly zmíněny konkrétní problémy, které s sebou jaderné zkoušky nesou, a za které protestující demonstrovali. Na první pohled se může takováto prezentace tvářit jako objektivní novinářská práce (a vše může být pravdivé), ovšem z jeho pohledu tomu tak není. Média pouze vytvořila rám *policie vs. protestující* a

důležité věci jsou vynechány. (Paltridge, 2012, str. 196) Rámy tak mají spíše rétorickou a přesvědčovací funkci, než funkci logickou. (Walton, 1996, str. 8) Velký význam tak mají nejen v žurnalistice, ale také v politice. Jedním z důvodů, proč je vhodné rámování využívat v politických diskurzech, je právě fakt, že oproti normám mohou být aktéry rámy artikulovány zcela záměrně. Jak tvrdí Entman: *„Sociální svět je kaleidoskopem potenciálních realit, přičemž každá z nich může být snadno vyvolaná tím, že se změní způsob, jakým je pozorování rámováno a kategorizováno.“* (Entman, 1993, str. 54) Právě to je hlavní motiv pro vypracování této práce. Pokud totiž potvrdíme předběžný výzkum, a obnovitelné zdroje budou rámovány vládními diskurzy jako nepoužitelné v oblasti energetické bezpečnosti (přes jejich evidentní vlastnosti), je třeba se ptát, proč tomu tak je. Zda to je cílený motiv vládních aktérů, anebo ne. Právě v médiích totiž politikové soupeří pomocí rámování svých postojů.

Rámy můžeme nalézt hned ve čtyřech různých podobách uvnitř komunikačního procesu. U sdělovatele, jenž se vědomě či nevědomě staví k určitým problémům podle rámu, který jej v dané chvíli ovlivňuje, a právě podle toho se potom rozhoduje. Dále pak v okamžiku, kdy svoje myšlení sdělovatel přenese buď do textu, řeči, nebo chování – na tuto formu se v naší analýze zaměříme, jelikož budeme analyzovat prohlášení vládních představitelů a právě zde je nejlepší prostor pro identifikaci rámování. Zde je důležité nalézt správná klíčová slova, která propojí vztahy mezi obnovitelnými zdroji a energetickou bezpečností státu. V třetím případě se rámy objevují u posluchače, který daný text, či prohlášení interpretuje podle určitého rámu a naposledy na kulturní úrovni. Kulturu totiž Entman definuje jako možný soubor společných rámů v dané lokalitě. (Entman, 1993)

Výše bylo uvedeno, že analýza rámování je užitečná především při odhalování určitých rámů, které formují zkoumané chápání problémů a událostí. Rámy jsou na jednu stranu takovýmto jednáním tvořeny, ale zároveň samotné rámy formují udávání a směr politického rozhodování, a proto jsou pro nás natolik zajímavým objektem výzkumu. Vznikají tak totiž interpretační schémata, která ukazují svět pomocí vybraných rozborů a kódování situací, zkušeností a událostí. V této práci se pokusíme rámy rozdělovat na *ekvivalentní* a *důrazové*. *Ekvivalentní rámy* jsou takové, které ukazují podobné informace v odlišném světle. (Druckman, 2009, str. 5) Nejjednodušší přirovnání může být klasické rčení o poloplné a poloprázdné sklenici. *Důrazové rámy* zase mají v diskurzu hrát roli zdůraznění určitých aspektů a naopak opomenutí aspektů jiných. (Iyengar, 2005, str. 5) Většinou slouží k prosazení názoru autora a příklad můžeme uvést právě z předchozího odstavce, tedy rám *protestující vs. úřady* v díle Briana Paltridge.

Cílem této práce je odhalení, jak jsou rámovány bezpečnostní atributy obnovitelných zdrojů energie ve vládním diskurzu České republiky a Slovenska. Potřebné bude jak nalezení jednotlivých rámů, pojmenování jejich vlastností, tak následně identifikace vztahů mezi nalezenými rámy.

2.3.1. Shrnutí

Obsah kapitoly se zaměřil na nástroj analýzy rámování. Rámování je v současné době využíváno napříč různými disciplínami, jako například v psychologii, politice, nebo komunikaci, ovšem není nijak zvlášť rozšířené. Postupně se však dostává i k novým disciplínám jako jsou mezinárodní vztahy, potažmo energetika a energetická bezpečnost. Analýza rámování se využívá především při odhalování principů, které propagují a konstruují nějaké specifické chápání sociálního světa. Ukázali jsme si několik teorií, jež definují rámování. Velmi „obrazně“ (a v návaznosti na jejich pojmenování) se dají rámy přirovnat k rámu obrazu, který odděluje plátno od stěny. (Altheide & Michalkowski, 1999, str. 478) V našem případě se pak jedná o plátno nesoucí stejnou texturu jako samotná zeď. V této práci bude třeba odhalit ty rámy, které jsou skryté za množinou výpovědí o problematice obnovitelných zdrojů a jejich vztahu k energetické bezpečnosti České republiky a Slovenska. Analýza rámování pomůže nalézt právě významy výpovědí politických elit České republiky a Slovenska k našemu tématu. Zjistíme tím tedy, jak je orámovaný námi zvolený diskurz, ale také pomocí rekonstrukcí identifikujeme, jaké výpovědi jej tvoří. Důležitost tohoto bádání je pak v tom, že právě na základě existujícího diskurzu jsou činěna důležitá strategická rozhodnutí, která ovlivňují jednu z nejzákladnějších politik obou zemí a její budoucnost.

..

Schéma č. 1: Grafické znázornění konstrukce rámu:

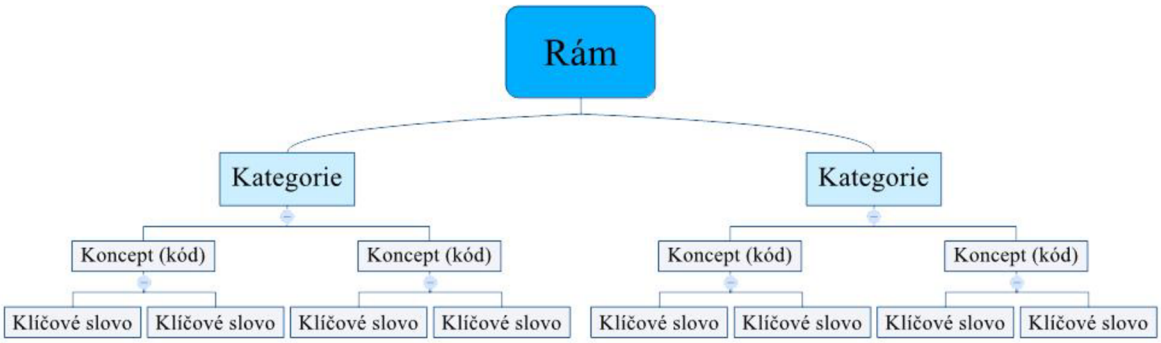

Zdroj: Zpracováno autorem.

2.4. Energetická bezpečnost

Samotný pojem *energetická bezpečnost* se ve významu, kterému rozumíme dnes, začal používat v sedmdesátých letech minulého století v návaznosti na energetické krize, jež otřásly světovou ekonomikou. Postupem doby se začal tento termín formovat s novými výzvami, které v otázkách energetiky přicházely. Debata o energetické bezpečnosti totiž byla ještě nedávno rámována dvěma přístupy, které si byly ve vzájemném protikladu. Jednalo se o přístup strategický, v němž hraje hlavní roli stát, jeho klíčová role při zabezpečení stabilních dodávek a důraz na relativní zisky. Druhým přístupem byl pak tržní, který je naopak ovlivňován snahou aktérů o zisky absolutní a samotná bezpečnost je pouze vedlejším produktem. (Ocelík & Černoch, 2012, str. 12)

Díky konstruktivismu však již jsme schopni pohlížet na energetickou bezpečnost i z jiných úhlů. Koncept energetické bezpečnosti v literatuře nabývá různých významů, jelikož těžko identifikujeme univerzální proměnné konceptu. Důležitý pak může být vztah autora definice k roli jiných sektorů, trhu, apod. Pojem bezpečnost jednoduše nelze univerzálně popsat: *„Je běžně akceptováno, že neexistuje univerzální definice energetické bezpečnosti. Jako koncept totiž znamená rozdílné věci pro rozdílné národy. Záleží to na jejich státním zřízení, geografické poloze, národních dotacích anebo povaze vnějších vztahů.“* (Sovacool, 2011)

V našem případě budeme vycházet z konstruktivistického konceptu tzv. Kodaňské školy, především autorů Barryho Buzana a Ole Waevera a jejich stěžejního díla *Bezpečnost: nový rámec pro analýzu*. První jmenovaný zavádí do konceptu státní bezpečnosti další roviny, které do té doby nebyly akceptovány. K tradičním bezpečnostním hrozbám na přelomu 80. a 90. let 20. století totiž B. Buzan připojil důležitost hrozeb politických, ekonomických, societálně-kulturních a environmentálních. (Buzan, 2005, str. 38) Podle Buzana stát začal ztrácet výjimečné postavení referenčního objektu ve prospěch sociálních skupin. Autoři se snažili proměnit koncept bezpečnosti z tradičního realistického náhledu na náhled nový a vytvořit tak koncept mezinárodní bezpečnosti. Na základě vnímání a interpretace hrozeb tak Buzan s Waeverem představili novou teorii sekuritizace. Kodaňská škola vychází z realistických základů (ústřední rola státu, anarchie jako charakter mezinárodního systému) a doplňuje, že hrozby pro stát nemusí být namířeny pouze na jeho materiální statky, ale třeba na jeho ideje. (Buzan, 2005, str. 39) K definici nahlížení na bezpečnost dle Kodaňské školy nám poslouží následující grafika číslo 3.

Grafika č. 3: Kombinace vertikální a horizontální roviny podle kodaňské školy:

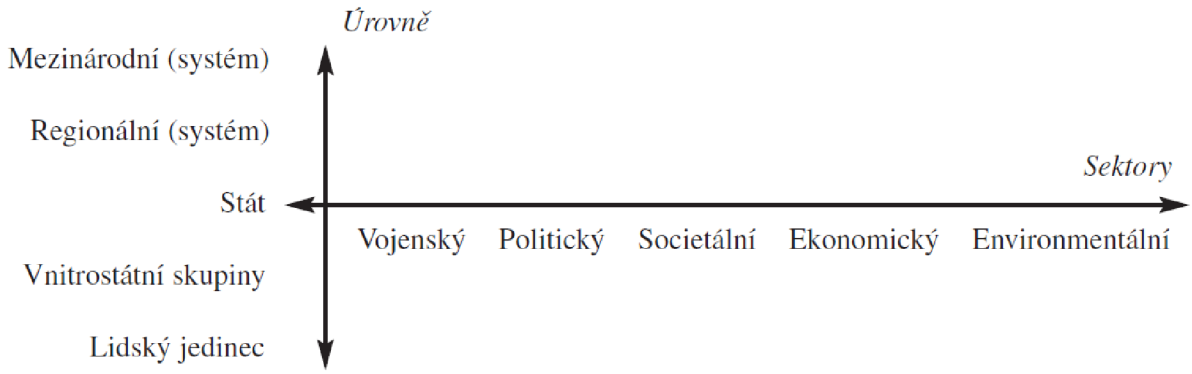

Zdroj: Waisová, 2004

Jestliže autoři Waever a Buzan rozšířili bezpečnostní témata o další politické a společenské roviny, můžeme se dostat k samotné bezpečnosti energetické, které se tak dostává do popředí. Nejběžnější definicí, která se v minimálních obměnách nachází v mnoha zdrojích literatury, zní: *Energetická bezpečnost znamená dostupnost dostatečných dodávek*

energie za přijatelných cen. (Dančák 2007, str. 14; IEA, 2012; Krejčí 2011, str. 12) V této práci se bude jednat o zdroj energie, a proto budeme užívat pojmu „*energetická bezpečnost*“, kterou autoři rozdělují na tři základní složky: Závislost dovozu paliva ze zahraničí, zajištění kvalitní infrastruktury, která poskytne plynulý přenos po distribuční síti, a poslední složkou je dlouhodobá udržitelnost. A právě tyto složky budeme v daném vzorku hledat. Jen vyjádření, která se jakkoli vyjadřují o některém z těchto principů, jsou pro nás relevantní. Teprve analýza dat odhalí, jak je vlastně uvnitř vládního diskurzu obnovitelných zdrojů rámována bezpečnost. Je také pravděpodobné, že některé složky energetické bezpečnosti budou stát v protikladu. Dá se očekávat, že pokud analyzujeme hlavně diskurz vládnoucích elit, bude hlavním referenčním objektem stát.

Pokud bychom zmíněnou klasickou definici energetické bezpečnosti chtěli rozvést, může nám posloužit následující text Barryho Bartona: *„Stát, všichni (nebo většina) jeho obyvatel a trh má přístup k dostatečným zdrojům energie za odpovídající (přiměřené) ceny na předpověditelnou budoucnost a bez vážných hrozeb budoucího omezení dodávek. V jiných časech a jiných státech se klíčové elementy energetické bezpečnosti budou lišit.“* (Barton, 2004) Takovéto definice se tedy předkládaná práce bude držet.

2.4.1. Energetická bezpečnost a obnovitelné zdroje

K tomu, abychom mohli předem vědět, že se oba zmíněné diskurzy[11] vzájemně protnou a poskytnou nám prostor (diskurz), který bychom mohli úspěšně orámovat, musíme identifikovat vztah energetické bezpečnosti a obnovitelných zdrojů energie. A to minimálně z teoretického hlediska.

Energetickou bezpečnost tedy rozdělujeme na 3 základní složky: závislost dovozu paliva ze zahraničí, zajištění kvalitní infrastruktury, která poskytne plynulý přenos po distribuční síti, a poslední složkou je udržitelnost. (Sovacool, 2011; Barton, 2004; Buzan 2005) Výhodou obnovitelných zdrojů pak v tomto ohledu je, že vlastně zasahují do všech tří zmíněných elementů.

[11] Diskurz obnovitelných zdrojů a diskurz energetické bezpečnosti uvedených v kapitole 2.2.2. Diskurzivní analýza.

Díky výrobě energie na vlastním území snižují obnovitelné zdroje potřebu dovážet energii nebo suroviny ze zahraničí. Tím, že je možnost takovéto zdroje decentralizovat, dosáhneme velmi pozitivního důsledku – nemusíme přenášet energii na dlouhé vzdálenosti a tím napomáháme stabilitě sítě. A otázka udržitelnosti v neposlední řadě je v tomto případě zcela evidentní. Nepředpokládá se, že by potenciál sluneční nebo větrné aktivity měl v nejbližších desetiletích nějak výrazně ochabovat. Díky energii z obnovitelných zdrojů jsme schopni vypořádat se jak s problémy energetické bezpečnosti a klimatických změn, tak jsme schopni vytvořit udržitelnou ekonomiku budoucnosti. To potvrzuje ve své výroční zprávě i EREC[12]: *„ Obnovitelná energie bude nevyhnutelně dominovat světové spotřebě energie. Důvod je jednoduchý: Není žádná jiná alternativa. (...) Například fotovoltaika zajištuje lokální pracovní příležitosti, je tichá, neznečišťuje vodu, je bezpečná, spolehlivá a moduly se dají recyklovat. Kdyby se 2% povrchu Evropy pokryly fotovoltaickými články, vystačilo by to na celou její spotřebu.“* (European Renewable Enery Council (EREC), 2010) Stejně tak další kritérium potvrzují ve své knize Twidell a Weir: *„Mít domácí zdroje fosilních paliv a nukleární energie (které má mnoho zemí ve velmi omezené míře) podporuje národní bezpečnost, ale i tak je velká míra centralizace těchto zdrojů může činit zranitelnými. Využívání OZE zaručuje potřebné rozptýlení zranitelnosti a zároveň nesnižuje stavy vyčerpatelných zdrojů. Každá země má svoje vlastní nastavení OZE, ale všeobecně platí pravidlo, že by OZE měly být důležitým a neopomenutelným zdrojem energie.“* (Twidell & Weir, 2006)

To potvrzuje i Michael S. Hamilton ve své knize *Energy Policy Analysis*, kde rozebírá dopady veškerých možných zdrojů energie ve Spojených státech amerických na hospodářství země. Energie získaná z biomasy, solárních, větrných a geotermálních elektráren má podle něj několik společných rysů. Její „náklady“ („*costs*“) v oblasti národní bezpečnosti jsou velmi malé a má tak velmi pozitivní důsledky na celkovou energetickou bezpečnost země. Zároveň u všech zmíněných zdrojů energie porovnává dopady environmentální a ekonomické, kde také uvádí, že oproti klasickým fosilním zdrojům jsou jejich dopady na USA menší, i když ne tolik jako právě bezpečnostní. (Hamilton, 2013)

[12] European Renewable Energy Council (Evropská rada pro obnovitelnou energii) vznikla 13. dubna 2000. Je zastřešující organizací pro evropský průmysl obnovitelných zdrojů, obchod a výzkum na poli fotovoltaiky, malých vodních děl, solární energie a energie z oceánů. Reprezentuje průmysl s každoročními ekonomickými aktivitami přesahujícími 130 miliard € a více než 1 milionem zaměstnanců. (EREC: EUROPEAN RENEWABLE ENERGY COUNCIL, 2015)

*„Kontinuální důraz na hledání nových možností k ochraně přírody a zvyšování energetické efektivity by mělo být nejvyšší národní prioritou, protože (*obnovitelné zdroje, pozn. autora) *mají nejnižší environmentální, dolarové, národně-bezpečnostní náklady a poskytují více pracovních příležitostí a přidaných hodnot než všechny ostatní alternativy.“* (Hamilton, 2013)

2.4.2. Shrnutí

V této kapitole jsme si popsali základní termín energetické bezpečnosti, se kterým budeme v textu pracovat. Představili jsme krátký vhled do historie tohoto konceptu a také definice, které jsou v dnešní době nejčastěji využívány. Jestliže uznáváme Bartonovu definici energetické bezpečnosti, budeme sledovat také vyjádření, která se týkala ceny obnovitelných zdrojů, přestože právě cena stojí v protikladu k diverzifikaci zdrojů. S cenou je také blízce spojena konkurenceschopnost průmyslu, která je také pilířem bezpečnosti státu. K tomu, abychom obhájili potřebu termín energetické bezpečnosti konceptualizovat, bylo také zapotřebí uvést přímou souvislost mezi obnovitelnými zdroji energie (které by měly tvořit jádro této práce) a energetickou bezpečností. Jelikož jsme zvolili metodu prolnutí jednotlivých diskurzů, bylo zapotřebí tuto blízkost také doložit. Jak se ukázalo, tak obnovitelné zdroje skutečně mají vliv na energetickou bezpečnost státu, a proto byla splněna základní podmínka tohoto výzkumu. O konkrétních metodách získávání a rozřazování dat, která budeme v obou diskurzech hledat, bude čtenář seznámen v následujících kapitolách. Ty jsou zaměřeny právě na metodologii. Vzhledem k povaze energetické bezpečnosti bude důležité především správně vybrat ta data, která k našim účelům budou skutečně relevantní.

2.5. Metodologie výzkumu

Následující kapitola objasní a vysvětlí konkrétní metody, které byly v tomto výzkumu využity. Poslouží k tomu, aby tento výzkum mohl být opakovatelný, což je základním požadavkem práce na této úrovni. Zároveň ale především poskytne informaci, z jakého důvodu a jakou cestou byla data vyhledávána, tříděna, zpracována a interpretována. Pro lepší přehlednost je pak kapitola 2. 5. rozdělena na 5 podkapitol, z nichž každá se týká specifického procesu. Nejdříve ukážeme, jakou výzkumnou oblast jsme si pro tuto práci zvolili, následně ji časově vymezíme a na závěr specifikujeme, jak jsme s daty v námi vymezeném pracovním

prostoru dále postupovali. Na závěr tohoto oddílu pak také neopomeneme uvést, jakých limitů tento výzkum nabývá, neboť i to je důležitou součástí úspěšné vědecké práce.

2.5.1. Vymezení oblasti výzkumu

Diplomová práce je zaměřena na analýzu rámování obnovitelných zdrojů ve vládním diskurzu České republiky a Slovenska s ohledem na energetickou bezpečnost. K výzkumu byly tyto státy vybrány z několika níže uvedených důvodů. Obě země jsou si historicky a kulturně velmi blízké, a proto očekáváme, že diskurz bude založen na stejných (nebo velmi podobných) interpretačních základech. V případě, že by tomu tak nebylo, mělo by se v závěru naznačit, z jakého důvodu se tomu tak pravděpodobně děje. Ovšem nebude to hlavní těžiště výzkumu. Oba státy vstoupily společně do Evropské unie v roce 2004, a vzhledem k již zmíněné snaze EU o rozvoj obnovitelných zdrojů je jasné, že tedy tento vliv se k oběma zemím dostává po stejně dlouhé časové období. Zároveň mají oba státy dlouhodobě podobný energetický mix založený především na fosilních palivech a OZE v něm hrají spíše doplňkovou roli. V neposlední řadě je třeba jazykovou a kulturní podobnost, která zvláště v analýze diskurzu hraje důležitou roli.

Je třeba také upřesnit, jaký typ aktérů budeme v obou zemích sledovat. Jelikož se práce bude zajímat o diskurz vládnoucí elity, zaměříme se především na aktéry politické, kteří jsou logicky nejdůležitějším aktérem v oblasti výkonné moci, potažmo státní energetiky. Vládní elitou v našem případě chápeme předsedu vlády, jeho místopředsedy a jednotlivá ministerstva. Logicky jsme se nezaměřili na všechna ministerstva, nýbrž pouze na ta, která reprezentují námi zkoumanou problematiku a z největší části tak tvoří sledovaný diskurz. Jsou jimi Ministerstvo průmyslu a obchodu (v případě Slovenska se jedná o Ministerstvo hospodářství) a Ministerstva životního prostředí. Tito aktéři se nejvíce podílejí na rozhodování o zákonech a krocích, které souvisejí jak s obnovitelnými zdroji energie, tak s energetickou bezpečností.

Co se týče konkrétních osob, jejichž prohlášení chceme podrobit analýze, zaměříme se na již zmíněné předsedy vlád a jejich místopředsedy. Dále pak zástupce uvedených ministerstev. Zde zahrneme jak osoby samotných ministrů, tak jejich náměstků, tiskových mluvčích, či odborných poradců. Jmenné seznamy k jednotlivým analýzám jsou uvedeny v příloze.

Opomenout nesmíme ani nestátní organizace (NGO's), akademickou obec nebo soukromé podnikatelské subjekty, pokud uznáme, že jsou v relevantním napojení na vládní diskurz (například když zadá vládní strana akademickému aktéru vypracování studie, kterou následně prezentuje, apod.). V opačném případě tito aktéři zahrnuti nebudou, viz kapitola 2.5.5. *Limity výzkumu*.[13]

2.5.2. Časové vymezení výzkumu

Časově bude výzkum omezen na období volebního období obou současných vlád. U vlády České republiky se bude jednat o období od 29. ledna 2014. V případě Slovenska se pak výzkum zaměřil na dobu druhé vlády Roberta Fica, a ta vládne od 4. dubna 2012. Ukončení sběru dat bylo zakončeno ke dni 31. října 2015, a to z důvodu dostatečného prostoru k provedení analýzy a vypracování této diplomové práce. Výzkumné období je v obou případech relativně krátké, takže není třeba jej rozdělovat na další oddíly. Jelikož jak v České republice, tak na Slovensku se jedná o úsek jedné konkrétní vlády, dá se také předpokládat, že obě období budou názorově homogenní.[14] Takto krátká časová vymezení jsme si zvolili hlavně proto, abychom mohli identifikovat současný stav obou sledovaných diskurzů.

2.5.3. Využití dat

Poslední vymezení, které je třeba uvést, je vymezení zdrojů. Zde se analytická část práce zaměří na novinové články, dále na oficiální prohlášení a dokumenty vlády a ministerstev, nevládních agentur, televizní a rádiové rozhovory. Takto široký výběr je zvolen především pro co nejdetailnější možnou analýzu českého a slovenského diskurzu vládní elity v jeho

[13] Otázkou při stanovování výběru dat, bylo zahrnutí některých expertů na téma. Například ředitele Aliance pro energetickou bezpečnost Martina Sedláka, nebo Jana Rovenského, vedoucího energetické a klimatické kampaně v ČR. Nikdo z těchto expertů nakonec nebyl do výzkumu zahrnut, což se jasně projevovalo v názorových rozporech s vládními aktéry. Ani zvláštní vládní velvyslanec České republiky pro otázky energetické bezpečnosti Václav Bartuška nebyl do výzkumu zahrnut, neboť ve funkci působí již od roku 2010 (dříve zmocněnec pro dostavbu jaderné elektrárny Temelín), do úřadu byl jmenován vládou Miroslava Topolánka, se současnou garniturou se také velmi často názorově rozchází a v neposlední řadě je zaměstnán ministerstvem zahraničních věcí, které není součástí naší analýzy. Stejně tak žádný z NGO's nebyl zařazen do finálního datového korpusu, z důvodu neshody s vládní garniturou.

[14] Určitá diference se očekává v případě environmentálního versus hospodářského náhledu. To se budeme snažit okomentovat v závěru práce.

největší možné šíři. Jak říká Jan Hendl ve své knize, u kvalitativního výzkumu je nanejvýš nutné využít všechny dostupné zdroje, které nám přiblíží všední život zkoumaných aktérů, abychom lépe rozklíčovali pozadí jejich jednání. (Hendl, 2012) Stejně tak tyto argumenty pro široké rozpětí výzkumu uvádí ve své knize John W. Creswell: *„Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění na různých metodologických tradicích zkoumání, daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“* (Hendl, 2012)

Rozhodli jsme se tedy využít všech dostupných veřejných dat k tomu, aby měl náš výsledek co možná největší relevanci. Jestliže ovšem budeme pracovat jak s vládním diskurzem obnovitelných zdrojů energie i diskurzem energetické bezpečnosti, dostaneme se k příliš velkému množství dat, která pro nás nebudou mít žádnou hodnotu. Proto musela přijít na řadu redukce. Nejprve jsme provedli redukci spojenou s průnikem diskurzů. Druhou fází redukce bylo opakované pročítání výroků a stanovisek, kterým jsme připisovali významy. Následná finální analýza pak stanovila celkový počet relevantních vzorků. Celý proces redukce dat ilustruje následující tabulka č. 1 a také grafika č. 4 na konci kapitoly *2.5.4. Konkrétní přístup a využití metod* (strana 34).

Tabulka č. 1: Postup redukce datového korpusu od prvního vyhledávání po finální datovou základnu:

	Česká republika	**Slovensko**
Diskurz obnovitelných zdrojů energie	**265**	**253**
Diskurz energetické bezpečnosti	**213**	**294**
Průnik obou diskurzů	**119**	**146**
Připisování významů	**71**	**62**
Finální datová základna	**56**	**37**

Zdroj: zpracováno autorem.

2.5.4. Konkrétní postup a využití metod

Velmi často se při využití diskurzivní analýzy a metody rámování nedovídáme konkrétní postup autora. Jak jsme uvedli v části teoretické základny, jak diskurz a jeho analýza, tak samotné rámování nemá striktně daná pravidla, a proto dostávají autoři volnost ve výběru konkrétních postupů ve výzkumu. V naší práci vycházíme z práce autorů Ocelíka a Osičky. Kvantitativní výzkum tak provedeme pomocí tří úrovní: otevřeného, axiálního (a selektivního) kódování. V této fázi je nejdůležitější, abychom si vhodně stanovili klíčová slova pro výběr. Ta si představíme v následujícím odstavci. Díky otevřenému kódování získáme základní kódy a kategorie, s nimiž v dalších dvou úrovních budeme pracovat. Axiální kódování povede k nalezení vztahů mezi kódy a kategoriemi. (Ocelík & Osička, 2014)

Vzhledem ke stanovené výzkumné otázce a vybranému teoretickému rámci byl zvolen kvantitativně-kvalitativní (neboli smíšený) typ výzkumu. K tomu, abychom mohli úspěšně započít výzkum, je nutné stanovit si klíčová slova, pomocí nichž budeme hledat datovou základnu pro výzkum (část kvantitativní). Jelikož se v první fázi zaměříme na dva různé diskurzy, budou klíčovými slovy: jméno sledovaného aktéra + obnovitelné zdroje a jméno sledovaného aktéra + energetická bezpečnost.[15] Vzhledem k tomu, že zkoumáme přímá vyjádření jednotlivých aktérů, bylo logické vymezit sběr dat na konkrétní jména. Jejich uvedení předpokládáme u každého relevantího prohlášení. Jelikož jsme prvotní vyhledávání omezili na heslo *obnovitelné zdroje*, je třeba si uvědomit, že tak nahlížíme na celou sadu těchto zdrojů a jednotlivé části jsme nebrali (a vzhledem k rozsahu výzkumu ani nemohli brát) v potaz. To, že se například objeví prohlášení týkající se samotných větrných elektráren, je způsobeno tím, že aktér (nebo kontext debaty) větrné elektrárny zároveň zobecnil na *obnovitelné zdroje*. Jsou tak právoplatnou součástí naší analýzy. Toto omezení jsme stanovili zejména kvůli objemu prohlášení, který jsme museli analyzovat. Výsledná datová základna tak obsahovala přímé výroky politiků, nepřímé citace moderátorů diskuzí a komentátorů, i oficiální prohlášení vlády.

Na úvod výzkumu tedy budou sesbírána veřejně přístupná data, převážně sekundárního charakteru. Nejdříve se autor zaměří na novinové články, v nichž podle výše

[15] Nejdříve bude druhým klíčovým heslem „obnovitelné zdroje“ a v případě druhého diskurzu „energetická bezpečnost“. Jednotlivá klíčová slova jsou oddělena <AND>, je tak nutné, aby byla v textu obsažena všechna. V některých případech se také stalo, že termín „energetická bezpečnost“ byl uveden pouze v klíčových slovech článku, ne přímo v textu. Toto nebylo důvodem pro vyřazení.

zmíněného klíče bude vyhledávat klíčová slova. Tento proces bude (vzhledem k relativně nízkému stáří zdrojů a jejich přístupnosti na webu) probíhat pomocí monitorovacího systému Anopress Monitoring v případě České republiky a Newton Mediasearch v případě Slovenska. Při těchto postupech jsme vždy zadávali možnost vyhledávat ve všech dostupných zdrojích. Výzkum tak zpočátku nebyl omezen na vybraná média. Až v případě, že se nám zdroj nezdál spolehlivý, byl ze vzorku vyřazen. V další fázi sběru dat se těžiště přesune na oficiální weby vybraných aktérů, kdy každý z nich podstoupí vlastní vyhledávání. Zde již půjde především o data primární. Následně proběhne analýza webových zdrojů pomocí standardních fulltextových vyhledávačů, kdy budou opět použita zmíněná hesla. Toto vyhledávání ale nepředpokládá větší relevanci dat, jeho zařazení je spíše kontrolní. Relevantní vzorek tvoří více než 90% dat zdroj z uvedených monitorovacích agentur a méně než 10% z vlastního fulltextového vyhledávání.

V následující části pak bude třeba pracovat s metodami výzkumu kvalitativního, proběhne totiž samotná analýza podle postupu popsaného výše. První sběr dat nám poskytne velké množství materiálu, které se bude postupně redukovat. Nejdříve pomocí průniku obou diskurzů, což bude v zásadě jakýsi předstupeň otevřeného kódování. Pomocí kladení otázek a hledání odpovědí zjistíme, jestli jsou oba diskurzy provázané. Pokud ano, podstoupí zbylé vzorky podobný proces v rámci otevřeného kódování. Tímto si zajistíme, že vzorek, se kterým budeme dále pracovat, se týká opravdu obou témat zároveň. Mohli jsme totiž zvolit i metodu orámování celého diskurzu obnovitelných zdrojů a v něm hledat linii energetické bezpečnosti. Takto tedy do dalšího zpracovávání máme vzorek, který se již týká obou jevů. V něm budeme muset texty hlouběji analyzovat a vybereme ta vyjádření, která plnila alespoň dvě základní funkce dle Entmana. Celkový počet vyjádření určených k analýze (v tabulce č. 1) může převyšovat počet zdrojů uvedených v seznamu literatury. A to z toho důvodu, že při některých delších rozhovorech, nebo televizních debatách byly použity výroky a) více aktérů, b) týkající se více témat, c) spadajících do různých kategorií. Zároveň je v seznamu literatury uveden vzorek, který došel do předposlední fáze analýzy, tedy tzv. *hlubší analýzy*. Pomocí klíčových slov[16], která zjistíme díky analýze významu zbylých vyjádření, budeme moci zpětným ověřováním klíčových slov a opakováním analýzy zúžené databáze vyjádření

[16] Termín *klíčová slova* se v našem výzkumu objevuje dvakrát, proto je třeba tyto použití rozlišovat. V první fázi sběru dat to byla klíčová slova *obnovitelné zdroje* a *energetická bezpečnost*, které byly klíčem k nejširšímu datovému korpusu. Po poslední fázi redukce dat pak *klíčová slova* vyjadřovala zjednodušená prohlášení aktérů a zastupovala tak celá prohlášení při shlukování do kódů (konceptů), kategorií a rámů. Originální prohlášení pak byla konfrontována s rámováním až při jeho dokončení. Mohli jsme si tak ověřit správnost analýzy.

identifikovat základní koncepty (kódy). Následně budeme moci vytvořit kategorie, které budou definovány právě společnými koncepty (kódy).

V další fázi, tzv. axiálního kódování bylo zapotřebí správně pojmenovat vztahy mezi jednotlivými kategoriemi, včetně jejich parametrů. Díky tomu jsme schopní identifikovat rámy a jejich dějové linky. Dějové linky pak vysvětlují, co nám má daný rám sdělit. Právě rámy jsou hlavním cílem této práce. Vypovídají o tom, jak je v České republice a na Slovensku nahlíženo vládní elitou na obnovitelné zdroje energie jako potenciální zdroj energetické bezpečnosti.

Kapitoly budou řazeny následujícím způsobem: nejdříve bude pozornost věnována České republice. U Slovenska budeme postupovat stejným způsobem tak, abychom mohli v kapitole *Závěr* vyvodit výsledky pro jednotlivé diskurzy obou zemí zvlášť, a následně oba výsledky podrobíme společné komparaci. Právě v těchto závěrečných kapitolách se práce zaměří na zodpovězení výzkumných otázek. Konkrétní pracovní postup znázorňuje grafika číslo 4.

Grafika č. 4: Využití metod v praxi: postup od sběru dat po identifikaci základních dějových linek a rámů.

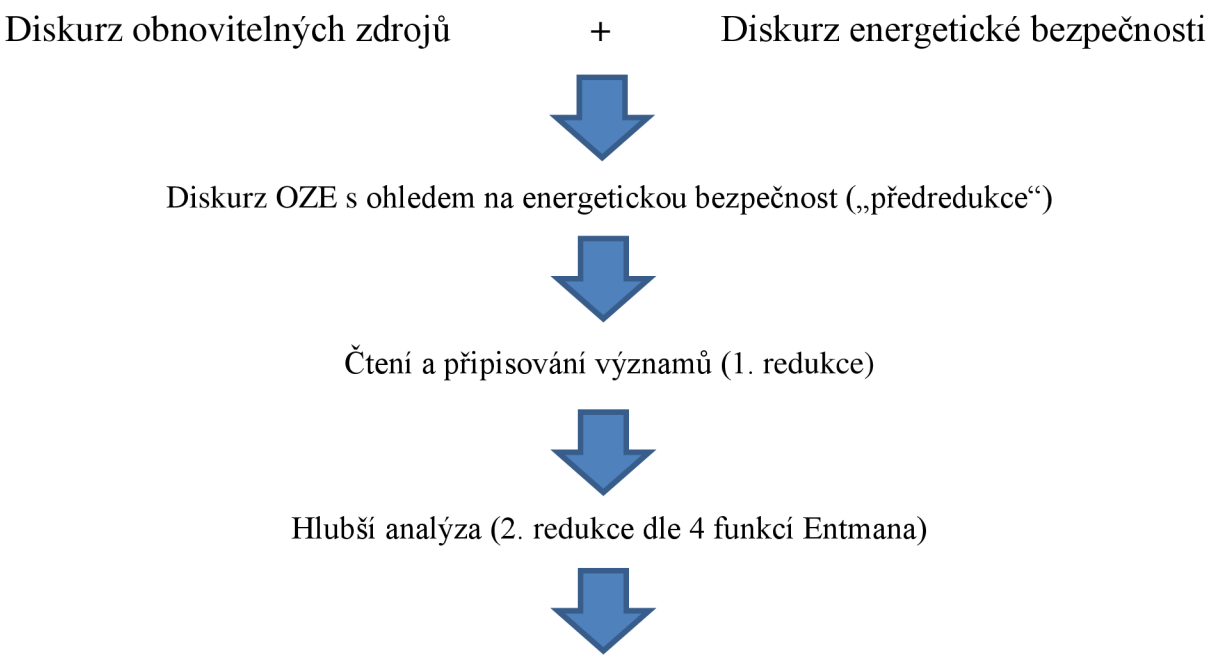

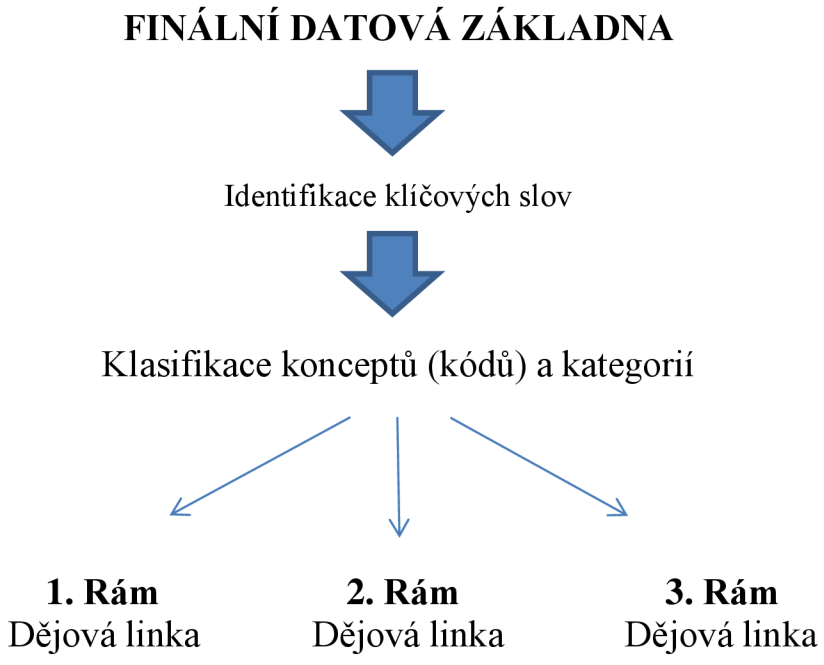

Zdroj: zpracováno autorem.

2.5.5. Limity výzkumu

Každý výzkum má i své limity a ty mohou výsledky ovlivnit, zkreslit. Proto je nutné uvést ty limity, kterých si je autor vědom ještě před zahájením výzkumu, a bude se tak jejich vliv na výsledek práce co možná nejvíce eliminovat.

1. V kapitole 2.5.1. jsme nalezli mnoho společného u obou států. Na straně druhé lze vypozorovat několik odlišujících faktorů, které mohou výzkum ovlivnit. Slovensko během transformace v devadesátých letech zcela opomíjelo diverzifikaci svých zdrojů fosilních paliv, čímž do budoucna značně zkomplikovalo úroveň svojí energetické bezpečnosti. Zůstalo závislé prakticky výlučně na Ruské federaci (s výjimkou nepříliš významných vlastních zdrojů fosilních paliv a jaderné energii). Oproti tomu Česká republika své surovinové zdroje během devadesátých let intenzivně diverzifikovala, a proto je v novém tisíciletí daleko lépe schopna čelit novým bezpečnostním výzvám

energetického charakteru. Právě tento fakt by mohl na závěr práce přinést rozdílné výsledky.

2. Diskurz o obnovitelných zdrojích nebo energetické bezpečnosti je tvořen dalšími aktéry, jako jsou nevládní odborníci na danou problematiku, nevládními organizacemi, dalšími státními institucemi, zástupci soukromého sektoru a v neposlední řadě médii. Pro náš výzkum se ovšem jako nejvhodnější jevilo právě omezení na politické elity, jelikož právě ty jsou hlavním tvůrcem diskurzu, protože jsou na nejvyšší rozhodovací úrovni obou republik.
3. Autoři, kteří se v praxi zabývají metodou rámování, velmi často praktikují své výzkumy s více kolegy. Je to velmi prospěšné z důvodu vzájemné kontroly. U kvalitativních metod se totiž může velmi lehko stát, že jsou ovlivněny autorovou subjektivitou. Zde je největší riziko, že si autor vyloží informace jinak, než byly zamýšleny, případně přiřadí získaným proměnným jiné konotace. Je vždy třeba řadit výrazy do správného kontextu. Tzv. problém rámů uvádí ve své knize J. P. Gee, kdy uvádí záměnu na příkladu *zrnková* *káva* vs. *vylitá* *káva.* (Gee in Gee & Hanford, 2012, str. 30) To se sice dá eliminovat větším množstvím zainteresovaných výzkumníků, nicméně podmínky psaní diplomové práce toto nedovolují. Proto se musíme snažit být pokud možno co nejvíce objektivní a odpoutat se od subjektivních soudů. Pomoci nám může opakované dotazování. V naší práci jsme si zvolili metodu, která nám toto zkreslení může částečně omezit. Výrazy z finálního datového korpusu byly nejdříve převedeny do klíčových slov, které nejlépe vystihovaly jejich význam. S těmito slovy se potom dále pracovalo. Byly kódovány, kategorizovány a nakonec sloučeny do společných rámů. Jakmile byly rámy a kategorie definovány, zpětně se přiřazovala vyjádření ze samého počátku analýzy. Následná shoda s jejich klíčovými termíny tak částečně potvrzovala správnost výzkumu. Originální vyjádření v přílohách tedy byla přiřazena k rámům až po jejich definování.
4. Z přechozího bodu vyvstal ještě jeden limit, který by diplomovou práci mohl v konečném důsledku ovlivnit. Jesltiže se můžeme dopustit subjektivního zásahu u analyzování diskurzu České republiky (který bude proveden nejdříve), bude nutné před analýzou diskurzu Slovenska počkat a „zapomenout“ na předchozí výsledky. To by totiž mohlo autora svádět k podobné generalizaci již provedených postupů. Budeme se tomu tak snažit vyhnout, aby byla výsledná komparace co možná nejvíce relevantní.

5. Výsledek také může ovlivnit zvolený postup použití klíčových slov při vyhledávání. To, zda touto redukcí nepřicházíme o relevantní vzorek a zároveň deformujeme výsledek práce, jsme předem nemohli určit. Takto počáteční analýzu podstoupilo více než 1000 vzorků.[17]

2.6. Vývoj obnovitelných zdrojů v České republice a na Slovensku

Následující kapitoly mají za úkol v krátkosti shrnout vývoj obnovitelných zdrojů ve sledovaných státech. Naším cílem není analyzovat podrobné technické a hospodářské parametry v České republice a na Slovensku, ale pro práci s informacemi, které se objeví v analytické části, je dobré mít alespoň rámcovou představu o tom, v jaké pozici se obnovitelné zdroje v obou zemích nacházejí. Některá data, která se v tomto výčtu nacházejí, také přímo ovlivňují daný diskurz. To bude také zohledněno v pozdějších kapitolách. Jelikož se tato práce zabývá výhradně vládním diskurzem, zaměříme se především na politickou (resp. vládní) linku tohoto vývoje. Zároveň je nutné zaměřit se na základní debaty, které probíhaly v České republice a na Slovensku na téma energetické bezpečnosti. Základem budou již zmíněné diverzifikační kroky obou zemí po roce 1993. Tyto kroky taktéž ovlivnily debatu o energetické bezpečnosti státu, a proto nabídneme krátký vhled do této problematiky.

2.6.1. Obnovitelné zdroje v České republice

První zmínky o podpoře OZE vládními elitami v České republice můžeme sledovat již v roce 2002 v novelizaci energetického zákona 458/2000 Sb. Je zde uvedena povinnost zvýhodnění pro odkup energie z obnovitelných zdrojů a zavádí zjednodušení legislativy pro využívání malých elektráren využívajících OZE do výkonu 20 kW. (Zákon č. 458/2000 Sb., 2000) Zde identifikujeme první legislativní snahy o rozvoj OZE na českém území. Následovalo několik investičních programů, zmínit můžeme např. program Slunce do škol z roku 2000, který dotoval fotovoltaické panely a zaštiťovalo jej Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. V roce 2004 Ministerstvo průmyslu a obchodu připravuje

[17] Například u nalezené kategorie *Populismus*, která je uvedena v kapitole 3.1.2. *Marginalizace,* jsme prohlásili, že se vyskytuje pouze na Slovensku. Nevylučujeme, že se ale takováto prohlášení nemohla objevit mimo relevantní vzorek, jak jsme si jej k této analýze vymezením nastavili.

vládní návrh zákona o podpoře OZE a plánuje do roku 2010 navýšit instalovaný výkon fotovoltaických elektráren na 15 MWp[18]. Rok 2005 je významný z hlediska obnovitelných zdrojů zejména schválením zákona 180/2005 Sb. o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů. Tento zákon stanovil výkupní ceny energie z OZE a cíl podílu elektřiny z obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě elektřiny v České republice ve výši 8% k roku 2010. (Zákon č. 180/2005 Sb., 2005) V následujícím roce byla Energetickým regulačním úřadem (ERÚ) vyhlášena patnáctiletá fixní výkupní cena elektřiny z fotovoltaických elektráren na 13,20 Kč/kWh. Díky tomuto zákony byly následujících 2 letech uvedeny do provozu první čtyři fotovoltaické elektrárny o výkonu 0,5 MWp a vyšším, celkový výkon těchto elektráren na konci roku 2007 dosáhl 3,4 MWp. (Energetický regulační úřad, 2010) Ministerstvo průmyslu a obchodu v témže roce upravuje plány na rok 2010, kdy z původně plánovaných 15 MWp snižuje cíl na 10MWp. V roce 2008 došlo k prudkému poklesu cen footvoltaických panelů a společně se stále vysokými výkupními cenami energie z obnovitených zdrojů nastává boom ve výstavbě fotovoltaických elektráren. Ministerstvo průmyslu a obchodu nejdříve odhadovalo pro rok 2010 instalovaný výkon na 185 MWp, ovšem reálná čísla byla několikanásobně vyšší, již na konci roku 2009 instalovaný výkon překročil 464 MWp. (Energetický Regulační Úřad, 2015) 16. 11. 2009 vláda České republiky schvaluje návrh novely zákona 180/2005 Sb, který následně 21. dubna schvaluje i horní komora parlamentu a který dává státu možnost snižovat výkupní cenu elektřiny z OZE o více než 5 % ročně, jak tomu bylo doposud. (Vládní novela zákona č. 180/2005 Sb. o podpoře výroby elektřiny z OZE, 2010) V srpnu téhož roku vláda schvaluje Národní akční plán České republiky pro energii z obnovitelných zdrojů, který uvádí konkrétní model dosažení závazného cíle Evropské unie, tedy 13% energie z OZE v hrubé konečné spotřebě energie. (MPO, 2010) V roce 2012 byl zákon 180/2005 Sb. opět novelizován, a to zákonem 165/2012 Sb. Tento zákon stanovil výši podpory elektřiny z OZE na 495,- Kč/MWh. (Vláda ČR, 2012)

[18] MWp (megawatt peak) je jednotka výkonu solárního panelu v bodě maximálního výkonu za standardních podmínek. (Solarserver.com, 2010)

Tabulka č. 2: Pozice obnovitelných zdrojů energie v celkové výrobě elektřiny v ČR (v GWh):

	2010	2011	2012	↑2012/2013 v %	2013
Parní elektrárny	49 980	49 973	47 261	-5,34	44 737
Z toho černouhelné	6 044	5 685	4 887	-5,3	5 247
Z toho hnědouhelné	40 907	41 092	39 144	-8,2	35 928
Z toho ostatní	3 029	3 196	3 230	+10,31	3 563
Paroplynové	3 600	3 955	4 435	+18,9	5 272
Jaderné	27 998	28 283	30 324	+1,4	30 745
Vodní	3 381	2835	2963	+27,0	3762
Větrné	336	397	417	+14,6	478
Fotovoltaické	616	2118	2173	-4,74	2070
Výroba elektřiny celkem	**85 910**	**87 561**	**87 574**	**-0,58**	**87 065**

Zdroj: zpracováno autorem, zdroj dat: Energetický regulační úřad, 2015.

2.6.2. Obnovitelné zdroje na Slovensku

Primární energetickou legislativu na Slovensku tvoří Zákon NR SR č. 656/2004 Z. z Zákon o energetice. Ten vstoupil v platnost v roce 2004 a nastavil podmínky pro vydání povolení na výrobu elektřiny z obnovitelných zdrojů energie. (NR SR, 2004) Následné Nařízení vlády č. 315/2007 pak o tři roky později upravil podmínky pro připojení, přístup, přenos a distribuci elektřiny. Dále stanovil, kdy je možné vykonávat distribuci elektřiny vyrobené z OZE. (Vláda SR, 2007) Nejdůležitější zákon týkající se podpory obnovitelných zdrojů energie na Slovensku pochází z roku 2009. Zákon č. 309/2009 Z. z o podpoře obnovitelných zdrojů energie a vysoce účinné kombinované výrobě nabyl účinnosti 1. září 2009 a vytváří legislativní rámec pro získávání podpory na výrobu elektřiny z obnovitelných zdrojů. Tento zákon ustanovil způsob podpory a podmínky výroby elektřiny z OZE a elektřiny vyráběné vysoce účinnou kombinovanou výrobou, práva a povinnosti výrobců elektřiny z OZE a definoval obnovitelné zdroje energie, u nichž zavádí podporu. Zákon sice nestanovil fixní

cenu elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů, ale zavedl pravidla pro dorovnávání rozdílů mezi skutečnou cenou výrobce a aktuální cenu na trhu tak, aby výrobce nebyl znevýhodněn. (NR SR, 2009) Tento zákon byl v dalších letech několikrát novelizován. Zákon č. 492/2010 Z. z zavádí na Slovensku povinnost přimíchávání biopaliv, které musí obsahovat pohonné hmoty v poměru 3,8% v roce 2011, s výhledem do roku 2020, kdy by tato hodnota měla stoupnout na 8,5 %. Největší změny přináší Zákon č. 136/2011, jenž nabyl účinnosti 1. května 2011 a rozšířil podporu OZE o aerotermální energii a hydrotermální energii. Dále zpřesnil podmínky podpory. Zákon č. 382/2013 s účinností k 1. lednu 2014 je poslední známou úpravou zákona 309/2009 a zavádí podporu modernizací zařízení vyrábějící elektřinu z obnovitelných zdrojů a upravuje stávající druhy podpory. (NR SR, 2009)

Tabulka č. 3: Pozice obnovitelných zdrojů energie v celkové výrobě elektřiny na Slovensku (v GWh):

	2008	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Uhlí	5 149	4 276	4 080	4 038	3 906
Ropa	681	626	600	586	506
Zemní plyn	1607	1 970	2 206	3 150	2 853
Jaderné	16 703	14 081	14 574	15 411	15 495
Vodní	4 241	4 604	5 649	4 146	4 439
Větrné	7	6	6	5	6
Biopaliva	495	515	640	795	914
Fotovoltaické	0	0	17	397	424
Ostatní zdroje	39	39	40	78	69
Výroba elektřiny celkem	**28 962**	**26 155**	**27 858**	**28 656**	**28 664**

Zdroj: zpracováno autorem, zdroj dat: IEA, 2015.

3. Empirická část

V empirické části jsme se zaměřili na samotnou analýzu textů. Podle zvolené metodologie bylo nalezeno velké množství textů, z nichž jsme následně pomocí hlubší analýzy vybrali relevantní z nich. Tento nejdůležitější oddíl bude rozdělen na části, kdy jedna se zaměří na identifikované rámy v České republice a druhá na identifikované rámy na Slovensku. Jednotlivé oddíly jsou řazeny dle nalezených rámů, kategorií a kódů. Cílem je vysvětlit, co nás k danému řazení vedlo a definovat tak, jak je definovaný diskurz obnovitelných zdrojů vzhledem k energetické bezpečnosti České republiky a Slovenska. Pomocí grafů a tabulek se budeme snažit čtenáři lépe pochopit nalezené vztahy. U každého rámu se čtenář dozví jeho dějovou linii a to, z jakých kategorií se skládá. Opakovaným dotazováním významů klíčových slov, kódů, potažmo kategorií jsme také dospěli ke zvoleným názvům rámů, které se budeme snažit logicky vysvětlit. V každé z identifikovaných kategorií jsou pak zařazeny ilustrační příklady prohlášení, které mají naše předpoklady podepřít. Jejich kompletní seznam je pak uveden v příloze.[19]

3.1. Identifikované rámy v České republice

Jak jsme uvedli v teoreticko-metodologické části, bylo nutné nejdříve sesbírat relevantní data. Klíčová hesla *energetická bezpečnost* a *obnovitelné zdroje energie* jsme přiřazovali k relevantním aktérům. V případě České republiky šlo o celkem 11 aktérů[20], podrobně představených v příloze 6.1.1. Ve vyjádřeních jsme po 1. a 2. redukci hledali 4 základní funkce[21], které podmiňuje definice rámů dle Roberta M. Entmana. Do finálního okruhu se nám takto dostalo celkem 51 prohlášení, která jsou uvedena v příloze č. 6.2.1. Z těchto prohlášení se za pomoci metody rámování podařilo nalézt 4 rámy, které disponují specifickými dějovými linkami. Rámy a jejich dějové linky jsou následující:

[19] Prohlášení byla uvedena v původním znění i s případnými stylistickými a gramatickými chybami. Slovenské zdroje nebyly z důvodu jazykové blízkosti překládány, jsou tedy také v originálním znění. U některých prohlášení se také stalo, že naplňovala atributy více kategorií, resp. rámů. Proto mohla být uvedena dvakrát.

[20] Andrej Babiš, Pavel Bělobrádek, Richard Brabec, Jan Mládek, Ladislav Havel, František Kotrba, Eduard Muřický, Bohuslav Sobotka, Pavel Šolc, Vladimír Vlk, Pavel Zámyslický.

[21] 1. definice problému, 2. diagnostika příčin, 3. tvorba morálních soudů, 4. návrh nápravných opatření. (Entman, 1993)

1) Rám *Pragmatismus* charakterizuje dějová linka: *Obnovitelné zdroje energie mohou být teoretickým nositelem energetické bezpečnosti České republiky, ovšem pouze za toho předpokladu, že k nim budeme přistupovat prakticky a obezřetně.*
2) Rám *Marginalizace* význam definuje tato dějová linka: *Obnovitelné zdroje nepodporují energetickou bezpečnost, jelikož jsou nositeli negativních jevů. Tyto jevy sice opravdu mohou mít negativní účinky na energetickou bezpečnost, ale stojí příliš v popředí, přestože mají pouze částečný (ne-li minimální) vliv. Snaží se tedy OZE a jejich vliv na bezpečnost bagatelizovat, odsouvat na okraj zájmu.*
3) Rám *Nedůvěra* odhaluje dějovou linku: *Obnovitelné zdroje energie nejsou vhodným prostředkem pro zvyšování energetické bezpečnosti České republiky.*
4) Poslední rám *Podpora* je postaven na následující dějové lince: *Zavádění obnovitelných zdrojů energie jednoznačně posiluje energetickou bezpečnost České republiky.*

Energetická bezpečnost a její navyšování bylo v českém vládním diskurzu zmiňováno především s jadernou energetikou a konkrétně tématem rozšíření jaderné elektrárny Temelín. Přesto se nám podařilo identifikovat roli obnovitelných zdrojů, kterou si nyní pomocí určené metody rámování ukážeme.

3.1.1. Rám č. 1: Pragmatismus

Pragmatismus je filosofický proud, jehož stoupenci kladou zásadní důraz na praxi a zpochybňují ryze teoretické a racionalistické myšlení. Pragmatismus klade největší důraz na užitečnost, která vyhovuje zájmům člověka a společnosti. Poprvé se objevuje na konci 19. století, vychází z Kantova praktického rozumu a dbá na příčinné vztahy a souvislosti. Jednání pragmatiků musí vždy odpovídat praxi, skutečnosti, realitě a našim zkušenostem. (McDermid, 2015)

Jak již samotná dějová linka *„Obnovitelné zdroje mohou být teoretickým nositelem energetické bezpečnosti České republiky, ovšem pouze za toho předpokladu, že k nim budeme přistupovat prakticky a obezřetně*“ nám říká (a je to patrné i z názvu rámu), že se diskurzu českých vládních elit objevují logické argumenty, které na jednu stranu potvrzují, že obnovitelné zdroje energie skutečně mohou přinášet pozitivní vliv do energetické bezpečnosti.

Ale zároveň připomínají určitá rizika, která s sebou zavádění OZE do praxe nese. Případně konstruktivně uvádějí, za jakých podmínek by mohly obnovitelné zdroje na energetickou bezpečnost ČR působit. Proto jsme tento rám pojmenovali právě *Pragmatismus*. V tomto rámu jsme identifikovali celkem tři vzájemně propojené kategorie, jež si pomocí jejich konceptů nyní představíme. Jsou jimi *Futurismus, Geografie a Racionalismus.*

První kategorii pragmatického rámu jsme nazvali *Futurismus*. Termín futurismus jako takový označuje politické a umělecké hnutí, které známe od začátku 20. století. Tento směr je charakteristický odmítáním tradic a vyzdvihováním technického pokroku. V dnešní době je tento termín používán v přeneseném významu pro společenské proudy, které právě kladou důraz na budoucnost. V kombinaci s rámem pragmatismu tak tato kategorie akcentuje nutnost budoucího rozvoje a budoucí praxi. Koncept této kategorie přináší hlavní motivy v rozvoji jak nových technologií obnovitelných zdrojů, tak cest, jak tyto zdroje nejjednodušeji uvádět do praxe. Podle tohoto konceptu jsou obnovitelné zdroje vhodné k navyšování energetické bezpečnosti, ale jejich hlavní role se projeví až v budoucích letech. Neboť právě současná technologická „zaostalost“ není schopna využívat je v maximální míře a efektivitě. Přesto se ale tento koncept nestaví k obnovitelným zdrojům negativně. Je třeba právě investic do vzdělání a vývoje, aby se kýžený bezpečnostní efekt dostavil. Kupříkladu jsou uvedeny podmínky zvyšování účinnosti. Nebo možnost výroby pro vlastní spotřebu, která by značně ulevila přenosové síti, a tak snížila bezpečnost přenosu energií. Hlavním identifikovaným kódem v této kategorii je *inovace*. Klíčová slova jsou uvedena ve schématu na konci oddílu.

Ministr životního prostředí Richard Brabec v únoru roku 2015 v rozhovoru pro Českou televizi řekl: *„ (...) obnovitelné zdroje budou znamenat určitě také svůj podíl a budou postupně růst a vůbec bych nezanedbával, respektive nepodceňoval bych nové technologie. Je klidně možné, že za patnáct, dvacet let bude mít už drtivá většina domů na své střeše solární kolektory, které můžou být daleko efektivnější než dneska. (...) takže určitě to uhlí tam v nějakém mixu bude i po tom roce 2040, ale bude hrát už poměrně, nechci říct zanedbatelnou roli, ale bude dokonce hrát menší roli, než budou hrát obnovitelné zdroje.* (ČT24, 2015)

Místopředseda vlády Pavel Bělobrádek se při debatě o snížení energetické bezpečnosti bez ruského paliva vyjádřil takto: „(…)"*Potřebujeme vzdělané lidi, kteří budou neustále pracovat na tom, aby se zvyšovala účinnost a využitelnost všech forem energie*," řekl vicepremiér. Dodal, že při dnešní návštěvě jaderné elektrárny probírali také otázku nakládání s použitým jaderným palivem a to, jakým způsobem dále rozvíjet obnovitelné zdroje.“ (ČTK, 2014)

Druhá kategorie je podle výsledných klíčových slov a z nich nalezených kódů nazvána: *Geografie*. Podstata této kategorie tkví v tom, že sice obnovitelné zdroje energie mohou být prostředkem ke zvyšování energetické bezpečnosti, nicméně je třeba se ohlížet na polohu České republiky a z toho pramenící důsledky. První identifikovaný kód *Přírodní podmínky* naráží na to, že Česká republika neleží v takových zeměpisných šířkách, které by dovolovaly skutečně se „opřít“ o obnovitelné zdroje v navyšování energetické bezpečnosti. Často jsou používána klíčová hesla jako Německo, větrná pole či špatná poloha. Prohlášení v této kategorii jsou zaměřena především na slabé povětrnostní podmínky, co se týče větrných elektráren. Česká republika podle nich nedisponuje potenciálem jako například zmíněné Německo nebo Dánsko.

„Každá země je specifická, samozřejmě, že slunce, vítr, voda u nás nejsou v takovém množství jako v Rakousku, ve Španělsku, ve Švédsku, musíme vycházet z vnitrostátní situace a stanovit takové cíle, aby byla dodržena i ta spolehlivost a vůbec energetická bezpečnost ČR.“ Ladislav Havel (Schindler, 2015)

V rámci kategorie *Geografie* jsme pak nalezli druhý kód, *Potenciál*. Tento kód je velmi úzce propojen s první kategorií *Futurismus*. Samotné klíčové heslo „potenciál“ je zmiňováno v obou kategoriích, resp. jejich kódech. Jestliže ale ve *Futurismu* vyjadřuje vztah k potenciálu technologické úrovně solárních, větrných a vodních elektráren, v kategorii *Geografie* naráží na potenciál, který nabízí poloha České republiky a možnost díky tomuto potenciálu navyšovat energetickou bezpečnost. Jedná se tedy o určitou kapacitu, která je na našem území smysluplně využitelná.

„Ano, ale v Německu si to mohou dovolit, protože jejich přírodní podmínky umožňují v mnohem větším rozsahu využít některé typy obnovitelných zdrojů, takže my vycházíme z toho, že když využijeme náš větrný potenciál, tak z čeho budeme vyrábět ten zbytek (...)?“ Pavel Šolc (Radiožurnál, 2014)

Třetí námi identifikovaná kategorie *Racionalismus* prezentuje myšlenky, které jsou nejvíce příhodné pro tento rám. Racionalismus je směr, který přistupuje k problémům s využitím rozumu. Tato kategorie je tedy tvořená konceptem rozvahy a zvažování dopadů obnovitelných zdrojů na bezpečnost České republiky. Klíčová slova jako *rozvaha, důsledky* nebo *kapacita* narážejí v prohlášeních na potřebu důkladně zvažovat jakékoli další kroky

v otázce zavádění obnovitelných zdrojů bezpečnosti v České republice. K hledisku bezpečnosti tak přistupují zcela racionálně. Neuvádějí žádné konkrétní kroky, kterými bychom mohli bezpečnost pomocí OZE zvýšit, ale uvádějí to, na co bychom si v budoucnu měli dát pozor. Tak aby právě obnovitelné zdroje energie mohly být nositelem energetické bezpečnosti v České republice.

V diskusi na ČT2 v únoru 2015 na otázku Josefa Novotného, jestli ČR zachytí nastoupený trend obnovitelných zdrojů, odpověděl František Kotrba: *„Česká republika samozřejmě hledá všechny cesty ke zvýšení energetické bezpečnosti, tento záměr samozřejmě patří mezi tyto cesty. Nicméně v současné době se tato možnost analyzuje“* (ČT2, 2015)

Bohuslav Sobotka při příležitosti českého předsednictví Visegrádské skupiny: *„Evropská unie usiluje o pozici lídra v procesu dekarbonizace a také v užívání obnovitelných zdrojů energie. Pokud ale chceme dekarbonizovat, účinně bojovat s globální změnou klimatu a zároveň zajistit bezpečnost elektroenergetické sítě, musíme efektivně využívat všechny nízko-emisní zdroje, které máme k dispozici, a to včetně jaderné energie, která je pro některé státy v tomto ohledu zásadním zdrojem. Přechod na nízkouhlíkovou energetiku musí probíhat nákladově efektivně, tržně a nesmí v konečném důsledku vést k ohrožení výrobní přiměřenosti a bezpečnosti dodávek energie.“* (Sobotka, 2015)

Schéma č. 2: Identifikované rámy v České republice: Rám č. 1: Pragmatismus:

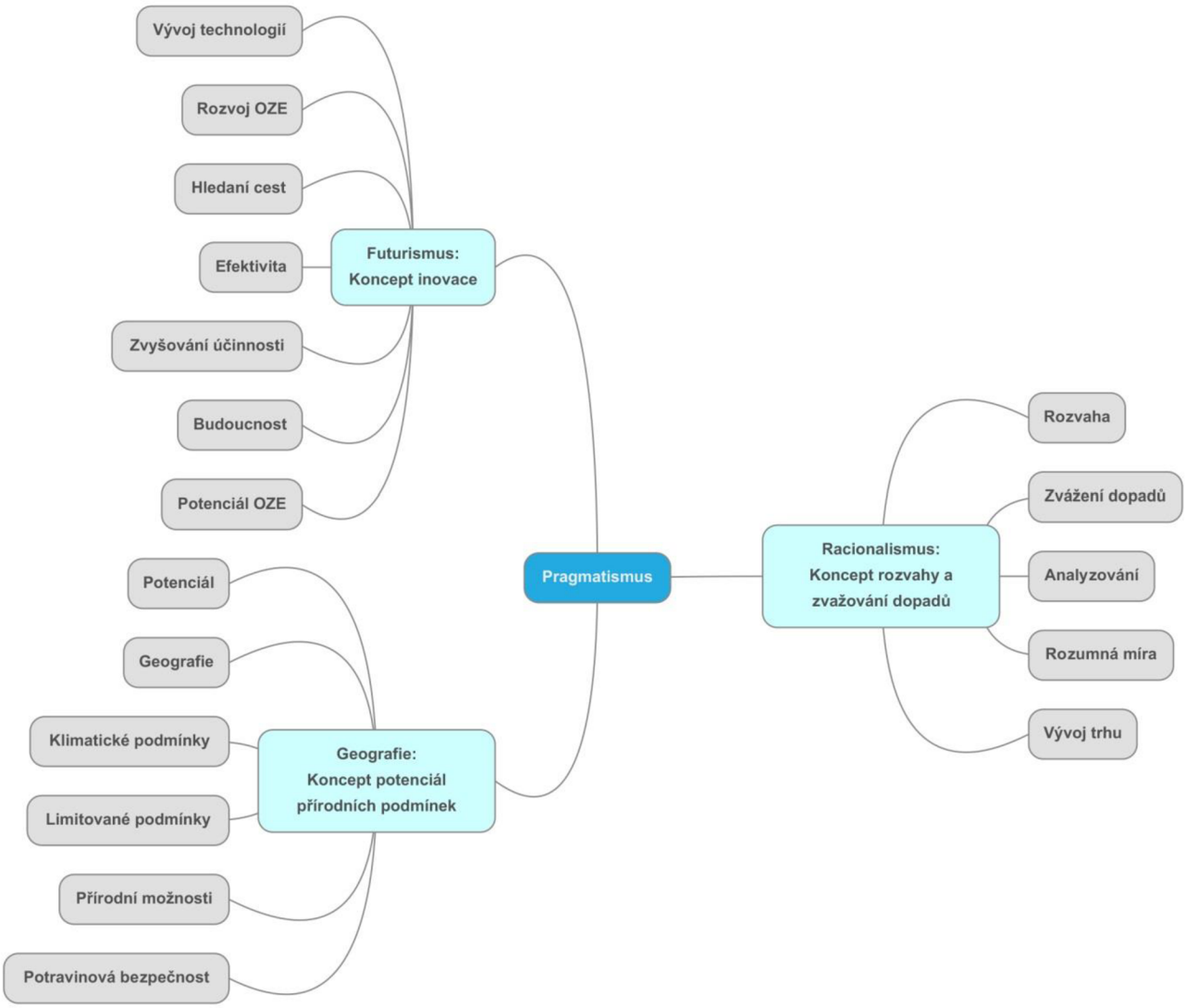

Zdroj: zpracováno autorem.

3.1.2. Rám č. 2: Marginalizace

Marginal znamená v latinském překladu okrajový nebo krajní. Marginalizace potom odsouvání určitých fenoménů (ať už skupin, jednotlivců nebo jevů) na okraj. V našem případě se jedná právě o odsouvání obnovitelných zdrojů energie na okraj možností pozitivního působení na energetickou bezpečnost. Tento rám bylo zpočátku velmi těžké identifikovat. Bylo nalezeno několik kategorií, které zdánlivě nebyly příliš blízké, a nebylo v nich možné nalézt společné charakteristiky. Po identifikaci předchozího rámu *Pragmatismus* se ovšem postupně tyto rysy začaly objevovat. Oproti prvnímu rámu totiž byla argumentační linka v rámu *Marginalizace* vedena opačným způsobem. Aktéři se ve svých vyjádřeních povětšinou zaměřili na jeden aspekt obnovitelných zdrojů a tím (ať už záměrně nebo nevědomky) odsouvali OZE vzhledem k energetické bezpečnosti v České republice. Tento rám by se tedy také dal zařadit mezi rámy důrazové, neboť zdůrazňuje některé argumenty a jiné naopak vůbec nepřipouští. Dalším společným rysem těchto vyjádření byla často nepřesná, zavádějící a citově zabarvená mluva aktérů. Ta se naplno projevila v kategorii *Populismus*. Kromě kategorie *Populismus* jsme v tomto rámu identifikovali další dvě, a to *Ekonomika* a *Špatné zkušenosti*. Celý rám *Marginalizace* tak obnovitelné zdroje jako možný zdroj energetické bezpečnosti rámuje negativním způsobem a vyjadřuje nedůvěru tomu, že by měly OZE pozitivní dopady na možné zvýšení energetické bezpečnosti České republiky.

První kategorie *Špatné zkušenosti* je kódována výrazy jako *selhání z minulosti*, *zkušenost* nebo *solární boom*. Stojí na konceptu historicky špatných zkušeností s obnovitelnými zdroji, které snižovaly bezpečnost především díky dlouhodobé neudržitelnosti způsobené nevhodnou podporou. Jasně odkazuje na kauzu z počátků státní podpory obnovitelných zdrojů. Mezi lety 2008 – 2010 razantně vzrostl počet fotovoltaických elektráren, což je označováno za tzv. fotovoltaický (solární) boom. Tento nárůst je přisuzován dvěma faktorům. Zaprvé výhodným podmínkám, které český stát nastavil ve výkupu právě této energie, a zadruhé velmi výraznému poklesu cen těchto technologií, na které právě výkupní ceny nereagovaly. V datech je tento solární boom vyjádřen v kapitole 2.6.1. Toto státní zaváhání velmi často zaznívalo z úst českých politiků a dokreslovalo celkovou náladu v rámu *Marginalizace*. Všechny vlastnosti obnovitelných zdrojů byly opomenuty a jejich nevhodnost mělo dosvědčovat právě selhání z minulosti. A právě toto selhání vylučovalo využití OZE k navyšování energetické bezpečnosti, bez hlubší argumentace. Kódy jako

Poučení z historie nebo *Poškození soláry* jsou pro tuto kategorii typické. Velmi úzce pak v této rovině souvisí s kategorií *Populismus*.

"Máme za sebou rozhodnutí o solárech, které poškodilo naši ekonomiku (...) A bohužel soláry budou mít velice negativní dopad na občany a na ekonomiku," Andrej Babiš (Adámková, 2014)

"U obnovitelných zdrojů se musíme poučit ze selhání let 2009 a 2010. Rozvoj by měl být co nejblíže místu spotřeby, měl by podpořit výrobu elektřiny pro vlastní potřebu," Jan Mládek (Břešťan, 2015)

I druhá kategorie *Populismus* silně využívala rétoriku nepovedené státní podpory. Ovšem tato rétorika byla daleko silněji exponovaná. Populismus označujeme jako vyjadřování politiků, které zjednodušuje problémy, nabízí jednoduchá řešení, a to všechno kvůli zalíbení se voličům. Typické pro tuto kategorii byla klíčová slova *Daňový poplatník* a *České domácnosti* ve spojení s *Vysokými poplatky*, *Katastrofou, Tunelem* apod. Cílem těchto tvrzení podle naší analýzy bylo jednoznačně přesvědčení adresátů o naprosté neschopnosti obnovitelných zdrojů něco pomoci české energetické bezpečnosti. O co více, útočila tato prohlášení přímo na ekonomickou situaci obyvatel ČR a měla tak vyvolat pocit nepotřebnosti OZE v navyšování české energetické bezpečnosti, tak vůbec v českém energetickém mixu. Kategorie je založená na kódu *OZE jako nebezpečí pro vaše peněženky.*

„Víte, já bych chtěl nejdřív říct, že s pány souhlasím. Samozřejmě energetické úspory, to je něco a zateplování budov, k čemu se hlásí i ministerstvo průmyslu a obchodu. Co se týče obnovitelné zdroje, tak my bychom se měli poučit z nedávné historie, která je naprostou katastrofou jak pro české spotřebitele, tak pro konkurenceschopnost českého průmyslu, a to je cesta, kterou nechceme jít." Jan Mládek (ČT24, Energetická bezpečnost, 2014)

„Solární zákony byly největším tunelem v dějinách České republiky. Tunel Blanka je proti tomu jen malá dírka do země. Ročně nás to stojí 45 miliard. Kdybychom bývali byli nešli touto cestou, která je podle mě naprosto neefektivní, dokázali jsme s obnovitelnými zdroji daleko více." Richard Brabec (Leinert, 2015)

Třetí identifikovanou kategorií byla *Ekonomika*. Tato kategorie stojí na kódech *Cena* a *Dotace*. První kód *Cena* se odvolává na ekonomické přínosy obnovitelných zdrojů. Právě cena je to jediné, co je v otázce zavádění OZE do energetického mixu v kategorii *Ekonomika* důležité. V tomto kódu se nemluví přímo o hodnotě, kterou by stát hypoteticky zaplatil, ale

pouze zdůrazňuje vliv na energetickou bezpečnost spojený s dlouhodobou udržitelností. Na druhou stranu kód *Dotace* mluví o konkrétních částkách a nákladech. Tato kategorie byla prakticky nepočetnější a dají se do ní zařadit výroky ze všech typů vládních postů. Ukázala nám, že finanční stránka problému hraje pravděpodobně nejdůležitější roli v diskurzu energetické bezpečnosti ve vztahu vládní elita – volič.

"Z hlediska potenciálu ČR je závazný sedmadvacetiprocentní cíl podílu obnovitelných zdrojů na primárních energetických zdrojích nedosažitelný nejen ekonomicky, ale také bychom ohrozili svou potravinovou bezpečnost a limitovali ochranu životního prostředí a další nutné investice do energetického sektoru," Jan Mládek (Deník, 2014)

„Nefungující trh je také důvodem, proč ČEZ zrušil tendr na dostavbu Temelína. Ceny silové elektřiny jsou kvůli dotovaným obnovitelným zdrojům nyní tak nízké, že by se výstavba vyplatila jen za předpokladu, že stát by garantoval vyšší výkupní ceny. To však vláda odmítá. My si nemůžeme dovolit garantovat ceny elektřiny," Andrej Babiš (Adámková, 2014)

Schéma č. 3: Identifikované rámy v České republice: Rám č. 2: Marginalizace:

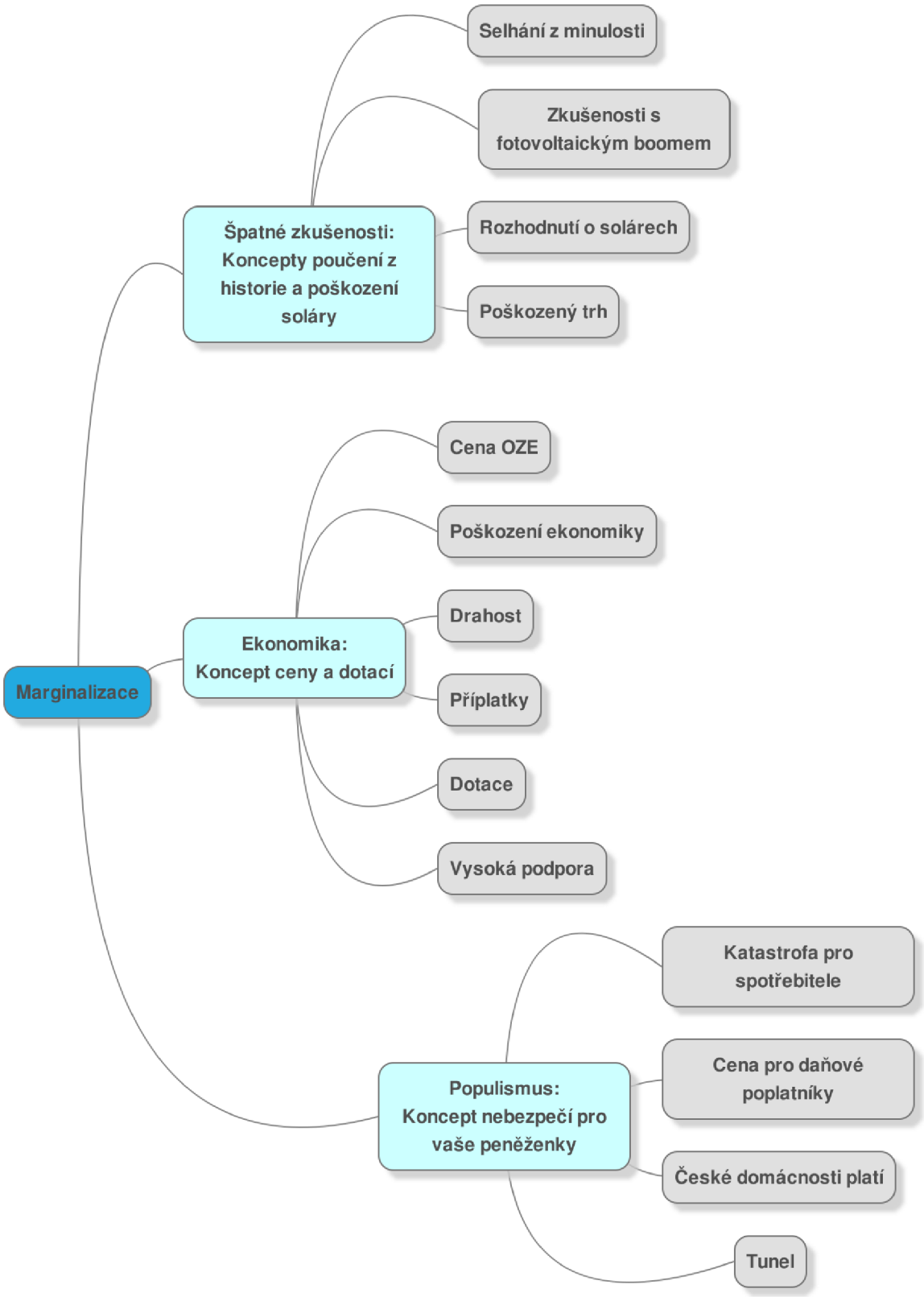

Zdroj: zpracováno autorem.

3.1.3. Rám č. 3: Nedůvěra

Třetí a čtvrtý rám bychom mohli zařadit do skupiny ekvivalentních, jelikož dle definice vyjadřují interpretaci podobných nebo stejných informací diametrálně odlišným způsobem. (Druckman, 2009, str. 5) Jak je již z názvu patrné, toto rámování nevnímá obnovitelné zdroje energie jako něco, co by mělo pozitivní vliv na českou energetickou bezpečnost. Oproti předchozímu rámu jsou zde ale zmiňovány konkrétní dopady, které skutečně mohou bezpečnost ohrozit. Rám *Nedůvěra* vystihuje argumentační linii, se kterou se potýká především odborná debata, jeho argumenty jsou tedy relativně věcné. To je asi hlavní rozdíl oproti předchozímu rámu *Marginalizace*, který je založen na nepříliš relevantních argumentech. Z toho vyplývají dvě kategorie, které se v rámu *Nedůvěra* objevují. Jedná se o kategorii *Technické nebezpečí*, která je tvořena kódy *Meteorologie* a *Elektroenergetická síť*. Dále pak kategorií *Nespolehlivost.* Ta je první kategorii velmi blízká, jak je vidět na následujícím grafu na konci oddílu.

U první kategorie *Technické nebezpečí* převládají technické aspekty týkající se přenosu v daném okamžiku. Akcentována je nevyrovnaná výroba elektrické energie z obnovitelných zdrojů, což má velmi negativní dopad na bezpečnost dodávek a může způsobit krátkodobé výpadky elektřiny. Vzhledem k energetické bezpečnosti tak máme na mysli spíše atribut zajištění *kvalitní infrastruktury*, která poskytne plynulý přenos po distribuční síti. Jako příklad poslouží koncept *Meteorologie*. Může se zdát, že kód *Meteorologie* by měl být zmíněn spíše v kategorii *Geografii* (v rámu *Pragmatismu*), jelikož právě v ní se klimatické podmínky jako klíčová slova nejčastěji objevovala. Ovšem počasí (meteorologie) v tomto případě odkazuje na krátkodobý průběh výroby elektrické energie z obnovitelných zdrojů a s tím související výkyvy v síti. Co je pro nás ovšem důležitější, že samotné obnovitelné zdroje jsou v tomto případě rámovány vzhledem k energetické bezpečnosti negativně. Častým klíčovým slovem v kategorii *Technického nebezpečí* také byly právě výkyvy v elektroenergetické síti způsobené toky z Německa a jeho Energiewende.[22] Ty se jako téma objevily i při jednání o nové státní energetické koncepci.

[22] Energiewende je ustálený pojem pro německou „zelenou“ energetickou politiku. Toto slovní spojení se poprvé objevuje v 80. letech minulého století v návaznosti na havárii jaderné elektrárny Černobyl a postupný německý odklon od jádra.

„Další rozvoj energetické infrastruktury ČR v kontextu regionu střední Evropy je jednou z hlavních priorit aktualizace Státní energetické koncepce. Její rozvoj podpoří integraci energetických trhů pomocí odstraňování úzkých míst v soustavách a je klíčový pro zajištění bezpečnosti a kvality dodávek energie v měnící se situaci na energetických trzích a při postupné dekarbonizaci naší energetiky. Co se elektroenergetiky týče, podpora rozvoje kapacit obnovitelných zdrojů energie (OZE) musí být doprovázena přiměřeným rozvojem infrastruktury tak, aby nedocházelo k přetěžování přenosových soustav a k potencionálnímu ohrožení dodávek energie. S ohledem na opakované přetěžování české přenosové soustavy neplánovanými toky elektrické energie z Německa plánuje provozovatel přenosové soustavy ČEPS, instalaci nových vedení a transformátorů s řízeným posunem fáze, jejichž uvedení do provozu se předpokládá v roce 2016.“ Jan Mládek v rozhovoru pro Parlamentní magazín. (Chalupa, 2014)

„(...) obnovitelné zdroje jsou dány přísunem primární energie podle meteorologických podmínek. Takže ta bezpečnost, tu mám ve svých rukou podle toho, na jak dlouho se zásoby paliva vytvoří.“ Pavel Šolc (ČT24, Energetická koncepce ČR, 2014)

U druhé kategorie *Nespolehlivost* se spíše setkáváme s problémy obnovitelných zdrojů v dlouhodobém horizontu. Za určité situace by se tak daly obě kategorie sloučit, v naší práci jsou uvedeny samostatně. Proto v tomto případě vzhledem k energetické bezpečnosti poukazujeme na poslední složku, kterou je *dlouhodobá udržitelnost*. Klíčová slova *energetické šoky* (*toky*) z Německa jsou typická pro obě kategorie. Na jedné straně byly užívány s nenadálými výpadky a přetěžováním sítě, tak v dlouhodobém měřítku. Kromě tohoto byla kategorie *Nespolehlivost* kódována také nemožností zajistit se jistotou přísunu energie na více let dopředu, jako je tomu například u pevných paliv. Nemožnost nahradit fosilní paliva byla v této kategorii velmi často zmiňována a to byl také důvod, proč jsme uznali její relevanci ve výzkumu. Energetickou bezpečnost, kterou by po utlumování využití uhlí musela Česká republika nějak zajistit, podle aktérů v tomto rámu nebylo vhodné řešit pomocí obnovitelných zdrojů.

„Ono to není jádro nebo obnovitelné zdroje, ono je to v každém případě obojí. Obnovitelné zdroje v míře, jako jsme schopni rozumně zajistit, pak uhlí, které nám dochází, k tomu dovážený plyn a jádro. Jaderné palivo je jediný zdroj, který si mohu zajistit na několik let dopředu, u uhlí je představa zajištění se dopředu na tři roky nepředstavitelná, totéž u

obnovitelných zdrojů. Jádro je tedy jediné, které nám zabezpečuje energetickou bezpečnost," Pavel Šolc (parlamentnilisty.cz, 2014)

3.1.4. Rám č. 4: Podpora

Posledním rámem, který byl v českém vládním diskurzu identifikován, je rám *Podpora.* I tento rám je možné brát jako ekvivalentní, a to v protikladu k rámu *Nedůvěra*. Jak se později dočteme tak ale i k předchozím rámům. Tento rám vyjadřuje souhlas s tezí, že obnovitelné zdroje energie mohou přímo pozitivně ovlivňovat energetickou bezpečnost. Je tvořen dvěma kategoriemi, které jsou *Částečný vliv* a *Přímý dopad.* Zatímco první kategorie je složená z kódů jako *doplněk* a *optimalizace*, kategorie *Přímý dopad* rámuje obnovitelné zdroje energie jako přínos k energetické bezpečnosti bez ohledu na jejich možné nevýhody.

Kategorie *Částečný vliv* je tedy kódována klíčovými hesly jako doplněk, optimalizace, diverzifikace. Zde česká vládní elita jasně prokazovala obnovitelným zdrojům energie vlastnosti, které pozitivně podporují českou energetickou bezpečnost. Autoři výroků bez nějaké hlubší argumentace pouze doporučují využití OZE jako doplňku k jiným zdrojům energie. Například zde sehrála roli debata o možné dostavbě jaderné elektrárny Temelín a obnovitelné zdroje v některých jejích částech hrály svoji roli. Může se zdát, že OZE pouze marginalizuje jako v rámu *Marginalizace*, ovšem rozdíl je v tom, že zde (jak tomu u ekvivalentních rámů bývá) česká elita využití OZE (vzhledem k energetické bezpečnosti) doporučuje. Některá prohlášení a klíčová slova byla také velice blízká v rámu *Podpora* a v rámu *Pragmatismus* (například kódy *optimalizace, doplněk*). Rozdílem v obou rámech bylo to, že v případě pragmatismu byly OZE shledány jako prospěšné pouze v případě, že budou využity určitým podmíněným způsobem. V tomto rámu jsou ale jasně definovány jako pozitivní vzhledem k energetické bezpečnosti. Přestože klíčová slova jako *doplněk* mohou evokovat jakési „ale", o kterém v rámu *Pragmatismus* mluvíme, je v těchto prohlášeních sledován jasný souhlas s příspěvkem obnovitelných zdrojů energie k energetické bezpečnosti. Kategorie *Částečný vliv*, která tvoří hlavní linii tohoto rámu, byla vládními stranami nejvíce interpretována při debatě o nové státní energetické koncepci (SEK), resp. o prolomení

těžebních limitů. Právě při této debatě byla uznávána funkce obnovitelných zdrojů při nahrazování fosilních paliv, v tomto případě uhlí.[23]

„To je naprosto klíčová otázka – zda uhlí a hlavně, na co ho potřebujeme. Kolik se vrátí státu, kolik a co z toho budou mít občané, odběratelé tepla v ČR a především lidé v regionu, kde těžba skutečně zatěžuje okolí. A samozřejmě musíme zajistit energetickou bezpečnost státu, protože jinou dostupnou energetickou surovinu kromě jádra nemáme. Obnovitelné zdroje pro výrobu elektřiny budou v našich přírodních podmínkách vždy spíše doplňkové. Teď představují 12 procent, do roku 2030 se dostaneme k 18 procentům.“ Richard Brabec (Vavroň, 2015)

Druhá kategorie *Přímý dopad* rámuje obnovitelné zdroje jako nositele bezpečnosti ještě razantněji. V některých vyjádřeních zaznělo, že by dokonce obnovitelné zdroje mohli přímo nahradit fosilní zdroje jako uhlí. Toto rámování se projevovalo zejména při vyostřené debatě v polovině roku 2015, kdy vláda jednala o prolomení těžebních limitů na některých severočeských dolech. Objevila se i taková vyjádření, která právě obnovitelným zdrojům energie přisuzovala funkci jakéhosi receptu na znovunabytí energetické bezpečnosti po výpadku uhlí. Některá taková krajní vyjádření předkládáme.

„Tak jak to ministerstvo průmyslu formulovalo, tak v podstatě z těch našich prognóz vyplývá, že naplní-li se záměry energetické koncepce v oblasti rozvoje obnovitelných zdrojů v oblasti úspor, nebude uhlí na ČSA potřeba. Pakliže by došlo k nějakému zásadnímu narušení toho vývoje, ohrožení některé z těchto oblastí, takže může nastat situace, my ji nepředpokládáme, ale může nastat, kdybychom to uhlí z důvodu bezpečnosti dodávek potřebovali, ale ne považuji to za příliš pravděpodobné.“ Pavel Šolc (ČT24, Prolomení limitů v lomu Bílina, 2015)

[23] SEK byla schválena 18. května 2015 a otázku prolomení těžebních limitů nechala otevřenou. Jejich částečné prolomení následně bylo schváleno 19. října 2015.

Schéma č. 4: Identifikované rámy v České republice: Rámy č. 3 a 4: Ekvivalentní rámy Podpora a Nedůvěra

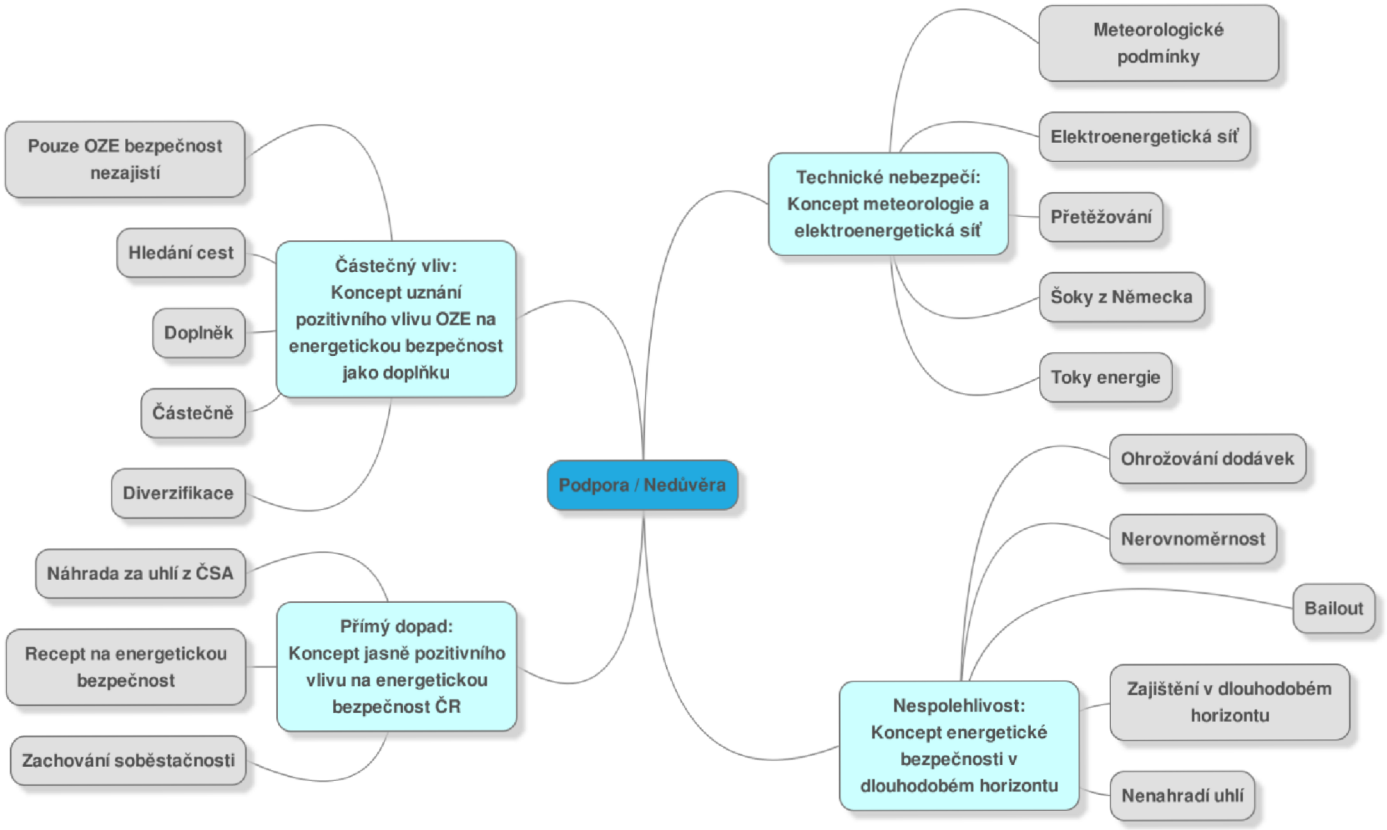

Zdroj: zpracováno autorem.

3.2. Identifikované rámy na Slovensku

Stejně tak jako u České republiky, bylo i na Slovensku využito naprosto totožných postupů při vyhledávání datové základny. Klíčové heslo *obnovitelné zdroje energie* bylo nejdříve podrobeno vyhledávání pomocí monitoringu společnosti Newton Mediasearch společně se jmény vybraných aktérů[24]. Ti jsou podrobně představeni v příloze 6.1.2. Následně byli stejní aktéři podrobeni vyhledávání s klíčovým termínem *energetické bezpečnosti*. Z obou množin pak byla díky první redukci vytvořena skupina článků a vyjádření, která se týkala jak obnovitelných zdrojů energie, tak energetické bezpečnosti Slovenska. Po další redukci, která spočívala v dotazování a hledání čtyřech základních principů Roberta M. Entmana, jsme přistoupili k analýze vyjádření. Do finálního zkoumání jsme zařadili celkem 36 výroků, jež jsme pro náš výzkum shledali jako relevantní. Díky hledání kódů (konceptů) a kategorií v nich se nám ve slovenském vládním diskurzu naleznout celkem 3 rámy. Rámy, které uvedeme a popíšeme v následujících kapitolách, jsou definovány takto:

1) Rám *Futurismu*, který charakterizuje dějová linka: *Obnovitelné zdroje energie jsou zejména do budoucna vhodným nástrojem pro zvyšování energetické bezpečnosti Slovenské republiky.*
2) Rám *Potřeby*, jehož význam definuje dějová linka: *Obnovitelné zdroje energie jsou nezastupitelným nástrojem pro energetickou bezpečnost Slovenska.*
3) Rám *Nedůvěry* s dějovou linkou: *Obnovitelné zdroje nejsou vhodné jako nástroj pro navyšování energetické bezpečnosti Slovenské republiky.*

3.2.1. Rám č. 1: Futurismus

Jak již bylo představeno v rámování České republiky, futurismus jako takový známe jako politické a umělecké hnutí, které se rozvíjelo na začátku 20. století. Jeho základními atributy jsou: odmítání tradic a současnosti, vyzdvihování technického pokroku, pohled do budoucnosti, apod. Na Slovensku jsme identifikovali celý rám, jehož význam odpovídá právě zásadám futurismu. Srovnání s kategorií Futurismus (v rámu Pragmatismus) v České

[24] Vojtech Ferencz, Robert Fico, Vazil Hudák, Rastislav Chovanec, Ján Ilavský, Stanislav Jurikovič, Peter Kažimír, Viktor Lehotzký, Tomáš Malatinský, Juraj Novák, Miroslav Obert, Pavol Pavlis, Ľubomír Vážny, Peter Žiga.

republice prozatím necháme stranou a zaměříme se na tento rám detailněji. Tak jako jsme uvedli v teoretickém ukotvení práce, každý rám by měl mít svoji dějovou linku. Rám Futurismus nejlépe vystihuje dějová linka, která obnovitelným zdrojům energie dává potenciál využití do budoucna. OZE jsou v tomto rámu chápány jako vhodný prostředek k navyšování energetické bezpečnosti. A to zejména po správném nastavení legislativních principů a využití veškerého potenciálu, který obnovitelné zdroje energie pro energetickou bezpečnost Slovenské republiky mohou nabízet. Všechny kategorie obsažené v tomto rámu tak můžeme označit přívlastkem futuristické, odkazující k budoucnosti (ať už blízké, nebo daleké). V rámu Futurismus se nám podařilo identifikovat celkem tři kategorie: *Averze k minulosti a současnosti*, *Věda a výzkum* a *Správná volba*, které si nyní blíže představíme.

Averze k minulosti a současnosti je kategorie, která se staví negativně k minulému a současnému využití obnovitelných zdrojů energie. Představuje jeden z pilířů tradičního futurismu, který kritizuje minulost a navrhuje řešení pro budoucnost. Slovenští vládní představitelé se vyjadřovali především ke špatnému nastavení dotačních programů, které bohužel obnovitelné zdroje mohly postavit do negativní role vůči energetické bezpečnosti Slovenska. Na druhou stranu tato tvrzení obsahovala podtext toho, že „v budoucnu se toho musíme vyvarovat“. Neodsuzovala OZE jako takové, nýbrž kroky legislativy, které v minulosti nebyly vhodně zvoleny. Koncept této kategorie je tedy *Poučení z minulosti*. Konkrétně byly zmiňovány dotační programy na Slovensku i v České republice, chyby v nastavení podpory apod. Tuto kategorii vystihuje velmi dobře výrok ministra hospodářství Tomáše Malatinského z července roku 2014:

„My sme už v minulosti prehodnotili, formy dotácie do obnoviteľných zdrojov, dobre vieme a sme možno i poučení v suvislosti s fotovoltaickymi elektrárnami, a garantovať dotacie a výkupné ceny je svym zposobom deformovanie trha a posúvanie zvýšení cen pre konečných odberatelov. Preto prioritne sa budeme snažiť investovat do technologií, či už je to při výrobe elektriny a při výrobe tepla, do tých technologiií, které vyrábajú energíu přibližně za trhové ceny a konkurenceschopné, tak abychom trh nějakým zposobom nedeformovali.“ Tomáš Malatinský (teraz.sk, 2014)

„Slovensko neurobilo takú chybu s rozsahom výroby elektrickej energie z obnovitelných zdrojov ako je napríklad fotovoltaika, pretože v Českej republike je taký obrovský rozsah výroby elektrickej energie z tohto zdroja, že to neúmerne tlačilo na ceny elektrickej energie.

Na Slovensku to nie je až taká katastrofa. My naozaj sme stále uvažovali, aj uvažujeme, že či nenastaviť nové pravidlá pre fotovoltaiku.“ Robert Fico (Rádio Slovensko, 2013)

Druhou, velmi významnou kategorií v rámu *Futurismu* byla kategorie *Věda a výzkum*. Ta byla založena na dalším z nejdůležitějších principů futurismu – důvěře v pokrok ve vědě, vývoji nových technologií, postupů a dalšímu zvyšování efektivity. Obnovitelné zdroje tak mají prostor pro to, aby v budoucnosti kladně přispívali k energetické bezpečnosti Slovenské republiky, ovšem bude zapotřebí investovat prostředky do vývoje a inovací. Ostatně koncepty *Inovace* a *Efektivita* tuto kategorii definují.

„Naša ekonomika v tejto chvíli je závislá na jadrových zdrojoch, pretože to je gro a keď postupne odstavujeme tie staré uhoľné elektrárne, o ktorých pani kolegyňa hovorila, tak musíme mať jednu stabilnú silovú elektrinu, pretože naozaj tie obnoviteľné zdroje zatiaľ nevytvárajú tak by som povedal stabilnú výrobu elektrickej energie. Určite vývojom technológií sa dostaneme aj k tomu, že aj z obnoviteľných zdrojov budeme vedieť vyrábať stabilnú elektrinu, respektíve ju budeme vedieť nejakým spôsobom konzervovať vo forme batérií, alebo niečoho. A tým pádom pre budúcnosť budeme vedieť možno odstavovať jadrové elektrárne, v tejto chvíli tak, tam nie sme.“ Peter Žiga (TA3, 2014)

Velmi úzce s kategorií *Věda a výzkum* souvisí kategorie *Správná volba*. Tato kategorie nahlíží na obnovitelné zdroje energie jako na potenciál, který je třeba velmi dobře zvážit. Velmi často jsou zmiňovány technické parametry, které bude třeba brát v potaz, až přijde na samotné zavádění obnovitelných zdrojů do praxe. Kategorii Správná volba kódují dva nejvýznamnější koncepty *Racionalita* a *Potenciál SR.* Koncept *Racionalita* pojednává o tom, že by měly dostat prostor především zdroje, které opravdu budou bezpečnost navyšovat. Racionalita jako taková je vlastně typická pro celý rám Futurismu. Vyjádření, jež poukazovala na potřebu zabezpečit přenosové soustavy, jsou typicky blízká těm, které jsou uvedeny v ekvivalentním rámu *Nedůvěra*. *„Kľúčovým prvkom dialógu medzi Poľskom a Slovenskom je tiež integrácia obnoviteľných zdrojov energie a zachovanie bezpečnosti prenosových sústav.“* Tomáš Malatinský (aktuality.sk, 2013)

Koncept Racionality také dobře dokresluje vyjádření ministra hospodářství Pavola Pavlise z července roku 2014:

„Dotácie obnoviteľných zdrojov deformovali ceny a toto musíme prehodnotiť. Už dnes obmedzujeme dotácie a snažíme sa podporovať technológie, ktoré sa približujú výrobe energií za trhové ceny. Dotácie chceme presúvať skôr do oblasti výroby tepla, napríklad do biomasy, kde vidíme väčší priestor a väčšiu efektívnosť.“ Pavol Pavlis (hnonline.sk, 2014)

Druhý koncept, který jsme zařadili do kategorie *Správné volby*, je koncept *Potenciálu SR*. Jak již název napovídá, jde o koncept, který mluví o potřebě využívání takové míry obnovitelných zdrojů na slovenském území, která by byla přínosem pro Slovensko.

„V oblasti využívania obnoviteľných zdrojov energie vláda zabezpečí optimalizáciu energetického mixu a väčšieho využívania domáceho energetického potenciálu vrátane budovania vodných elektrární, elektrární na biomasu tak, aby sa vytvárali nové pracovné príležitosti a dosiahli pozitívne synergické efekty v oblasti regionálneho rozvoja, poľnohospodárstva, energetickej bezpečnosti a dopadov na životné prostredie.“ Prohlášení vlády (Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky, 2012)

Schéma č. 5: Identifikované rámy na Slovensku: Rám č. 1: Futurismus:

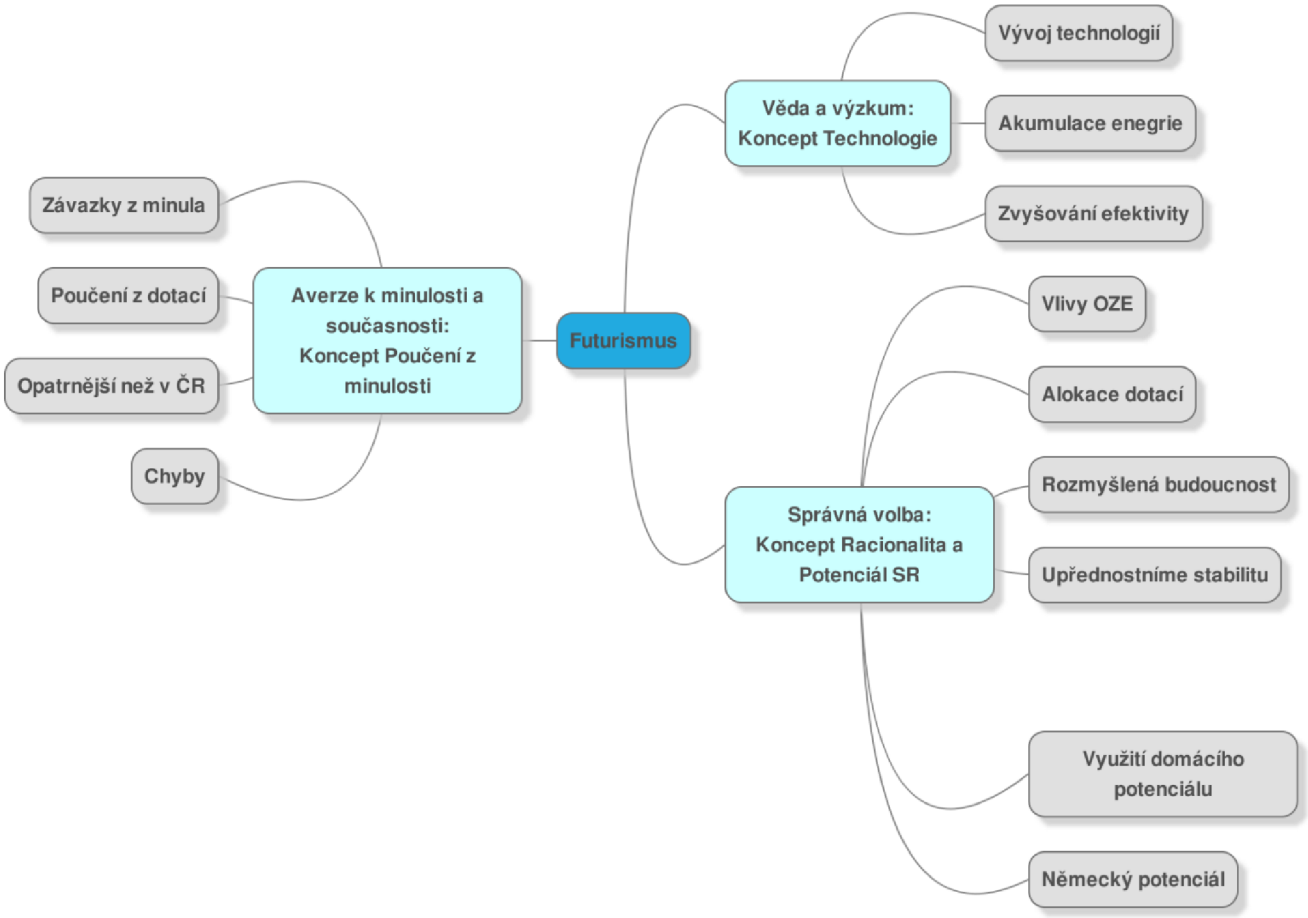

Zdroj: zpracováno autorem.

3.2.2. Rám č. 2: Potřeba

Dalším z důrazových rámů je rám *Potřeba*. Koncepty a kategorie v tomto rámu vyjadřují evidentní nutnost k využívání obnovitelných zdrojů a zároveň vyjadřují jejich přínos k energetické bezpečnosti Slovenska. Dějová linka tohoto konceptu tedy zní: *Obnovitelné zdroje energie jsou nezastupitelným nástrojem pro energetickou bezpečnost Slovenska.* Většina těchto vyjádření byla identifikována hned při analýze prvního vzorku. A to zejména proto, že tato prohlášení jsou založena na základních termínech energetické bezpečnosti, jako jsou *snižování závislosti dovozu*, *zvyšování bezpečnosti*, *zabezpečení dodávek*. Jejich faktický význam a zařazení do kategorií jsme provedli následně a výsledkem jsou dvě kategorie: *Doplněk*, *Cesta k energetické bezpečnosti*. Ty jsou založené na třech konceptech: *OZE jako doplněk*, *Snižování závislosti* a *Zvyšování bezpečnosti*.

První identifikovanou kategorií v rámu *Potřeba* je kategorie *Doplněk*. Tu definuje koncept *OZE jako doplněk*. Slovenská politická elita ve svých vyjádřeních označovala obnovitelné zdroje energie jako pozitivní nástroj k dosahování energetické bezpečnosti, který Slovensko potřebuje. Oproti další kategorii to ovšem bylo myšleno jako „pouhý“ doplněk k ostatním zdrojům, především jaderné energii. Velké množství těchto prohlášení zaznívalo ve spojení s ukrajinskou plynovou krizí, která zejména na Slovensku způsobila mírnou nestabilitu. Debata ohledně závislosti na ruském plynu otevřela prostor právě pro obnovitelné zdroje energie. Vládními špičkami tak byly OZE rámovány jako velmi vhodný doplněk k nahrazování závislosti.

„OZE podľa neho nemôžu nahradiť jadro a treba ich chápať iba ako vítaný doplnok výroby doplňujúci energetický mix. Na Slovensku inklinujeme k najstabilnejšej a ekologicky čistej forme výroby a to k jadrovej energetike.“ Robert Fico (euractiv.sk, 2014)

„My, Slovenská republika, sme dovozcom zdroja energie, čiže nemáme nejaké primárne zdroje energie doma, ktoré by sme mohli používať na výrobu elektrickej energie, okrem obnoviteľných zdrojov, ktoré majú samozrejme menší podiel, takže naša jadrová energetika je základným zdrojom elektrickej energie v energetickom mixe.“ Miroslav Obert (TA3, 2014)

Částečně v kategorii *Doplněk* stojí koncept *Snižování závislosti*. Tento koncept je založen na prohlášeních, která přímo definovala obnovitelné zdroje energie jako nástroj ke snižování energetické závislosti na dovozu surovin (především Ruské federaci). Takováto

prohlášení se objevila v našem vzorku pouze dvě, proto tento koncept vlastně stojí někde na pomezí *OZE jako doplněk* a *Zvyšování bezpečnosti*. Pro jeho důležitost v energetické bezpečnosti jsme mu ale vytvořili samostatný oddíl.

„Slovensko je takmer úplne energeticky závislé od Ruska a musí urýchlene prijímať opatrenia, aby sa to zmenilo. Vyhlásil to premiér Robert Fico na Európskom jadrovom fóre v Bratislave, riešením by podľa neho bolo viac jadrovej energetiky a obnoviteľných zdrojov." Jedinák Juraj, moderátor (Rádio Slovensko, 2014)

„Nezanedbatelným prvkom energetickej bezpečnosti je okrem využívania domácich energetických zdrojov najme hnedého uhlia, biomasy, hydroenergetického potenciálu, či goetermanla energie, aj zvyšovanie energetickej efektivnosti, respektive snižovánie energetickej náročnosti. To vedie ke znižovanie dovozu primárných energetických surovin a tým aj nižšie energetickej závislosti Slovenska." Tomáš Malatinský (energia.sk, 2012)

Druhou kategorií rámu *Potřeba* je *Cesta k energetické bezpečnosti.* Tato kategorie pak stojí na konceptu *OZE zvyšují energetickou bezpečnost*. Částečně sem tedy zasahuje i předchozí (samostatný) koncept Snižování závislosti. Lépe je celé postavení vidět ve schématu č. 6 na konci této kapitoly. Slovenské politické špičky se v těchto prohlášeních obrací k obnovitelným zdrojům velmi pozitivně. A to nejen z hlediska jejich zavádění na Slovensku, ale také hlavně uznávají jejich dopady na energetickou bezpečnost. Obnovitelné zdroje tak podle nich mají pevné místo v energetické koncepci. Opět je zde zmiňováno jádro, stejně jako v kategorii *Doplněk* rámu *Futurismus*, ovšem s tím rozdílem, že obnovitelné zdroje už zde pomyslně stojí na stejné úrovni jako právě jaderná energie nebo diverzifikace dodávek fosilních paliv. Významný dopad na energetickou bezpečnost má také decentralizace, kterou právě mikrozdroje OZE přinášejí. Tato kategorie tedy zřetelně artikuluje pozitivní dopady obnovitelných zdrojů energie na energetickou bezpečnost.

Vláda zastáva názor, že pripravovaný klimatický a energetický rámec na obdobie rokov 2020-2030 by mal byť založený na vyváženom prístupe s cieľom energetickej bezpečnosti a konkurencieschopnosti energetiky. "U nás môžeme tento cieľ dosiahnuť hlavne kombináciou jadrovej energetiky s obnoviteľnými zdrojmi energií (OZE). Záujmom je zachovanie národnej suverenity pri rozhodovaní o energetickom mixe, ale aj o bezpečnosti prevádzky jadrových

elektrární a ďalších aspektoch rozvoja jadrovej energetiky," informoval Fico. (euractiv.sk, 2014)

Tomáš Malatinský na úvod zdôraznil ako prioritu zabezpečenie dodávok. Slovensko čelí viacerým výzvam ako sú zmena klímy, závislosť na dovoze energetických palív, nutnosť nahrádzať odstavované zdroje, potreba zvyšovania energetickej účinnosti, či celkovo problematika jadra a obnoviteľných zdrojov. (energia.sk, 2013)

Schéma č. 6: Identifikované rámy na Slovensku: Rám č. 2: Ekvivalentní rám Potřeba:

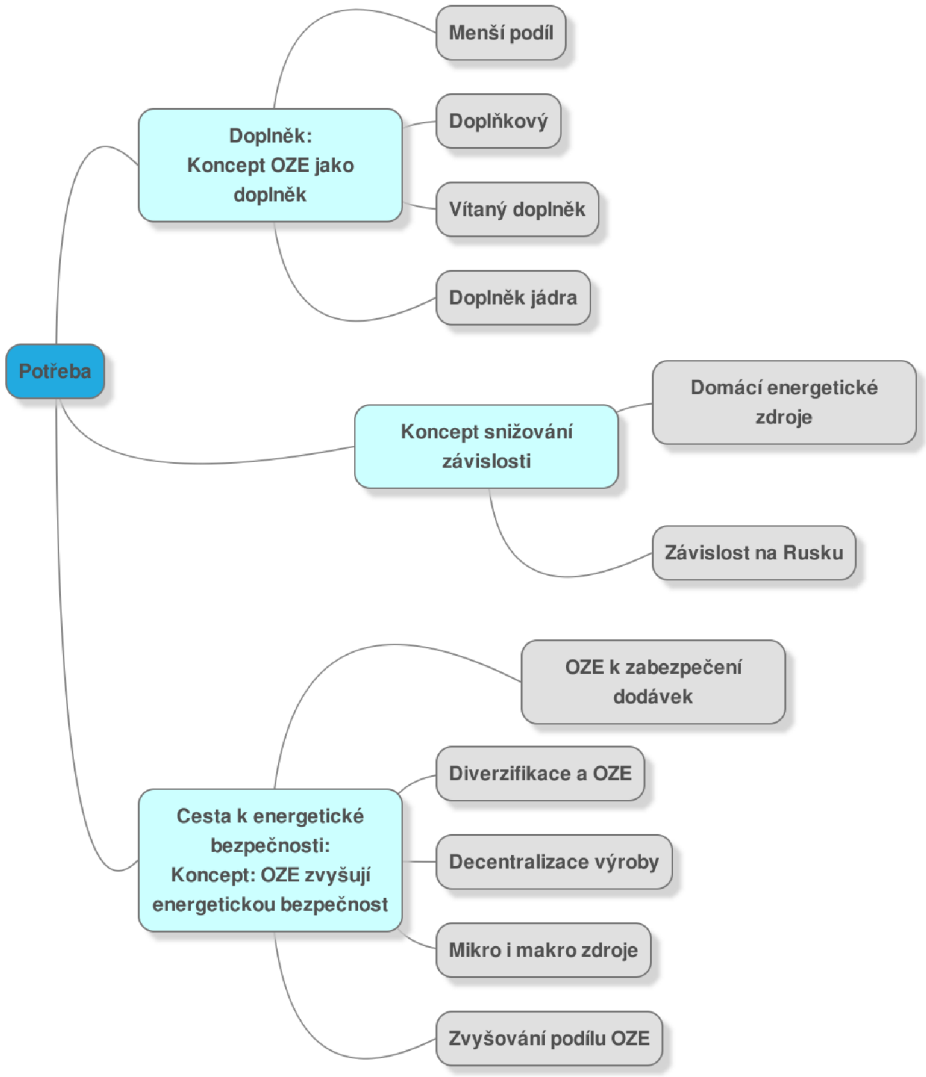

Zdroj: zpracováno autorem.

3.2.3. Rám č. 3: Nedůvěra

Posledním rámem, který byl ve slovenském vládním diskurzu identifikován, je rám Nedůvěra. Tento rám definuje dějová linka: *Obnovitelné zdroje nejsou vhodné jako nástroj pro navyšování energetické bezpečnosti Slovenské republiky.* Rám jsme označili jako ekvivalentní, neboť kategorie a koncepty, které jej tvoří, stojí v opozici těm v rámech předcházejících. Rám je tvořen třemi koncepty (kódy): *Technická nestabilita*, *Cena energie*, *Konkurenceschopnost.*

Název rámu Nedůvěra vychází ze společných rysů všech kategorií a konceptů, které byly v rámu identifikovány. Političtí vůdci Slovenska se ve svých prohlášeních distancovali od obnovitelných zdrojů energie jako nositele energetické bezpečnosti. V některých se dokonce vyjádřili na adresu obnovitelných zdrojů s tím, že bezpečnost Slovenska přímo ohrožují. V některých případech se také stalo, že obnovitelné zdroje energie takto označili a v tom samém rozhovoru jim přesto uznali určité pozitivní aspekty. I tato prohlášení jsme ale zařadili do analýzy.

První kategorií tohoto rámu je kategorie *Nestabilita*. Tato kategorie se opírá o jediný koncept *Technická nestabilita*. Tento koncept je signifikantní prohlášeními o negativních dopadech výroby energie z obnovitelných zdrojů. Aktéři v něm formulují obavy z nevyrovnanosti výroby především větrné energie, která posléze přetěžuje přenosové sítě. Také nepředvídatelnost využití obnovitelných zdrojů má podle politiků negativní dopady na bezpečnost opačným efektem – nedostatku energie v potřebnou dobu. Pokud se jedná o zdroje solární nebo větrné, je tato obava zcela jistě na místě. Jako důkaz pak i v tomto případě uvádíme několik vládních prohlášení, díky nimž tento jsme tento koncept identifikovali.

„Bude to ešte určite predmetom diskusie. Ja nevylučujem, že s úradom môžme prísť k nejakým názorom na korekciu týchto čísiel. Poviem dnes, jako my sme boli informovaní o tom a jaké nám boli predložené skutočnosti. Samozrejme, máme obnoviteľné zdroje, ktoré sa do toho počítajú, predvídateľné a nepredvídateľné, medzi tie nepredvídateľné patrí výroba zo slnka, lebo raz vám svieti, raz vám nesvieti.“ Tomáš Malatinský (STV2, 2012)

“Analýza tokov prenosových sústav nášho regiónu ukazuje, že obchodne objemy výmeny elektriny na niektorých cezhraničných profiloch výrazne prevyšujú skutočné tranzitované toky elektriny. To spôsobuje podstatné zníženie bezpečnosti a spoľahlivosti prevádzky prenosových

sústav a zvyšuje ekonomické náklady prevádzkovateľov prenosových sústav," Tomáš Malatinský (info.sk, 2013)

Druhá kategorie *Ekonomika* je založena na dvou konceptech. První *Cena* sleduje prohlášení, která poukazovala na negativní dopady obnovitelných zdrojů na koncové ceny pro spotřebitele. I Slovensko mělo negativní zkušenost se zaváděním dotované podpory pro výrobce energie z obnovitelných zdrojů. A právě tato zkušenost se promítla do vyjadřování vlády. *Negativní ovlivňování ceny, předražování*, apod. byla hesla objevující se v této kategorii nejčastěji. Jak jsme uvedli v úvodu práce, cena energie a vlastní zajištění dodávek často stojí ve vzájemném protikladu. Nejinak tomu tak bylo i zde, a proto byl rám *Nedůvěra* označen jako ekvivalentní.

„By sme si ako Slovensko chceli nechať určitú vôľu v rámci percentuálneho vymedzenia, koľko obnoviteľných zdrojov budeme podporovať, pretože, samozrejme, tieto obnoviteľné zdroje aj prinášajú ten efekt, že predražujú cenu energií." Pavol Pavlis (TA3, 2015)

„Mimo Japonska, kde po havárii na jadrovej elektrárni Fukušima prešli na drahý zemný plyn, má Európa vo svete vôbec najvyššie ceny elektriny. A to aj pre drahšie obnoviteľné zdroje," Juraj Novák (Trend, 2014)

Druhý úzce propojený koncept je koncept *Konkurenceschopnost*. Je to právě slovenský průmysl, který nese negativní dopady zavádění obnovitelných zdrojů do energetického mixu. Dotace spojené s obnovitelnými zdroji totiž zvedaly cenu energie, která pak byla pro podnikatelský sektor příliš vysoká. Je pravdou, že cena elektřiny byla k roku 2014 na Slovensku skutečně vysoká[25], a tak bylo toto téma často medializováno. Nakolik na to měly vliv právě obnovitelné zdroje, ale neznáme odpověď.

"Prevádzka a podpora OZE majú značný dopad na koncovú cenu elektriny. Elektrina je drahšia, čiže priemyselná výroba EÚ prestáva byť schopná konkurencie na svetových trhoch," Robert Fico (euractiv.sk, 2014)

„Vtedy štátny tajomník ministerstva hospodárstva Miroslav Obert povedal, že opatrenia by mali na jednej strane prinášať nejakú reálnu pridanú hodnotu a na druhej treba zohľadniť vplyv na ceny energií, nakoľko to má dopad na životnú úroveň obyvateľstva. Ale on hovoril aj

[25] Podle Eurostatu stála jedna kilowatthodina ve slovenském průmyslu k roku 2013 0.127€. Bylo to nejvíce ze států V4 a zároveň 6. nejvyšší cena v celé EU. Za Německem, Irskem, Itálií, Kyprem a Maltou. (Eurostat, 2015)

o tej zelenej energii, že aby, aby sme vlastne všetko nepodriadili tomu, že všetko má byť zelené a vo finále nebudeme konkurencieschopní a tak ďalej.“ Martin Strižinec (STV1, 2015)

Schéma č. 7: Identifikované rámy v České republice: Rám č. 3: Ekvivalentní rám Nedůvěra:

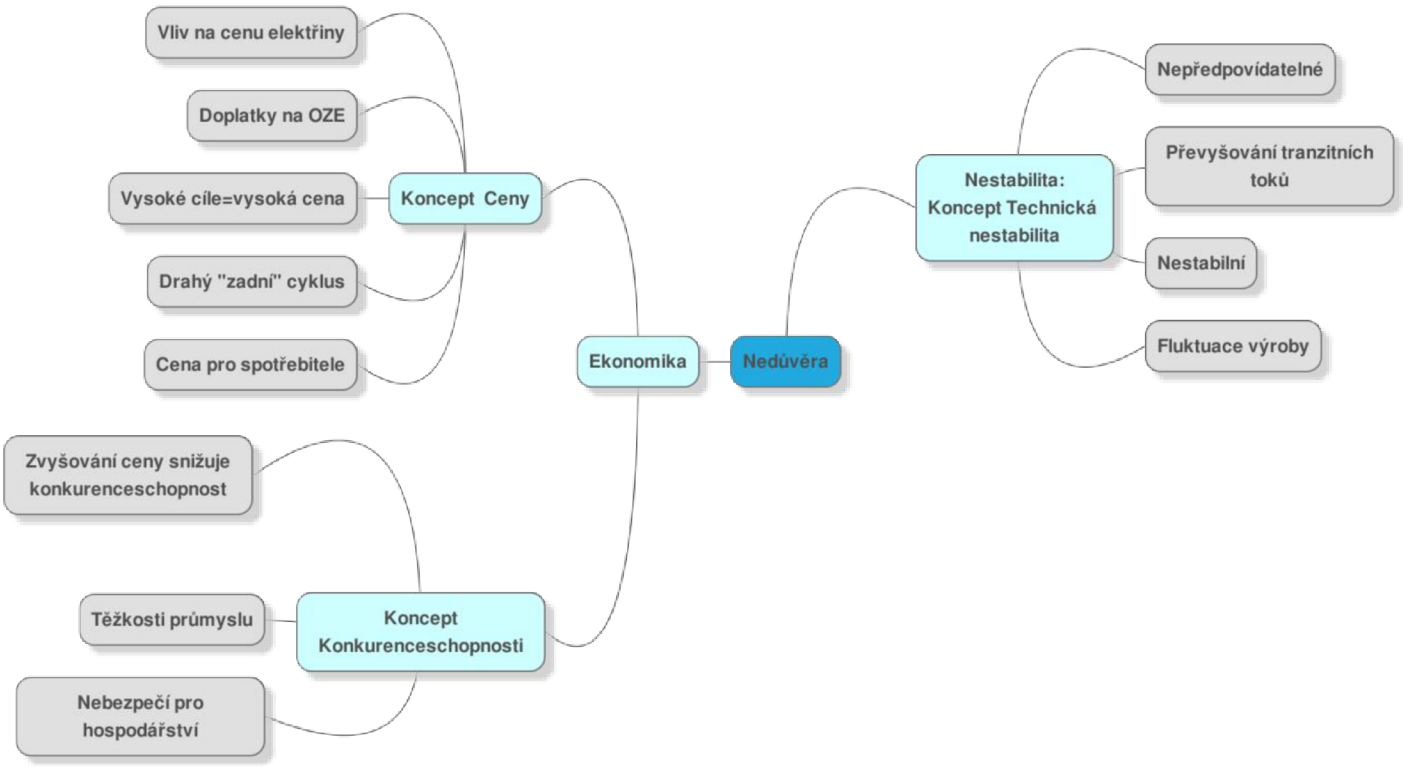

Zdroj: zpracováno autorem.

4. Závěr

V úvodu této práce jsme si stanovili několik cílů, kterých budeme chtít dosáhnout. Přečetli jsme více než tisíc článků, prohlášení a komentářů, abychom jejich postupnou redukcí dle stanovených metod získali vzorek vhodný k analýze rámování. Všechna prohlášení byla součástí diskurzu obnovitelných zdrojů energie a bezpečnosti. V České republice a na Slovensku jsme tak získali vzorek zhruba 80 ti výroků, díky nimž jsme v obou zemích následným vyhledáváním kódů (konceptů) a kategorií identifikovali celkem 7 rámů. Vzhledem k tomu, že neusuzujeme, že by některé z rámů byly aplikovatelné do jiného společenského oboru, označili jsme všechny identifikované rámy jako rodové.

Jednotlivé rámy jsme si představili již v empirické části, což znamená, že první výzkumné otázky *„Jakým způsobem jsou rámovány bezpečnostní aspekty obnovitelných zdrojů energie v České republice?“* a *„Jakým způsobem jsou rámovány bezpečnostní aspekty obnovitelných zdrojů energie na Slovensku?“* jsme již vlastně zodpověděli v předchozím oddílu. Nyní přichází prostor provést komparaci obou rámování, kterých jsme ve výzkumu dosáhli. Tak, abychom zodpověděli na poslední výzkumnou otázku*: „Liší se nějak rámování v obou zkoumaných diskurzech? Pokud ano, jak?“*. Proto si nejprve ve zkratce připomeneme a shrneme získané informace o rámování obou vládních diskurzů, abychom je v závěrečné kapitole vzájemně porovnali.

4.1. Rámování obnovitelných zdrojů v ČR s ohledem na energetickou bezpečnost

Z původně zvolených třinácti aktérů (v první části výzkumu) jsme tento počet redukovali na jedenáct, respektive 9 relevantních aktérů. Díky jejich výrokům se nám pak v České republice podařilo nalézt celkem 4 hlavní rámy, z nichž jsme označili dva jako důrazové a dva jako ekvivalentní.

Rám *Pragmatismu* v českém vládním diskurzu kladl důraz na racionální myšlení a praxi u jednotlivých složek obnovitelných zdrojů energie. Ty podle takto pragmaticky zvolených postupů byly uznány jako teoretický nástroj pro navyšování energetické bezpečnosti. Byly zde zmíněny linky futurismu, geografie a racionalismu, které často rámovaly obnovitelné zdroje jako způsob, kterým je možné nahrazovat fosilní paliva. Energetickou bezpečnost tak Česká republika může zvýšit snížením závislosti na jejich dovozu.

V českém vládním diskurzu byla velmi často nalézána vyjádření, která se týkala nevýhodné podpory fotovoltaiky v minulých letech. Tento fenomén se táhl jako nit prakticky celým diskurzem a nejvíce se projevil v rámu *Marginalizace*. Zejména finanční dopady na českou ekonomiku a potažmo spotřebitele byly velmi často formulovány vládními představiteli. V tomto rámu aktéři zdůrazňovali také jiné negativní efekty obnovitelných zdrojů energie, proto byl i tento rám označen jako důrazový. Kromě zmíněné ekonomiky to byly například obecně špatné zkušenosti s OZE, které měly několikrát ohrozit Českou republiku. Zkušenost s obnovitelnými zdroji tak posloužila jako argument k jejich dalšímu odmítání. Tento rám narážel zejména na bezpečnost jako takovou, z hlediska bezpečnosti energetické pak spíše odkazoval na dlouhodobou udržitelnost, která byla dle tohoto rámu identifikována jako nemožná. Oba důrazové rámy často stály ve vzájemném protikladu, nicméně nebyla naplněna základní premisa ekvivalence. A totiž že aktéři sice zastávali opačné názory, ale argumentovali jinými způsoby a na jiných příkladech.

Poslední dva rámy jsme označili právě jako ekvivalentní, neboť stály na velmi podobných argumentech, které ovšem byly diametrálně interpretované. Navíc jasně vyjadřovaly názor na zavádění obnovitelných zdrojů jako takových a zároveň artikulovaly jejich bezpečnostní dopady. U rámu *Podpory* logicky pozitivní a u rámu *Nedůvěry* negativní. Oproti výše uvedeným důrazovým rámům, které neobsahovaly přímé výzvy k zavádění/nezavádění obnovitelných zdrojů energie. U rámu *Nedůvěry* byly nejčastějšími koncepty například *Nespolehlivost*, *Technická nedostatečnost* apod. Což vzhledem ke konceptu energetické bezpečnosti odkazovalo k nezajištění kvalitní infrastruktury a dlouhodobé neudržitelnosti. Oproti tomu rám *Podpory* jasně definoval obnovitelné zdroje jako vhodnou pomoc při zvyšování energetické bezpečnosti díky tomu, že například byly schopny nahradit fosilní paliva. Důvod, proč byl tento rám označen jako ekvivalentní, byl především v opozici k rámu *Nedůvěry*. Všechny nalezené rámy a jejich základní koncepty jsou uvedeny v následující grafice:

Schéma č. 8: Shrnutí: Identifikované rámy a koncepty (kódy) v České republice:

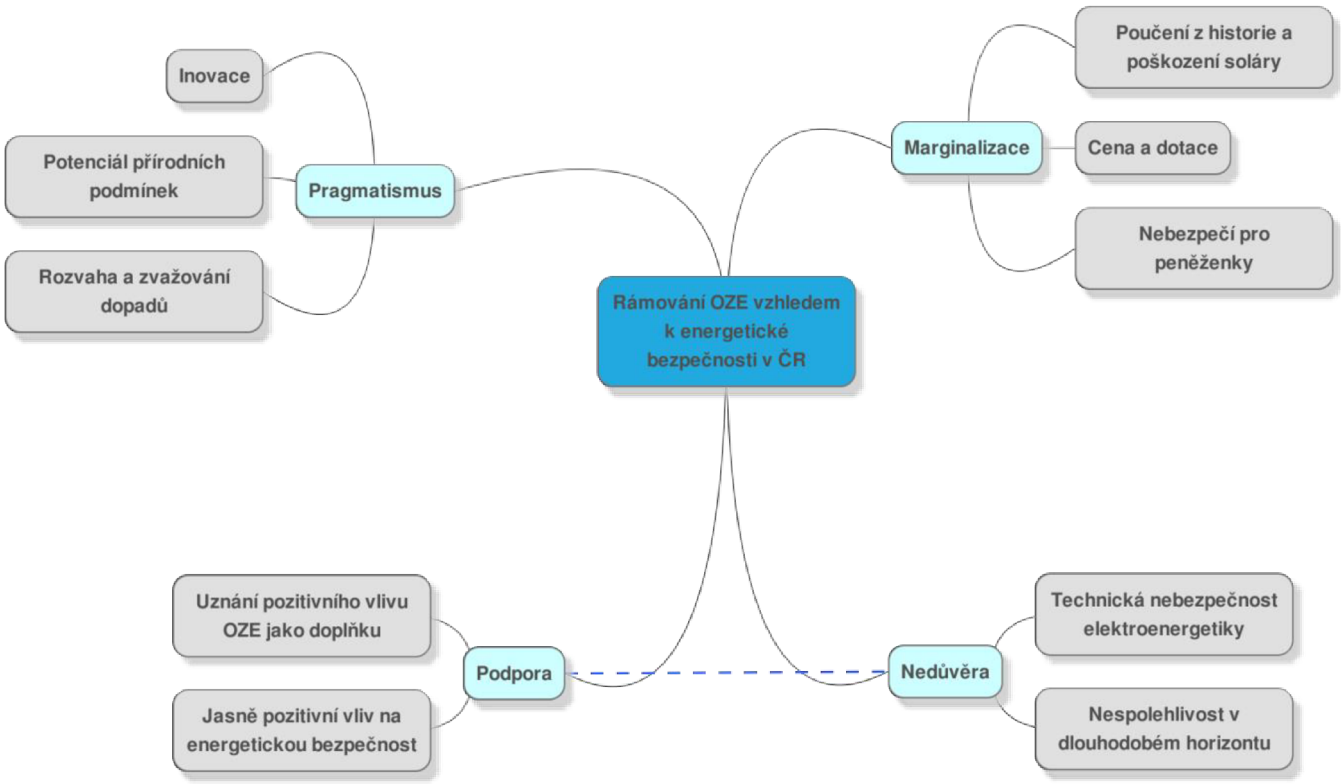

Zdroj: zpracováno autorem.

Kdybychom se měli zaměřit na celkový vládní diskurz obnovitelných zdrojů energie a jejich možných dopadů na bezpečnost České republiky, tak jsme sledovali několik zajímavých fenoménů. Debata byla poměrně rozdělená mezi větší počet aktérů. Nejvíce se vyjadřoval ministr průmyslu a obchodu Jan Mládek (26 krát), v závěsu za ním jeho náměstek Pavel Šolc (12 krát) a ministr životního prostředí Richard Brabec a premiér Bohuslav Sobotka (oba 8 krát).

Zároveň je třeba říci, že celkově rámování možnosti využít obnovitelné zdroje k navýšení energetické bezpečnosti působí opatrně až negativně. Mohou za to právě zmíněné podpory fotovoltaiky. Otázkou nakolik za to může skutečná nedůvěra k obnovitelným zdrojům a nakolik jde spíše o politickou obezřetnost vůči voličům. Jasně pozitivních bezpečnostních konotací obnovitelné zdroje nabývají prakticky pouze v ekvivalentním rámu *Důvěra*. Na druhou stranu je patrné, že právě navyšování energetické bezpečnosti není v případě České republiky natolik potřebné. Již v úvodu jsme uvedli, že Česká republika v 90. letech diverzifikovala své zdroje strategických surovin a tím výrazně svoji bezpečnost zvýšila. Což také potvrdil v jednom z prohlášení náměstek ministra průmyslu a obchodu Pavel Šolc: *„Krátkodobě je naše energetická bezpečnost i při relativně vysokém podílu plynu poměrně slušně zajištěna. Máme jedny z nejvyšších kapacit zásobníků v Evropě ve spotřebě. Máme v tuto chvíli dvě alternativní cesty.“* (ČT 24, 2014) I to tedy může mít za následek neochotu hledat nové zdroje energie, potažmo zdroje obnovitelné. A pokud už tato debata existuje, jsou prohlášení ohledně nových cest velmi opatrná. Kdybychom tuto situaci velmi nadnesli, tak se vlastně obnovitelné zdroje energie dostaly do zvláštní situace. Kdy každý, kdo by chtěl jejich podíl navyšovat, musí OZE zřetelně obhajovat a jít proti vnímání veřejnosti, které je ovlivněno právě vládním diskurzem.

4.2. Rámování obnovitelných zdrojů v SR s ohledem na energetickou bezpečnost

I na Slovensku jsme si nejdříve stanovili počet aktérů, kteří nám svými prohlášeními vytvoří datovou základnu. Z původních čtrnácti jsme se postupnou redukcí prohlášení dostali na konečný počet pouhých osmi aktérů, kteří se veřejně vyjadřovali o obnovitelných zdrojích energie ve spojitosti s energetickou bezpečností Slovenské republiky. Nejčastěji to byl ministr hospodářství Tomáš Malatinský (čtrnáct výroků), za ním premiér Robert Fico s deseti prohlášeními. Ostatní aktéři pak měli mezi jedním až třemi relevantními výroky. Právě tato prohlášení pak díky naší analýze tvoří tři hlavní rámy, z nichž jeden je důrazový, a dva jsou rámy ekvivalentní.

Rám *Futurismu* byl jediným důrazovým rámem, který se nám ve slovenském vládním diskurzu podařilo identifikovat. Důraz, který vládní aktéři prosazovali, byl především v budoucnosti obnovitelných zdrojů energie na Slovensku. Rámování neznamenalo automatickou a slepou podporu obnovitelných zdrojů v energetickém mixu Slovenska. Nýbrž především poukazovalo na efekty, jimiž by se v budoucnu dalo obnovitelnými zdroji energie pozitivně napomoci energetické bezpečnosti Slovenska. Samotnou energetickou bezpečnost jsme identifikovali především díky formulování potřeby nahrazování fosilních paliv z dovozu a s tím zmiňované obnovitelné zdroje. Případně byly OZE spojeny přímo s pojmem navýšení energetické bezpečnosti. Dějová linie, která odkazovala k minulosti OZE na Slovensku a jejich negativním dopadům, byla zmiňována především jako prostor pro poučení se a neopakování podobných chyb.

Ekvivalentní rámy *Potřeba* a *Nedůvěra* opět dle definice stály ve vzájemném protikladu. U prvního rámu dějová linka naznačovala, že obnovitelné zdroje energie Slovensko skutečně potřebuje a bude je využívat. Stejně tak zde byl sledován vliv na energetickou bezpečnost, kdy se aktéři vyjadřovali na adresu OZE velmi pozitivně právě vzhledem ke snižování energetické závislosti na Ruské federaci. Stejně tak je slovenští vládní představitelé artikulovali jako vítaný doplněk ke stávajícím tradičním zdrojům a neoddělitelnou součást státního energetického mixu. Naopak v druhém ekvivalentním rámu *Nedůvěra* slovenští politikové obnovitelné zdroje zatracovali kvůli jejich negativním dopadům na energetickou bezpečnost. Hlavním motivem tohoto rámu byla vysoká cena, kterou obnovitelné zdroje stojí jak státní ekonomiku, tak koncové spotřebitele. Tyto koncepty

zřejmě souvisely s tehdejší (a vlastně i současnou) poměrně vysokou cenou elektrické energie na Slovensku. Druhá linie nestability pak identifikovala již několikrát zmiňované vlastnosti některých obnovitelných zdrojů. Například nerovnoměrnosti výkonu větrných a slunečních elektráren, které pak způsobují přetěžování sítě anebo nedostatky elektřiny. I zde se objevilo několik výroků, které neshledaly přínos obnovitelných zdrojů jako pozitivní kvůli neblahé minulosti. Ovšem oproti rámu *Futurismu* však tato prohlášení nepřinášela žádnou druhou stranu mince, pouze OZE a jejich možný přínos negovala. Změna rétoriky Ministerstva hospodářství nenastala ani po změně postu ministra, kdy křeslo v červenci 2014 opustil Tomáš Malatinský a nahradil jej Pavol Pavlis. Jeho následník Vazil Hudák ani do finálního vzorku svými výroky nezasáhl, přestože jeho působení zasahovalo do zkoumaného období téměř půl roku. [26]

Schéma č. 9: Shrnutí: Identifikované rámy a koncepty (kódy) na Slovensku:

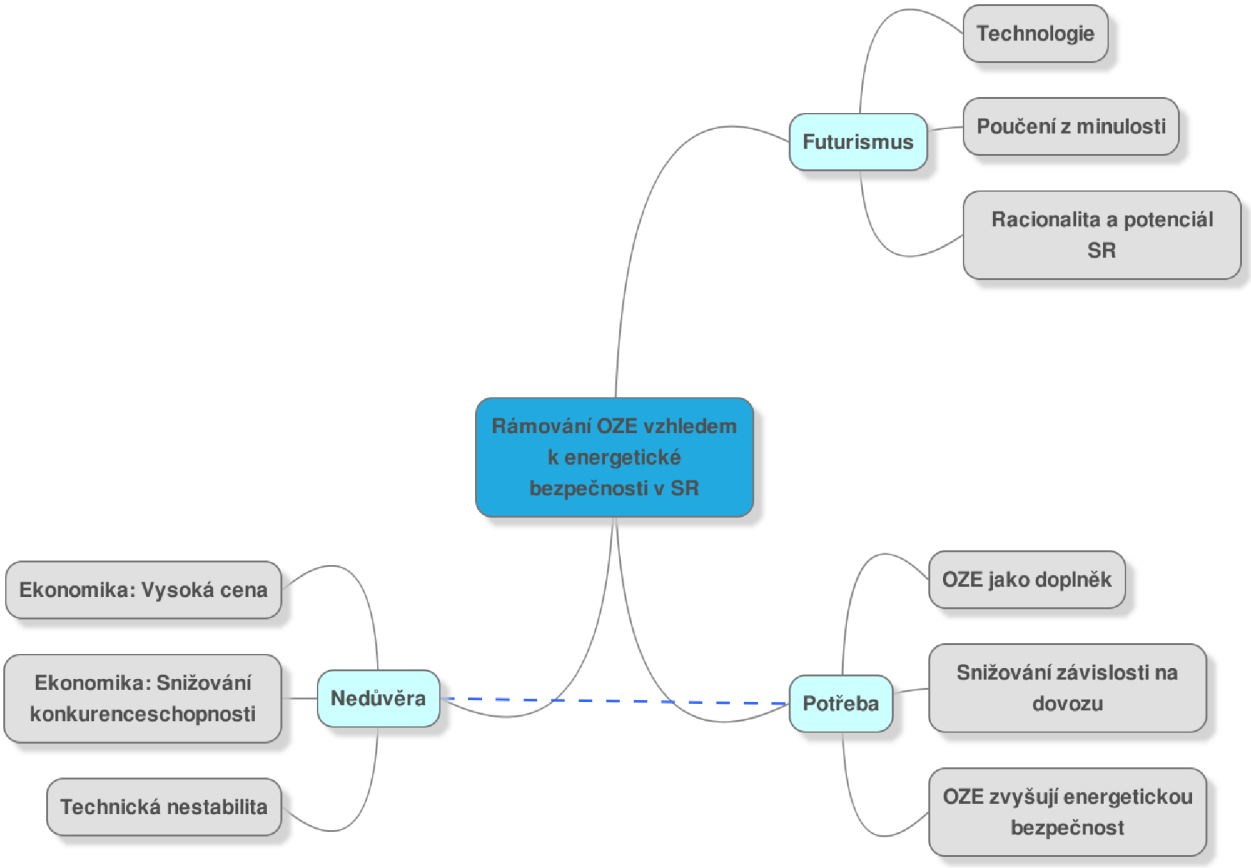

Zdroj: zpracováno autorem.

[26] Vazil Hudák byl zařazen do sběru dat, ovšem díky připisování významů posbíraných prohlášení jsme neshledali jeho příspěvek jako relevantní k výzkumu.

Slovenska se velmi dotklo několik plynových krizí, kdy Rusko přestalo přes Ukrajinu posílat svůj plyn do dalších zemí Evropy. Od roku 2013, kdy občanská krize Ukrajině opět zhoršila vztahy s Ruskem, se tato situace pro Slovensko ještě zhoršila. V dubnu dokonce ruský prezident Vladimír Putin pohrozil Evropě, že dodávky plynu na Ukrajinu zastaví úplně. (iDnes.cz, 2015) Jelikož je Slovensko 100% závislé v dovozu strategických surovin právě na Rusku, bylo třeba hledat řešení této nastalé situace. Jak jsme v úvodu uvedli, je to právě vládní diskurz, který má největší vliv na realizované kroky státu. Proto bylo zřejmé, že se tento problém odrazí na vládním diskurzu energetické bezpečnosti, potažmo obnovitelných zdrojů. Což se nám také potvrdilo. Slováci nejenže vyjadřovali jasnou potřebu navyšování jejich energetické bezpečnosti, nejen zajišťováním diverzních a reverzních tras strategických surovin. Velmi čile se mluvilo jak o jaderné energii, tak právě o obnovitelných zdrojích. A právě tyto dvě suroviny uváděla vláda ve svých prohlášeních jako ty nejdůležitější. (Vláda SR, 2014)

4.3. Komparace rámování v České republice a na Slovensku

Odpověděli jsme tedy na většinu výzkumných otázek. To, jestli se liší rámování bezpečnostních aspektů obnovitelných zdrojů v České republice a na Slovensku je vlastně zodpovězené v předcházejících dvou kapitolách. V nastavení výzkumu jsme si stanovili cíl definovat případné rozdíly v obou diskurzech, takže nezbývá, než tyto se tyto diference pokusit identifikovat.

Schéma č. 10: Shrnutí: Komparace identifikovaných rámů a konceptů (kódů) v České republice a na Slovensku:

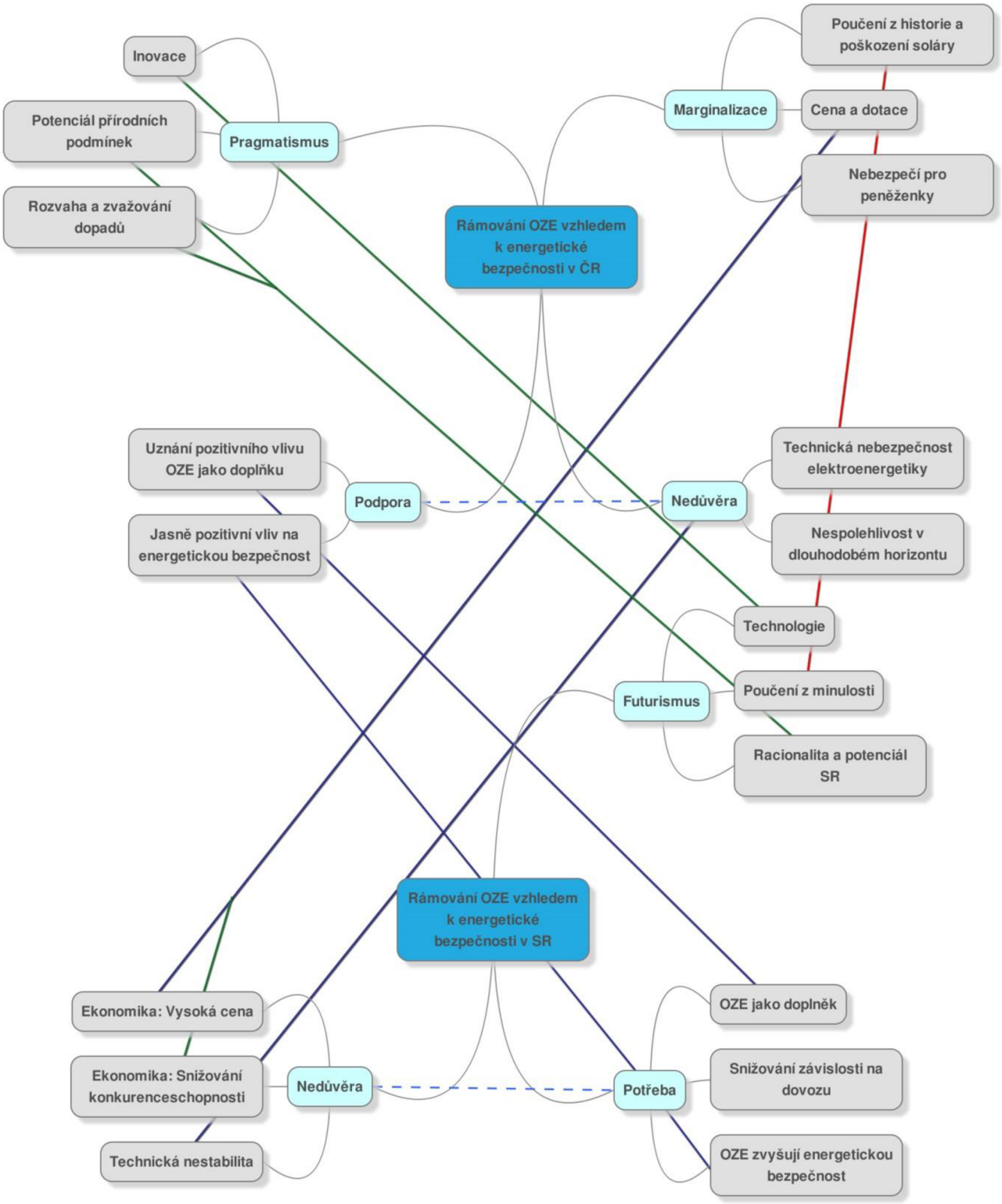

Zdroj: zpracováno autorem.

V předcházející schématu č. 10 jsme se pokusili nalézt shodné (znázorněné modrým propojením), podobné (znázorněné zeleně) a protichůdné koncepty (červeně), které využívaly stejná témata a byly založené na podobných klíčových termínech. I když se propojení může zdát poněkud složité, souvislosti mezi koncepty byly zřejmé. Využití obnovitelných zdrojů jako doplňku v energetickém mixu a potvrzení jeho pozitivního vlivu na bezpečnost se objevilo v obou zemích. V konceptech *Uznání pozitivního vlivu jako doplňku* (ČR) a *OZE jako doplněk* (SR). Stejně tak koncept, který uznával vliv OZE na energetickou bezpečnost. V České republice jím byl *Jasně pozitivní vliv na energetickou bezpečnost*, zatímco na Slovensku *OZE zvyšují energetickou bezpečnost,* a velmi podobných významů nabýval i koncept *Snižování závislosti na dovozu* (což znamená prakticky totéž) zastoupený pouze na Slovensku. Také rámování založené na konceptu drahosti obnovitelných zdrojů energie byl v obou zemích téměř totožný (*Ekonomika* a *Cena a dotace*). Zatímco v České republice jsme ale tento koncept zařadili spolu s dalšími do rámu *Marginalizace*, na Slovensku do ekvivalentního rámu *Nedůvěra*. Stejně tak kódy technické nestability byly v obou zemích formulovány téměř totožně. Právě u rámů, které odmítaly obnovitelné zdroje energie a jejich bezpečnostní aspekty, jsme v obou zemích postupovali odlišně. Opakovaným zpětným dotazováním se vyjádření jednoduše v kontextech obou diskurzů chovala jinak.

Koncepty, které byly podobné, propojovaly zejména rámy *Pragmatismus* v České republice a *Futurismus* na Slovensku. Jak je již z pojmenování rámů zřejmé, na Slovensku velmi podobné jevy formulovány s větším ohledem do budoucna. Jednalo se ale opravdu o jemné nuance, které na první pohled nemusely být úplně zřejmé. V čem se naopak rámování v obou zemích rozcházelo, byly koncepty týkající se minulosti (*Poučení z historie a poškození soláry* a *Poučení z minulosti*). Zde se nejvýrazněji projevil fakt, že v České republice se historicky podpora obnovitelných zdrojů energie příliš nedařila a zkušenosti tak byly především argumentem těch, kteří jejich bezpečnostní aspekty příliš nepřijímali. V dvěma výjimkami prohlášení Jana Mládka. Naopak na Slovensku takováto zkušenost vedla k prohlášením, jejichž myšlení vedlo právě do budoucnosti a napravení těchto omylů. Stejně tak tento poznatek potvrdila populistická kategorie *Nebezpečí pro peněženky*, která se na Slovensku ve spojitosti OZE a energetické bezpečnosti neobjevila.

Závěr

Porovnali jsme oba zkoumané diskurzy a dozvěděli se, jak jsou rámovány. Celkově by se dal hlavní rozdíl charakterizovat v tom, že zatímco na Slovensku se vládní elita obrací spíše do budoucnosti, tak v České republice stále převažují témata z minulosti a obnovitelné zdroje tak ztrácejí vzhledem k bezpečnosti na atraktivitě. Tento rozdíl je ale možné přikládat úrovni energetické bezpečnosti v obou zemích. V úvodu práce jsme také na zdrojovou diverzifikaci v obou zemích v 90. letech zmínili. Zatímco na Slovensku byly diskutovány potřeby hledat nové zdroje a témata energetické bezpečnosti byla na denním pořádku, tak v České republice tato problematika tolik nerezonovala. Což si také vysvětlujeme na rozložení výroků mezi jednotlivé členy vlády. V České republice jsme detekovali relevantní výroky řádově rovnoměrně rozložené mezi relevantní členy vlády a náměstky. Oproti tomu na Slovensku tomuto tématu dominovala prohlášení premiéra a ministra hospodářství. Můžeme tedy říci, že na Slovensku je téma energetické bezpečnosti a s tím související užívání obnovitelných zdrojů tématem pro vyšší politická patra?

V kapitole 2.2.2. *Diskurzivní analýza* jsme uvedli, že se někdy političtí aktéři na evropské úrovni vyjadřují odlišně než na domácí. To se nám nepodařilo ani potvrdit ani vyvrátit. Může za to fakt, že prohlášení, která představitelé pronášeli na evropské úrovni, byla ve značné menšině. Přesto v nich nesledujeme žádný větší rozdíl oproti domácím. Pokud se premiéři Fico a Sobotka na evropské půdě vyjadřovali o obnovitelných zdrojích, z větší části jejich bezpečnostní důsledky negativizovali. To přikládáme faktu, že to bylo v kontextu kvót na OZE, které měly podle EU členské státy plnit. Proto potřebovali argumentovat proti tomuto navyšování. Zároveň je ale třeba dodat, že se v analýze vyskytl zajímavý jev. U Slovenska byl analyzovaný časový úsek zhruba dvakrát delší než v případě České republiky a přesto jsme v něm identifikovali méně relevantních prohlášení. Určitě bude ale zajímavé sledovat, kam se oba diskurzy budou posouvat. Především jaderná energetika a její možné využití bude mít právě na obnovitelné zdroje v obou zemích velký vliv. Jestli by se totiž vlády přiklonily k trendu Německa, Rakouska a dalších evropských zemí, jsou právě obnovitelné zdroje dalším prostředkem k nahrazování fosilních paliv a zajištění energetické bezpečnosti. Můžeme říci, že na Slovensku by vláda hypoteticky měla k takovémuto cíli o něco blíž.

5. Seznam literatury

5.1. Teoreticko-metodologická část

1. Altheide, L., & Michalkowski, R. (1999). Fear in the News. A Discourse of Control. V *The Sociological Quarterly, Vol. 40* (stránky 475 - 503).
2. BARTON, B. (2004). *Energy security: managing risk in a dynamic legal and regulatory environment.* Oxford: Oxford University Press.
3. BENEŠ, V. (2010). Český diskurz o mezinárodní roli Evropské unie. V P. DRULÁK, & V. STŘÍTECKÝ, *Hledání českých zájmů* (str. 202). Praha: Ústav mezinárodních vztahů.
4. BRUNS, E. (2010). *Renewable energies in Germany's electricity market.* New York: Springer.
5. BUCHAN, D. (2009). *Energy and climate change: Europe at the cross roads.* Oxford: Oxfor University press.
6. BUZAN, B. O. (2005). *Bezpečnost: nový rámec pro analýzu.* Brno: Centrum strategických studií.
7. Buzan, B., Waever, O., & Wilde, J. (1998). *Security: a new framework for analysis.* Boulder: Lynne Rienner Publishers.
8. Canan-Sokullu, E. (2013). *Debating Security in Turkey: Challenges and Changes in the Twenty-First Century.* Plymouth: Lexington Books.
9. Cebeci, M. (2011). *Issues in EU and US Foreign Policy.* Plymouth: Lexington Books.
10. Černoch, F., & Zapletalová, V. (2012). *Energetická politika Evropské unie.* Brno: Masarykova univerzita.
11. DENZIN, N., & LINCOLN, Y. (1994). *Handbook of qualitative research.* Thousand Oaks: SAGE Publications.

12. *Developing renewable energy conducive to global peace: U.S. official*. (5. květen 2015). Načteno z focustaiwan.tw: http://focustaiwan.tw/news/aeco/201505120022.aspx

13. DIJK, T. A. (1977). *Text and context: explorations in the semantics and pragmatics of discourse.* London: Longman.

14. DIJK, T. A. (1998). *Ideology: a multidisciplinary approach. 1st pub.* London: SAGE Publications.

15. Druckman, N. J. (2009). *Perspectives on Framing What's It All About?: Framing in political Science.* Evanston: Department of Political Science Northwestern University.

16. DRULÁK, P. (2008). *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích. Vyd. 1.* Praha: Portál.

17. Drulák, P. (2010). *Teorie mezinárodních vztahů. Vyd. 2.* Praha: Portál.

18. Dunn Cavelty, M., & Mauer, V. (2010). *The Routledge Handbook of Security Studies.* Londýn: Routledge.

19. EIA. (2015). *International Energy Statistics: Total Coal Consumption*. Získáno 20. květen 2015, z U.S. Energy information administration: http://www.eia.gov/cfapps/ipdbproject/iedindex3.cfm?tid=1&pid=1&aid=2&cid=r3,&syid=1990&eyid=1995&unit=TST

20. Energetický regulační úřad. (4. květen 2015). *Energostat: Elektřina*. Načteno z energostat.cz: http://energostat.cz/elektrina.html

21. Energetický Regulační Úřad. (4. květen 2015). *Energostat: Obnovitelné zdroje*. Načteno z energostat.cz: http://energostat.cz/obnovitelne-zdroje.html

22. *Energie z oibnovitelných zdrojů*. (5. květen 2015). Načteno z cez.cz: http://www.cez.cz/cs/vyroba-elektriny/obnovitelne-zdroje.html

23. Entman, R. M. (Autumn 1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, stránky 51-58.

24. *EREC: EUROPEAN RENEWABLE ENERGY COUNCIL*. (20. duben 2015). Načteno z Organization: http://www.erec.org/organisation.html

25. European Renewable Enery Council (EREC). (2010). *Renewable energy in Europe: markets, trends, and technologies. 2nd ed.* Londýn: Earthscan.

26. Eurostat. (2. březen 2015). *Energy Dependence*. Získáno 5. květen 2015, z Eurostat: http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdcc310&plugin=1

27. Eurostat. (5. červen 2015). *File:Half-yearly electricity and gas prices, second half of year, 2012–14* . Získáno 30. listopad 2015, z Eurostat: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Half-yearly_electricity_and_gas_prices,_second_half_of_year,_2012%E2%80%9314_(EUR_per_kWh)_YB15.png

28. Eurostat. (10. březen 2015). *Share of renewables in energy consumption up.* Získáno 20. listopad 2015, z Eurostat News Release : http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/6734513/8-10032015-AP-EN.pdf/3a8c018d-3d9f-4f1d-95ad-832ed3a20a6b

29. Evropská Komise. (2015). *Evropské politiky: Energetika; Udržitelná, bezpečná a dostupná energie pro Evropany.* Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie.

30. FAIRCLOUGH, N., & FAIRCLOUGH, I. (2012). *Political discourse analysis.* New York: Routledge.

31. Fearson, J., & Wendt, A. (2003). Rationalism vs. Constructivism: A Sceptical View. V W. T.-K. CARLSNAES, *Handbook of international relations. 1st pub.* (stránky 52-72). Londýn: SAGE Publications.

32. FINNEMORE, M., & SIKKINK, K. (2001). Taking Stock: The Constructivist Research Program in International Relations nad Domparative Politics. V *Annual Review of Political science Vol. 4* (stránky 391-416). Palo Alto: A Nonprofit Scientific Publisher

33. GEE, J. P. (2011). *An introduction to discourse analysis: theory and method, 3rd ed.* New York: Routledge.

34. GEE, J., & HANDFORD, M. (2012). *The Routledge handbook of discourse analysis, 1st pub.* London: Routledge.

35. GOFFMAN, E. (1986). *Frame analysis: an essay on the organization of experience.* Boston: Northeastern University Press.

36. GORP, B. (2007). The Constructionist Approach to Framing: Bringing Culture Back. V *Journal of Communication 57* (stránky 60-78).

37. GUZZINI, S. L. (2006). *Constructivism and International Relations: Alexander Wendt and his critics.* New York: NY: Routledge.

38. Hajer, A. M. (1995). *Politics of Environmental Discourse: Ecological Modernization and the Policy Process.* Oxford University Press.

39. Hallams, E. (2013). *NATO Beyond 9/11: The Transformation of the Atlantic Alliance.* London: PALGRAVE MACMILLAN.

40. Hamilton, M. S. (2013). *Energy Policy Analysis: A Conceptual Framework.* Armonk, New York: M.E. Sharpe.

41. HENDL, J. (2012). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 3. vyd.* Praha: Portál.

42. IEA. (3. květen 2015). *Slovak Republic: Electricity and Heat for 2010.* Načteno z International Energy Agency: http://www.iea.org/statistics/statisticssearch/report/?year=2010&country=SLOVAKIA&product=ElectricityandHeat

43. Iyengar, S. (2005). Speaking of Values: The Framing of American Politics. V *The Forum. Issue 3, Volume 3. Article 7. Online: http://pcl.stanford.edu/common/docs/research/iyengar/2005/speaking.pdf.* Stanford University: The Berkeley Electronic Press.

44. Jackson, R., & Sorensen, G. (2006). *Introduction to international relations: theories and approaches.* New York: Oxford university press.

45. JOHNSTONE, B. (2008). *Discourse Analysis, 2nd ed.* Malden: Blackwell.

46. JØRGENSEN, M., & PHILLIPS, L. (2002). *Discourse analysis as theory and method. 1st pub.* London: SAGE Publications.

47. LEMERT, C. C. (1997). *The Goffman reader.* Malden: Blackwell Publishing.

48. Lowe, P. (22. květen 2015). *Biomass will play a critical role in Europe's energy future*. Načteno z EurActiv.com: http://www.euractiv.com/sections/energy/biomass-will-play-critical-role-europes-energy-future-314777

49. McDermid, D. (12. červenec 2015). *Pragmatism*. Získáno 25. listopad 2015, z Encyclopedia of Philosophy: http://www.iep.utm.edu/pragmati/

50. MCGOWAN, F. (1996). *European energy policies in a changing environment.* Heidelberg: Physica-Verlag.

51. MLČÁKOVÁ, R. (2009). *Grafomotorika a počáteční psaní.* Praha: Grada.

52. MPO. (2010). *Národní akční plán České republiky pro energii z obnovitelných zdrojů.* Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu.

53. *MWp*. (12. říjen 2010). Načteno z SolarServer: http://www.solarserver.com/knowledge/lexicon/m/mwp.html

54. Nersesian, R. L. (2010). *Energy for the 21st century: a comprehensive guide to conventional and alternative sources.* Armonk, N.Y. : M.E. Sharpe,.

55. Ocelík, P., & Černoch, F. (2012). *Konstruktivismus a energetická bezpečnost v mezinárodních vztazích.* Brno: Masarykova univerzita.

56. Ocelík, P., & Osička, J. (září 2014). The Framing of unconventional natural gas resources in the foreign energy policy discourse of the Russian Federation. *Energy Policy*, stránky 97-109.

57. PALTRIDGE, B. (2012). *Discourse analysis: an introduction. 2nd ed.* New York: Continuum.

58. Pettenger, M. (2007). *The Social Construction of Climate Change: Power, Knowledges, Norms, Discourses.* Oregon: Ashgate Publishing.

59. Reus - Smith, C. (2012). Constructivism. V S. Burchill, A. Linklater, R. Devatak, J. Donnely, M. Pterson, C. Reus - Smith, a další, *Theories of International Relations, 5th edition.* New York: Palgrave Macmillan.

60. REUS-SMIT, C. (2013). *Individual rights and the making of the international system.* Cambridge: Cambridge University Press.

61. *Sbírka zákonů České republiky: Zákon č. 180/2005 Sb.* . (2005). Praha: Vláda ČR.

62. *Sbírka zákonů České republiky: Zákon č. 458/2000 Sb.* (2000). Praha: Vláda ČR.

63. SHIELDS, C. (2010). *Renewable energy: facts and fantasies : the tough realities as revealed in interviews with 25 subject matter experts.* 2GreenEnergy.

64. SCHIFFRIN, D., TANNEN, D., & HAMILTON, H. (2001). *The Handbook of discourse analysis 1st pub.* Oxford: Blackwell.

65. SOVACOOL, B. K. (2011). *The Routledge handbook of energy security.* London: Routledge.

66. The Guardian. (28. srpen 2014). *Renewable energy capacity grows at fastest ever pace.* Načteno z The Guardian: http://www.theguardian.com/environment/2014/aug/28/renewable-energy-capacity-grows-fastest-ever-pace

67. TWIDELL, J., & WEIR, A. (2006). *Renewable energy resources.* London: Taylor & Francis.

68. WAISOVÁ, Š. (2004). Od národní bezpečnosti k mezinárodní bezpečnosti. V *Mezinárodní vztahy 3/2004.* Praha: Ústav pro mezinárodní politiku a ekonomii.

69. Walton, D. (1996). *Argumentation Schemes for Presumptive Reasoning.* Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

70. Weldes, J. (1996). Constructing National Interests. V *European Journal of International Relations.* SAGE publications.

71. WENDT, A. (1999). *Social Theory of international politics. 1st pub.* Cambridge: Cambridge University Press.

72. WERTZ, F. J. (2011). *Five ways of doing qualitative analysis: phenomenological psychology, grounded theory, discourse analysis, narrative research, and intuitive inquiry.* New York: Guilford Press.

73. WETHERELL, M. S. (2001). *Discourse theory and practice: a reader.* London: SAGE.

74. WODAK, R., & MEYER, M. (2001). *Methods of critical discourse analysis. 1st pub.* London: SAGE Publications.

75. *Zpráva o plnění indikativního cíle výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů za rok 2009.* (2010). Srpen: Energetický regulační úřad.

5.2. Empirická část Česká republika

1. Adámková, A. (23. duben 2014). Česká energetika mezi Západem a Východem. *E15*, str. 2.

2. Adámková, A. (15. červen 2015). Česko vsadilo na jádro. *Euro*, str. 2.

3. Adámková, A. (18. duben 2015). Vitásková a Mládek zakopali válečnou sekeru. *Lidové noviny*, str. 9.

4. Andrej Babiš: Rozhovor týdne: Proti všem. (11. duben 2014). *Hospodářské noviny*, str. 4.

5. Bartuška, V., & ČT24. (10. duben 2014). Dostavba Temelína. Praha.

6. Brož, J. (21. březen 2014). Česko dvakrát zelenější než teď, plánuje Unie. *Mladá fronta Dnes*, str. 1.

7. Břešťan, R. (3. červen 2015). *Elektrárny se nevyplácí stavět. Hrozí, že z elektřiny bude vzácné zboží.* Získáno 10. listopad 2015, z hlidadipes.org: http://hlidacipes.org/elektrarny-se-nevyplaci-stavet-hrozi-ze-z-elektriny-bude-vzacne-zbozi/

8. CT24.cz. (2. listopad 2014). Mládek: Energeticko-klimatický balíček podraží náklady na celou energetiku.

9. CT24.cz. (2. únor 2015). *Máme dostatek uhlí pro teplárny? Ano i ne, neshodnou se ministři.* Získáno 4. listopad 2015, z ČT 24: http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1499246-mame-dostatek-uhli-pro-teplarny-ano-i-ne-neshodnou-se-ministri

10. ČT 24. (28. září 2014). Rozvoj jaderné energetiky.

11. ČT 24. (26. duben 2015). Energetická koncepce ČR.

12. ČT 24. (2. únor 2015). Interview s Janem Mládkem.

13. ČT2. (22. únor 2015). Těžba uranu, aneb na jádro věci.

14. ČT24. (30. květen 2014). Energetická bezpečnost.

15. ČT24. (28. září 2014). Energetická koncepce ČR.

16. ČT24. (22. prosinec 2014). Energetická koncepce vlády.

17. ČT24. (13. březen 2014). *Jak mají státy EU vyrábět elektřinu? Nechte to na nich, tvrdí Sobotka*. Načteno z CT24.cz: http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/266155-jak-maji-staty-eu-vyrabet-elektrinu-nechte-to-na-nich-tvrdi-sobotka/

18. ČT24. (10. březen 2015). Novela energetického zákona.

19. ČT24. (19. říjen 2015). Prolomení limitů v lomu Bílina.

20. ČT24. (30. červen 2015). Prolomení těžebních limitů.

21. ČT24. (2. únor 2015). Prolomení těžebních limitů: ano, či ne? Praha.

22. ČT24. (18. květen 2015). Sporná energetická koncepce.

23. ČTK. (4. září 2014). Jak dlouho vydrží v provozu Temelín bez ruského paliva? *tyden.cz*.

24. ČTK. (2. listopad 2014). *Mládek: Vláda nechce plynové elektrárny, bude prosazovat jádro a uhlí*. Načteno z byznys.iHned.cz: http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi-cesko/c1-63045570-mladek-vlada-nechce-plynove-elektrarny-bude-prosazovat-jadro-a-uhli

25. ČTK. (20. březen 2015). *Česko do závěrů jednání EU prosadilo téma dostupných cen elektřiny*. Získáno 28. listopad 2015, z parlamentnilisty.cz: http://www.parlamentnilisty.cz/article.aspx?rubrika=1401&clanek=367111

26. Deník. (22. duben 2014). *Mládek zahraničním diplomatům řekl, že Česko stojí o investice*. Získáno 13. listopad 2015, z denik.cz:

http://www.denik.cz/ekonomika/mladek-zahranicnim-diplomatum-rekl-ze-cesko-stoji-o-investice-20140422.html

27. Ferebauer, V. (24. duben 2015). *Ropákem roku se stal ministr Mládek kvůli limitům. Zaperlil Miloš Zeman.* Získáno 18. listopad 2015, z iDnes.cz: http://zpravy.idnes.cz/ropakem-roku-je-ministr-mladek-zeman-dostal-perlu-fv1-/domaci.aspx?c=A150424_112753_domaci_fer

28. Holečková, B. (15. prosinec 2014). Aktualizace státní energetické koncepce čeká na schválení. *E15*, str. 2.

29. Holub, P. (30. květen 2014). Český národní zájem? Štěpení atomu, shodli se europoslanci. *Mladá fronta Dnes*, str. 4.

30. Chalupa, K. (2. duben 2014). Klíčovou prioritou je zvyšování zaměstnanosti. *Parlamentní magazín*, str. 6.

31. iDNES, Kopecký, J., Horáček, A., Janoušek, A., & Horák, J. (19. říjen 2015). *Vláda prolomila limity na Bílině, na ČSA zůstaly. Horníci protestují.* Získáno 10. listopad 2015, z usti.iDNES.cz: http://usti.idnes.cz/vyjezdni-zasedani-v-lady-v-usti-nad-labem-o-limitech-tezby-uhli-pb9-/usti-zpravy.aspx?

32. iDnes.cz. (10. duben 2015). *Putin pohrozil Evropě, že zastaví dodávky plynu na Ukrajinu.* Získáno 5. prosinec 2015, z iDnes.cz: http://zpravy.idnes.cz/putin-rusko-plyn-ukrajina-dca-/zahranicni.aspx?c=A140410_162853_zahranicni_aha

33. *Jak mají státy EU vyrábět elektřinu? Nechte to na nich, tvrdí Sobotka.* (13. březen 2014). Získáno 7. listopad 2015, z ČT24.cz: http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/266155-jak-maji-staty-eu-vyrabet-elektrinu-nechte-to-na-nich-tvrdi-sobotka/

34. *Jan Mládek: Myslel jsem si, že nejvíc nezávislá je ČNB. Je to ale ERÚ.* (1. prosinec 2014). Získáno 15. listopad 2015, z denik.cz: http://www.denik.cz/ekonomika/jan-mladek-myslel-jsem-si-ze-nejvic-nezavisla-je-cnb-je-to-ale-eru-20141130.html

35. Kaiser, D. (12. duben 2014). *Výzva státu: Bakalo, nasyp tam tři miliardy.* Načteno z echo24: http://echo24.cz/a/wVreS/vyzva-statu-bakalo-nasyp-tam-tri-miliardy

36. Koubová, K., & RADIOŽURNÁL. (15. prosinec 2014). Česká energetika v příštích 25 letech.

37. Kudláčková, L., & Klang, M. (13. březen 2014). *Sobotka dohodl s Merkelovou vzájemné návštěvy ministrů*. Načteno z aktualne.cz: http://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/sobotka-dohodl-s-merkelovou-vzajemne-navstevy-ministru/r~2180603aaaca11e38484002590604f2e/

38. Leinert, O. (28. červenec 2015). Za 50 let už žádné uhlí potřebovat nebudeme. *Mladá fronta Dnes*, str. 3.

39. *Limity částečně padly. Česko bude dál těžit uhlí.* (20. říjen 2015). Získáno 2. listopad 2015, z denik.cz: http://www.denik.cz/z_domova/limity-castecne-padly-cesko-bude-dal-tezit-uhli-20151020.html

40. Lukáč, P. (13. březen 2014). Temelín by mohl dostavět stát, ČEZ by si ho pak jen pronajímal. *Hospodářské noviny*, str. 12.

41. Mocek, M. (22. březen 2014). Břidlicový plyn není podle Sobotky cestou pro českou energetiku. *Právo*, str. 10.

42. NOVA. (5. únor 2015). Nová energetická koncepce státu zdraží elektřinu? .

43. Obnovitelné zdroje dál povládnou Evropou. (10. červen 2014). *Hospodářské noviny*, str. 12.

44. Obnovitelné zdroje dál vládnou Evropě. (20. březen 2014). *E15*, str. 4.

45. Paclík, J. (25. květen 2015). Životnost dukovanské elektrárny chce vláda prodloužit na 60 let. *Mladá fronta Dnes*, str. 2.

46. parlamentnilisty.cz. (28. září 2014). *Mládkův náměstek hájil energetickou koncepci. Je to paskvil, vyslechl si*. Získáno 3. listopad 2015, z Parlamentní listy: http://www.parlamentnilisty.cz/article.aspx?rubrika=1401&clanek=336936

47. Priority nováčků. (31. leden 2014). *Právo*, str. 2.

48. *Programové prohlášení vlády ČR*. (14. únor 2014). Načteno z Vláda ČR: http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove-prohlaseni-vlady-cr-115911/

49. Procházka, M. (31. leden 2014). Mládek: Temelín ano, ale jde také o to, kdy. *Právo*, str. 21.

50. Radiožurnál. (15. prosinec 2014). Česká energetika v příštích 25 letech.

51. Radiožurnál. (20. říjen 2015). Richard Brabec host Dvaceti minut Radiožurnálu.

52. Schindler, J. (17. duben 2015). *Energetika se mění, koncepce zůstává*. Načteno z tzbinfo: http://energetika.tzb-info.cz/energeticka-politika/12568-energetika-se-meni-koncepce-zustava

53. Schindler, J. (17. duben 2015). *Energetika se mění, koncepce zůstává; Konference Obchodování s energií 2015 – I. část*. Získáno 15. listopad 2015, z TZB info: http://energetika.tzb-info.cz/energeticka-politika/12568-energetika-se-meni-koncepce-zustava

54. *Schváleno. Jádro se na desetiletí stane hlavním zdrojem energie v Česku.* (18. květen 2015). Získáno 27. listopad 2015, z e15.cz: http://zpravy.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/schvaleno-jadro-se-na-desetileti-stane-hlavnim-zdrojem-energie-v-cesku-

55. Smrčka, V. (17. březen 2015). Poradce musí být i vyjednavač a analytik, říká poradce ministra Vladimír Vlk. *PRO-ENERGY*, str. 12.

56. *Sobotka s Merkelovou dohodl schůzky ministrů. První vyrazí do Berlína Mládek*. (13. březen 2014). Získáno 30. listopad 2015, z parlamentnilisty.cz: http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Sobotka-s-Merkelovou-dohodl-schuzky-ministru-Prvni-vyrazi-do-Berlina-Mladek-311348

57. Sobotka, B. (14. červenec 2015). *Premiér Sobotka: Vytvoření energetické unie je potřebné pro udržení energetické bezpečnosti EU*. Získáno 7. září 2015, z Parlamentní listy: http://www.parlamentnilisty.cz/article.aspx?rubrika=1410&clanek=384043

58. Stuchlík, J. (30. září 2015). Jan Mládek: Chceme zachovat právo na národní energetický mix. *E15*, str. 5.

59. Šídlo, J., & Kreč, L. (11. duben 2014). Andrej Babiš ROZHOVOR TÝDNE PROTI VŠEM. *Hospodářské noviny*, str. 4.

60. Šolc, P. (4. červen 2015). Jádro do evropské energetické rodiny stále patří. *Hospodářské noviny*, str. 40.

61. Tramba, D. (25. září 2014). Putin, sjednotitel Evropy. *Ekonom*, str. 24.

62. Vavroň, J. (24. leden 2015). Brabec: Zprolomení limitů musí profitovat i lidé. *Právo*, str. 1.

63. Veselý, L. X. (18. červen 2015). *Nejsem kapr, jsem štika. Ministr Mládek pohovořil o jízdě na tygrovi, krocení šmejdů a o tom, jak se jedná s Babišem.* Získáno 20. listopad 2015, z parlamentnilisty.cz: http://www.parlamentnilisty.cz/article.aspx?rubrika=1337&clanek=380202

64. *Vicepremiér Bělobrádek: Skladování elektrické energie umožní efektivnější využívání OZE.* (15. leden 2015). Načteno z solarninovinky.cz: http://www.solarninovinky.cz/?zpravy/2015011502/vicepremier-belobradek-skladovani-elektricke-energie-umozni-efektivnejsi-vyuzivani-oze

65. Vicepremiér Pavel Bělobrádek chce v energetice více expertů. (5. září 2014). *Českobudějovický deník*, str. 208.

66. Vindišová, V. (5. červen 2014). Ruských paliv se můžeme zbavit, tvrdí odborníci. Pomůžou obnovitelné zdroje. *Moravské hospodářství*, str. 6.

67. Vláda ČR. (2012). *Zákon o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů 165/2012 Sb.* Praha.

68. *Vláda je pro rozvoj jádra, ale bez státní podpory.* (9. duben 2014). Načteno z aktualne.cz: http://zpravy.aktualne.cz/ domaci/ vlada-je-pro-rozvoj-jadra-ale-bez-statni-podpory/ r~b75e394abff811e39ca2002590604f2e/

69. Vlada.cz. (16. červen 2014). *Premiér Sobotka: Jadernou energetiku hodláme rozvíjet, ne ale na úkor spotřebitelů.* Získáno 14. listopad 2015, z parlamentnilisty.cz: http://www.parlamentnilisty.cz/article.aspx?rubrika=1410&clanek=323379

70. *Vládní novela zákona č. 180/2005 Sb. o podpoře výroby elektřiny z OZE.* (2010). Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu.

71. Žofínské fórum o energetickém trhu a jeho regulaci. Jak dál? (12. únor 2014). *prvnizpravy.cz*, str. 43.

5.3. Empirická část Slovensko

1. aktuality.sk. (28. únor 2013). *Poľsko je podľa ministra Malatinského medzi 5 najdoležitejšími obchodnými partnermi SR*. Získáno 6. listopad 2015, z aktuality.sk: http://www.aktuality.sk/

2. Čo pre nás pripravil kabinet Roberta Fica. (4. duben 2012). *Hospodárske noviny*, str. 6.

3. *Energetická politika vracia Slovensko o 40 rokov späť*. (25. říjen 2013). Získáno 25. říjen 2015, z finance.sk: http://www.finance.sk/spravy/finance/131337/

4. *Energetická stratégia počítas výstavbou ropovodu do Schwechat*. (13. květen 2014). Získáno 19. listopad 2015, z energia.sk: http://energia.dennikn.sk/spravodajstvo/jadrova-energia/malatinsky-energeticka-strategia-pocita-s-vystavbou-ropovodu-do-schwechatu/13206/

5. *EÚ hľadá cesty pre zníženie závislosti na dovoze energií*. (24. březen 2014). Získáno 6. listopad 2015, z euractiv.sk: http://www.euractiv.sk/energetika/clanok/eu-hlada-cesty-pre-znizenie-zavislosti-na-dovoze-energii-022206

6. *EÚ summit je hlavne o Rusku a Ukrajine*. (21. březen 2014). Získáno 1. listopad 2015, z energia.sk: http://energia.dennikn.sk/dolezite/efektivnost/eu-summit-je-hlavne-o-rusku-a-ukrajine/12729/

7. euractiv.sk. (24. duben 2013). *Biomasa vo Vojanoch znamená príležitosť pre región*. Načteno z euractiv.sk: http://www.euractiv.sk/clanok/biomasa-vo-vojanoch-znamena-prilezitost-pre-region-020999

8. *Európske jadrové fórum: Slovensko s jadrom počíta*. (18. červen 2014). Získáno 2. listopad 2015, z euractiv.sk: http://www.euractiv.sk/energetika/clanok/europske-jadrove-forum-slovensko-pocita-s-jadrom-aj-do-buducnosti-022590

9. *Európske jadrové fórum: Slovensko s jadrom počíta*. (18. červen 2014). Načteno z euractiv.sk: http://www.euractiv.sk/clanok/europske-jadrove-forum-slovensko-pocita-s-jadrom-aj-do-buducnosti-022590

10. Haluza, I. (9. květen 2013). Stopka nehrozí, no cestičky sú čoraz užšie. *Trend*, str. 50.

11. Haluza, I. (5. červen 2014). Obnoviteľné zdroje už len tak na kusovky. *Trend*, str. 49.

12. hnonline.sk. (17. červenec 2014). *Som presvedčený, že Mochovce sa oplatia*. Získáno 7. listopad 2015, z hnonline.sk: http://hn.hnonline.sk/ekonomika-a-firmy-117/som-presvedceny-ze-mochovce-sa-oplatia-623903

13. Holeš, M. (13. květen 2014). Štát ide opäť rokovať s Rusmi o cene plynu. *Pravda*, str. 12.

14. Krajanová, D. (10. květen 2013). Štát dotuje, hoci nevie, čo potrebuje. *SME*, str. 8.

15. *Kríza, to je príležitosť!* (28. říjen 2012). Načteno z eprofit.sk: http://profit.etrend.sk/biznis-pribehy/kriza-to-je-prilezitost.html

16. *Malatinský chce podporovať jadro aj obnoviteľné zdroje*. (27. září 2012). Získáno 16. listopad 2015, z sme.cz: http://ekonomika.sme.sk/c/6547595/malatinsky-chce-podporovat-jadro-aj-obnovitelne-zdroje.html#ixzz3ZSQk42hQ

17. *Malatinský: Zákon o OZE sa bude novelizovať prakticky permanentne*. (14. říjen 2013). Získáno 10. listopad 2015, z energia.sk: http://energia.dennikn.sk/spravodajstvo/obnovitelne-zdroje/malatinsky-zakon-o-oze-sa-bude-asi-novelizovat-prakticky-permanentne/11511/

18. Mihók, P. (2014). Slovenská ekonomika v roku 2014. *únor* (str. 4). 3: Obchod, priemysel, hospodárstvo.

19. Ministerstvo hospodárstva SR. (říjen 2014). Načteno z Návrh Energetickej politiky Slovenskej republiky (nové znenie): http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx

20. Ministerstvo pripraví novú stratégiu energetiky. (22. květen 2012). *GoodWill*, str. 27.

21. *MŽP má výhrady voči znižovaniu emisií*. (5. březen 2014). Načteno z openiazoch.zoznam.sk: http://openiazoch.zoznam.sk/cl/142922/MZP-ma-vyhrady-voci-znizovaniu-emisii

22. Nagyová, L. (20. březen 2015). Pri energetickej únii si kladieme podmienky. *Pravda*, str. 12.

23. *Nový zdroj v Jaslovských Bohuniciach bude, odkazuje vláda*. (27. září 2012). Získáno 2. listopad 2015, z energie-portal.sk: http://www.energie-portal.sk/Dokument/novy-jadrovy-zdroj-v-jaslovskych-bohuniciach-bude-odkazuje-vlada-100867.aspx

24. NR SR. (2004). *Zbierka zákonov č. 656/2004: Zákon o energetike a o zmene niektorých zákonov*. Bratislava: Národná rada Slovenskej republiky.

25. NR SR. (1. září 2009). *Zákon č. 309/2009 Z. z o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby o zmene*. Načteno z Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky: http://www.economy.gov.sk/obnovitelne-zdroje-energie-a-kombinovana-vyroba/130978s

26. *Parlament schválil novelu zákona o podpore obnoviteľných zdrojov energie*. (22. říjen 2013). Získáno 4. listopad 2015, z cfo.sk: http://www.cfo.sk/articles/parlament-schvalil-novelu-zakona-o-podpore-obnovitelnych-zdrojov-energie#.VUtbWPmsXmY

27. Pejko, M. (16. říjen 2013). Štát chce vodné elektrárne. *Hospodárske noviny*, str. 4.

28. *Poľsko sa zaradilo k najvýznamějším partnerom Slovenska*. (28. únor 2013). Získáno 7. listopad 2015, z info.sk: http://www.info.sk/sprava/2046/polsko-sa-zaradilo-k-najvyznamnejsim-partnerom-slovenska/

29. *Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky*. (květen 2012). Získáno 25. listopad 2015, z Ministerstvo životného prostredia: http://www.minzp.sk/files/o-nas/mzp-sr/pvv/programove-vyhlasenie-vlady-2012-2016-latest.pdf

30. Rádio Slovensko. (25. květen 2013). Robert Fico o súčasnom dianí na Slovensku.

31. Rádio Slovensko. (30. listopad 2013). Sobotné dialogy s Robertom Ficom.

32. Rádio Slovensko. (27. červen 2014). Plyn, elektrina, energetická bezpečnosť SR.

33. Rádio Slovensko. (23. březen 2014). Prehľad správ.

34. Rádio Slovensko. (16. červen 2014). Premiér Fico chce viac jadrovej energie a obnoviteľných zdrojov.

35. *Robert Fico sa neplánuje vzdať cenovej regulácie*. (26. březen 2015). Získáno 28. listopad 2015, z energia.sk: http://dev.energia.sk/dolezite/uvod/robert-fico-sa-neplanuje-vzdat-cenovej-regulacie/16057/

36. *Slovensko bude podporovať najmä rozvoj jadrovej energie*. (27. září 2012). Načteno z 24hod.sk: http://www.24hod.sk/slovensko-bude-podporovat-najma-rozvoj-jadrovej-energie-cl207665.html

37. Slovensko potrebuje nový jadrový zdroj, tvrdí minister hospodárstva. (22. červenec 2014). *teraz.sk*, stránky http://www.teraz.sk/ekonomika/pavlis-novy-jadrovy-zdroj-vystavba-sr/92210-clanok.html.

38. *Slovensko sa jadrovej energie nevzdá, elektrárne sú bezpečné*. (26. listopad 2012). Načteno z webnoviny.sk: http://www.webnoviny.sk/ekonomika/clanok/583366-slovensko-sa-jadrovej-energie-nevzda-elektrarne-su-bezpecne/

39. *Slovensko sa jadrovej energie nevzdá, elektrárne sú bezpečné*. (26. listopad 2012). Načteno z 24hod.sk: http://www.24hod.sk/slovensko-sa-jadro...a-elektrarne-su-bezpecne-cl213672.html

40. *Som presvedčený, že Mochovce sa oplatia*. (17. červenec 2014). Načteno z hnonline.sk: http://hn.hnonline.sk/ekonomika-a-firmy-117/som-presvedceny-ze-mochovce-sa-oplatia-623903

41. SR, V. (3. červenec 2013). *Vláda podporila mylých výrobcov zelenej energie*. Získáno 17. listopad 2015, z Úrad vlády Slovenskej republiky: http://www.vlada.gov.sk/vlada-podporila-malych-vyrobcov-zelenej-energie/

42. SR, V. (říjen 2014). *Stratégia energetickej bezpečnosti SR*. Získáno 10. listopad 2015, z siea.sk: https://www.siea.sk/materials/files/poradenstvo/legislativa/strategia_eb/seb.pdf

43. STV1. (30. září 2014). Správy RTVS: V4 proti sprísňovaniu envirocieľov.

44. STV1. (21. červen 2015). Rozhovor s Marošom Šefčovičom.

45. STV1, & Martin STRIŽINEC. (13. duben 2014). Ukrajina a dodávky plynu.

46. STV2. (14. prosinec 2012). Návrh zákona o obnoviteľných zdrojoch: názory politikov.

47. STV2, & Frindt, M. (14. prosinec 2012). Návrh zákona o obnoviteľných zdrojoch: názory politikov.

48. Štát podporí U. S. Steel a zavrhol zelenú energiu. (15. říjen 2013). *Hospodárske noviny*, str. 4.

49. *T. Malatinský: Slovensko sa drží zásadných cieľov ochrany klímy*. (20. březen 2014). Získáno 18. listopad 2015, z teraz.sk: http://www.teraz.sk/ekonomika/t-malatinsky-slovensko-klima-zasady/78259-clanok.html

50. TA3. (27. listopad 2014). Dostavba Mochoviec.

51. TA3. (21. květen 2014). Téma dňa.

52. TA3. (16. červen 2014). Téma dňa: Rusko, Ukrajina, plyn a my.

53. TA3. (7. březen 2015). Kritika energetickej únie.

54. TA3, & Bielik, P. (27. listopad 2014). Dostavba Mochoviec.

55. TA3, & Piršelová, D. (7. březen 2015). Kritika energetickej únie.

56. teraz.sk. (22. čevenec 2014). *Slovensko potrebuje nový jadrový zdroj, tvrdí minister hospodárstva*. Získáno 7. listopad 2015, z teraz.sk: http://www.teraz.sk/ekonomika/pavlis-novy-jadrovy-zdroj-vystavba-sr/92210-clanok.html

57. *Tomáš Malatinský: Jadrovej energie sa neplánujeme vzdať*. (26. listopad 2012). Získáno 26. listopad 2015, z energia.sk: http://energia.dennikn.sk/spravodajstvo/jadrova-energia/tomas-malatinsky-jadrovej-energie-sa-neplanujeme-vzdat/8862/

58. *V Bratislave sa konal 6. Stredoeurópsky plynárenský kongres*. (17. červen 2013). Získáno 6. listopad 2015, z energia.sk: http://energia.dennikn.sk/spravodajstvo/zemny-plyn-a-ropa/v-bratislave-sa-konal-6-stredoeuropsky-plynarensky-kongres/10632/

59. *Veterným elektrárňam na Slovensku svitla nádej*. (20. červenec 2012). Získáno 20. listopad 2015, z energia.sk: http://energia.dennikn.sk/spravodajstvo/obnovitelne-zdroje/veternym-elektrarnam-na-slovensku-svitla-nadej/7675/

60. Vláda SR. (2007). *Zbierka zákonov č. 315/2007: Nariadenie vlády Slovenskej republiky*. Bratislava: Vláda SR.

61. Vláda SR. (črvenec 2012). *Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky*. Načteno z Ministerstvo životného prostredia: http://www.minzp.sk/files/o-nas/mzp-sr/pvv/programove-vyhlasenie-vlady-2012-2016-latest.pdf

62. *Vysoké ceny energií bránia obnove rastu*. (1. březen 2013). Načteno z euractiv.sk: http://www.euractiv.sk/clanok/vysoke-ceny-energii-brania-obnoveniu-rastu-020777

6. Přílohy

6.1. Jmenný seznam aktérů zahrnutých do analýzy

V této příloze jsou uvedeny všechny osoby, které byly podrobeny našemu výzkumu. Jsou zde uvedena i jména osob, u nichž nebyl nalezen žádný relevantní výrok.[27] U České republiky se jedná o vládu Bohuslava Sobotky v období 29. ledna 2014 – 31. října 2015. V případě Slovenska pak půjde o tzv. druhou vládu Roberta Fica mezi 4. dubnem 2012 a 31. říjnem 2015.

6.1.1. Česká republika

Andrej Babiš, 1. místopředseda vlády České republiky pro ekonomiku

Pavel Bělobrádek, místopředseda vlády pro vědu, výzkum a inovace

Richard Brabec, ministr životního prostředí

Ladislav Havel, ředitel odboru plynárenství Ministerstva průmyslu a obchodu

František Kotrba, mluvčí Ministerstva průmyslu a obchodu

Jan Mládek, ministr průmyslu a obchodu

Eduard Muřický, náměstek ministra průmyslu a obchodu (sekce průmyslu)

Bohuslav Sobotka, předseda vlády České republiky

Pavel Šolc, náměstek ministra průmyslu a obchodu[28]

Vladimír Vlk, poradce pro energetiku ministra průmyslu a obchodu

Pavel Zámyslický, odbor energetiky Ministerstva životního prostředí

[27] Aktéři, kteří jsou uvedení v následující příloze, se vyskytli v článcích, které se dostaly do první fáze sběru dat – tzn. průniku diskurzu obnovitelných zdrojů a energetické bezpečnosti. Dle kapitoly 2.5.3. Sběr dat. Jelikož až tyto články byly podrobeny pročítání a připisování dalšího významu (což už je součást empirického oddílu), byla i tato data a jejich aktéři zařazeni do přílohy, přestože to pro finální vzorek pro výzkum nebylo použito.
[28] Měl na starost revizi Státní energetické koncepce (SEK).

6.1.2. Slovensko

Vojtech Ferencz, poradce ministra životního prostředí SR

Robert Fico, předseda vlády SR

Vazil Hudák, ministr hospodářství SR (od 16. června 2015)

Rastislav Chovanec, státní tajemník ministra hospodářství SR

Ján Ilavský, státní tajemník ministra životního prostředí SR

Stanislav Jurikovič, mluvčí ministra hospodářství Tomáše Malatinského

Peter Kažimír, místopředseda vlády SR a ministr financí SR pověřený řízením Ministerstva hospodářství od 6. května 2015 do 16 června 2015

Viktor Lehotzký, vedoucí služebního úřadu Ministerstva životního prostředí SR

Tomáš Malatinský, ministr hospodářství SR (od 4. dubna 2012 do 3. července 2014)

Juraj Novák, specialista na obnovitelné zdroje Ministerstva hospodářství SR

Pavol Pavlis, ministr hospodářství SR (od 3. července 2014 do 6. května 2015)

Miroslav Obert, státní tajemník ministra hospodářství SR

Ľubomír Vážny, místopředseda vlády SR pro investice

Peter Žiga, ministr životního prostředí SR

6.2. Přepis použitých vyjádření

V této příloze uvádíme původní přepisy vyjádření, která se dostala do finálního analytického okruhu. Vyjádření jsou rozřazena dle identifikovaných rámů a jsou uvedena v chronologickém pořadí.

6.2.1. Česká republika

6.2.1.1. Pragmatismus

1) 20. 3. 2014: E15: Obnovitelné zdroje dál vládnou Evropě

Jak to vidí Česká republika? Podle českého Svazu průmyslu a dopravy balíček "podrazí konkurenceschopnost". "Evropa opět prokázala, že nechce aktivně přistoupit ke zvyšování své konkurenceschopnosti," uvedl viceprezident svazu Jan Rafaj. Také český ministr životního prostředí Richard Brabec (ANO) na zasedání Rady ministrů navrhl, aby EU nepostupovala při snižování emisí CO2 příliš zhurta s poukazem na možnou ztrátu konkurenceschopnosti evropských ekonomik. "Musíme zvážit nejen dopady na životní prostředí, ale i na tržní prostředí, konkurenceschopnost a bezpečnost dodávek elektřiny," řekl Brabec.

2) 16. 6. 2014: parlamentnilisty.cz: Premiér Sobotka: Jadernou energetiku hodláme rozvíjet, ne ale na úkor spotřebitelů

Druhým tématem červnové Evropské rady, a současně tématem, které bych rád v kontextu jaderné energetiky akcentoval, je právě energetická bezpečnost. Podobně jako v plnění našich klimaticko-energetických cílů, jaderná energetika hraje velmi významnou roli v zajištění bezpečnosti a plynulosti dodávek energie. Cílem každého státu a odpovědné politické reprezentace je nejen okamžité zajištění dostatku energií pro všechny občany a pro průmyslovou základnu země posilující ekonomický růst, ale také střednědobý a dlouhodobý plán na zajištění zásobování energií. Česká republika má silně proexportně orientovanou ekonomiku s vysokým podílem průmyslu, včetně energeticky náročného, a to i oproti zemím Evropské unie. Dále má Česká republika limitované podmínky pro rozvoj obnovitelných zdrojů elektrické energie.

3) 4. 9. 2014: tyden.cz: Jak dlouho vydrží v provozu Temelín bez ruského paliva?

"Jaderné palivo máme na rok provozu. Takže není to nic časově tak dramatického, že bychom nějakou mimořádnou situaci nedokázali řešit," řekl novinářům Beneš. Bělobrádek dodal, že vláda se případnými komplikacemi v otázce dodávek jaderného paliva zabývala. Řešila i možný nedostatek jiných dovážených komodit. "Krizové scénáře jsou připraveny a je to otázka bezpečnosti i strategie. Můžu všechny uklidnit, že nic akutního se stát nemůže," řekl Bělobrádek. Místopředseda vlády se zastupiteli společnosti ČEZ v Temelíně hovořil především o propojení vědy a výzkumu s energetikou. Bělobrádek uvedl, že vznikne pracovní skupina, která by se měla zabývat komplexně celým sektorem jaderné energetiky. "Potřebujeme vzdělané lidi, kteří budou neustále pracovat na tom, aby se zvyšovala účinnost a využitelnost všech forem energie," řekl vicepremiér. Dodal, že při dnešní návštěvě jaderné elektrárny probírali také otázku nakládání s použitým jaderným palivem a to, jakým způsobem dále rozvíjet obnovitelné zdroje.

4) 28. 9. 2014: ČT 24: Energetická koncepce ČR

Pavel ŠOLC, náměstek ministra průmyslu a obchodu:

Ta schémata nebo ta diskuse o tom, jestli jsme v zajetí nebo ne v zajetí, není úplně vhodná. Tady jde o to říci si, jakým způsobem, jaký je potenciál obnovitelných zdrojů v České republice, jako toho přirozeného zdroje, který máme zájem využít způsobem, který je kompatibilní s životním prostředím. A pak vzít v úvahu, že nám dochází zásoby hnědého uhlí, které kromě toho stejně potřebujeme z toho mixu dostat i z důvodu emisí a pak už máme jen dvě reálné alternativy na to a to je dovozový zemní plyn, který nikdy nebudeme produkovat na našem území anebo jádro, to znamená, ono to není jádro nebo obnovitelné zdroje. Ono je to v každém případě obojí. Obnovitelné zdroje do výše, kterou jsme schopni v naší zemi reálně zajistit, protože nemáme ty klimatické podmínky tak vhodné a jako doplněk uhlí, do té doby, do které ho budeme mít a budeme schopni ho provozovat čistým způsobem a potom určitý omezený podíl plynu. Tam kde se hodí, čili v konečné spotřebě tak jako dneska pro decentrální vytápění a pro malé teplárny a jako zůstatek, jako zbytek, protože jinak máme a druhou alternativu použít plyn kromě té decentrální dodávky tepla, ještě i na masivní výrobu elektřiny, ale to by naše závislost na dovozu byla podstatně, podstatně větší, dvojnásobná oproti dnešku, a to z bezpečnostních důvodů strategických není vhodné.

5) 15. 12. 2014: E15: Aktualizace státní energetické koncepce čeká na schválení

Nižší než požadovaný podíl OZE se v koncepci zdůvodňuje tím, že Česká republika nemá ideální podmínky pro výrobu energie z obnovitelných zdrojů. U solární i větrné energie se proto počítá s mírným zvýšením a větší nárůst se předpokládá pouze u biomasy. Návrh ze září letošního roku předpokládá zvýšením podílu obnovitelných zdrojů (na konečné spotřebě energií) z nynějších zhruba dvanácti procent na sedmnáct v roce 2030. "Zdrojem s největším potenciálem rozvoje i do budoucna zůstává biomasa, a to zejména cíleně pěstovaná, u které se

předpokládá postupné využití maxima dostupných zdrojů při zachování všech omezení, kupříkladu potravinové bezpečnosti," píše se v návrhu ASEK.

6) 15. 12. 2014: Radiožurnál: Česká energetika v příštích 25 letech

Rozumím, promiňte, ale pakliže se v Německu odklání od jaderné energetiky a my máme jádro jako první, tak jdeme trochu proti tomu trendu?

Pavel ŠOLC, náměstek ministra průmyslu a obchodu:

Ano, ale v Německu si to mohou dovolit, protože jejich přírodní podmínky umožňují v mnohem větším rozsahu využít některé typy obnovitelných zdrojů, takže my vycházíme z toho, že když využijeme náš větrný potenciál, tak z čeho budeme vyrábět ten zbytek a prakticky po vyčerpání uhlí máme dvě alternativy - zemní plyn jako dovozovou komoditu, která i tak bude hrát v našem zdrojovém mixu roli, nicméně neměla by hrát dominantní, protože nic naplat, není to domácí zdroj, takže bezpečnostní aspekty teď vidíme, a jádro, nic jiného už není.

7) 22. 12. 2014: ČT 24: Energetická koncepce vlády

Pavel ŠOLC, náměstek ministra průmyslu pro energetiku:

Ne, ne, ne, ne, v každém případě to doporučení je využít existující potenciál existujících lokalit, ve kterých nejenom, že je znalostní základna, ale dokonce odezvy z regionů, od občanů, od starostů jsou - nechte tady, když už tady to jaderné zařízení je, zajišťuje nám zaměstnanost, nechte ho tady v provozu, samozřejmě za podmínek udržení vysoké bezpečnosti.

Daniel TAKÁČ, moderátor:

Poslední věc, ropa a plyn, ty mají být na druhém a třetím místě, je to bezpečné vzhledem k mezinárodní situaci?

Pavel ŠOLC, náměstek ministra průmyslu pro energetiku:

Není, nejsou na, na, na druhém místě jsou obnovitelné zdroje, a teprve na třetím plyn je, máte pravdu, plyn je na druhém místě a obnovitelné zdroje, ono tady ty koridory se překrývají, takže řekněme, že na druhém místě podle typu scénáře jsou buď obnovitelné zdroje nebo plyn.

8) 2. 2. 2015: ČT24: Prolomení těžebních limitů: ano, či ne?

Richard BRABEC, ministr životního prostředí /ANO/:

No, tak, ono to není tak úplně pravda. Ten palivový mix nebo energetický, který vlastně je i ve Státní energetické koncepci aspoň v té verzi, kterou já jsem viděl do roku 2040, je, tak skutečně znamená, že to uhlí se z pohledu naprosto zásadního a nenahraditelného zdroje, který ještě před několika lety nebo před patnácti lety dělal víc jak osmdesát procent třeba výroby elektrické energie, tak letos, pardon minulý rok už shodou okolností poprvé v historii poklesl pod padesát procent z hlediska podílu na výrobě elektrické energie a v tom roce 2040 by uhlí mělo tvořit už pouhých šestnáct procent v tom energetickém mixu, kdy naprosto významně by mělo vzrůst jádro, ale je pravda, že ty energetické, pardon, ty obnovitelné zdroje nejsou tak úplně zanedbatelné, protože by měly se dostat možná až někam k dvaceti procentům podílu, ale bohužel nemáme Severní moře jako Německo, takže větrné parky máme poměrně omezené. S naší, s naším pojetím fotovoltaiky jsme si nadělali spíš jako dost problémů, to znamená, že tam už máme ten prostor prostě hodně omezený, ale ty energetické, ty obnovitelné zdroje budou znamenat určitě také svůj podíl a budou postupně růst a vůbec bych nezanedbával, respektive nepodceňoval bych nové technologie. Je klidně možné, že za patnáct, dvacet let bude mít už drtivá většina domů na své střeše solární kolektory, které můžou být daleko efektivnější než dneska. Ty ne příliš zdařilé fotovoltaické elektrárny, které nám zabírají prostě naše pole a loky a stojí náš rozpočet i daňové poplatníky desítky miliard ročně, takže určitě to uhlí tam v nějakém mixu bude i po tom roce 2040, ale bude hrát už poměrně, nechci říct zanedbatelnou roli, ale bude dokonce hrát menší roli, než budou hrát obnovitelné zdroje.

9) 22. 2. 2015: ČT 2: Těžba uranu, aneb na jádro věci

Ing. Josef NOVOTNÝ, bývalý poslanec PSP ČR:

Tak když se na to podívám z historického hlediska, tak ještě jako starosta Bystřice jsem byl u toho, když se před 12, 15 lety prodlužovala těžba o 2 roky. Ložisko Rožná už bylo na hranici ekonomické těžby. V té době se uvažovalo o tom, že podle dosud platné energetické koncepce doly budou v útlumu, dojde k rekultivaci kališť, dojde k návratu krajiny Vysočiny jako zdroje pitné vody pro Prahu i Brno na tu původní úroveň. Předpokládalo se, že se ty asi dvě desítky miliard nějakým způsobem seženou ze státního rozpočtu a těžba tady skončí. Mezitím neustále docházelo k prodlužování těžby, neustále se posouval ten termín, zřejmě částečně také proto, že se ceny uranu ve světě zvedaly a ložisko bylo pořád na té hraně rentability, nicméně ta těžba byla možná. Mezitím nastoupily obnovitelné zdroje, které celosvětově ukazují, že trend je úplně jiným směrem, že se vlastně energie dá získávat daleko lépe a v současné době i konkurenceschopně. Ve Spojených státech ten nárůst fotovoltaiky o 70 % ročně, posledních 5 let je jasný trend, kam to půjde. Podobně vystupují Německo a spoustu dalších zemí po celém světě. To, co se ale připravilo v kabinetu ministra Mládka a na vládě současné, tak mě jako naprosto znepokojuje. Jednak nová, nová koncepce rozvoje jaderného průmyslu neodpovídá energetické koncepci platné, čili jde to úplně obráceně, nikoli, že by se nejdřív schvalovala koncepce, kde chceme být a poté se rozvíjelo jedno z odvětví energetiky podle této koncepce. Tady se jde obráceně, utrácejí se státní peníze a dochází k tomu, že v loňském roce se dokonce na Bystřicku začala připravovat výstavba jaderného závodu na

výrobu palivových tyčí a likvidace jaderných odpadů možná z celé Evropy. Byla to soukromá aktivita. Ministr Mládek se tvářil, že o tom neví přesto, že zde těsně před referendem, které zde iniciovali občané, dvakrát navštívil Bystřici a neustále zapíral, že vlastně, že vlastně o této aktivitě nic neví. Teď se ukazuje, jako nejen, že o ní ví, ale připravovali to s tímto soukromým subjektem tak, aby obešel celej ten schvalovací proces, aby se s tím nemuselo na vládu, tak to chtěli připravit přes soukromou firmu.

Ing. Vít NOVOTNÝ, zastupitel města:

Nacházíme se v bystřické průmyslové zóně. Loni na podzim zde krásně rostla kukuřice, tehdy jsme tu natáčeli ohledně možné výstavby závodu na zpracování jaderného paliva firmy UJP, bylo tehdy před referendem. Referendum dopadlo dobře, občané v referendu tento záměr odmítli, účast byla vysoká přes 50 % a 80 % se jasně vyjádřilo, že zde v Bystřici závod tohoto typu nechtějí, byť za cenu několika pracovních míst. Tehdy, když jsme vlastně jako spolek Bystřičáci dělali veškeré aktivity proti výstavbě tohoto závodu, tak jsme byli trochu překvapeni, že firma UJP nepodnikla nějakou protikampaň. Oni vlastně ani v médiích, ani zde místním obyvatelům nedávali žádné informace, k ničemu se nevyjadřovali, takže jsme tušili, že mají v kapse nějaký záložný plán. Ukázalo se, že ten záložný plán existuje v podobě akčního plánu ministra Mládka.

Mgr. František KOTRBA, tiskový mluvčí ministerstva průmyslu a obchodu:

Tento materiál skutečně tento záměr obsahuje, nicméně za velmi podstatné podmínky a sice, že by se na tomto budoucím, budoucím řešení dohodly i okolní státy, například na platformě Visegrádské čtyřky, nebo dalších států Evropské unie. Pro nás jako pro jednu jednotlivou zemi, pro jednoho spotřebitele by tento záměr neměl žádné ekonomické opodstatnění.

Ing. Vít NOVOTNÝ, zastupitel města:

Dokonce je v tomto plánu zvažováno, že by se UF6 změnilo na UO2, což je podle našeho názoru obohacování uranu a to pro nás opravdu je úplně nepředstavitelná varianta, že by místo fabriky, kterou jsme zde zabránili postavit, by zde mělo stát něco podobného.

Mgr. František KOTRBA, tiskový mluvčí ministerstva průmyslu a obchodu:

Česká republika samozřejmě hledá všechny cesty ke zvýšení.

10) 17. 3. 2015: PRO-ENERGY: Poradce musí být i vyjednavač a analytik, říká poradce ministra Vladimír Vlk:

- Kdybyste měl takovou autoritativní moc, jakou měl například zmíněný kardinál, mohl byste tedy rozhodnout sám, jak by podle vás vypadala česká energetika?

Kdyby to bylo skutečně na mém rozhodnutí, chtěl bych, aby česká energetika byla vyvážená. Prosazoval bych vyvážený mix zdrojů energie. Určitě bych v mixu kompaktně spojil teplárenství s elektroenergetikou. Podle mého názoru by do budoucna měly teplárny přebírat

elektroenergetiku, s tím souvisí přeměna kondenzačních elektráren na teplárenský provoz. Energetiku bych tedy stavěl na centrálním zásobování teplem. V zimním období by tyto zdroje vyráběly teplo, plus by vyráběly elektřinu. V létě by hlavní výrobu elektřiny přebíraly jaderné elektrárny. S tím, že by zde byly paroplynové elektrárny, které mají rychlé starty a vyrovnávaly by špičky ve spotřebě proudu. Takhle si představuji vyvážený mix. Nezapomněl bych na úspory a na energetickou efektivitu. Hodně lidí ale do úspor vkládá až nereálné možnosti. Domnívám se, že dneska už to není pravda, firmy se chovají obezřetně, snaží se spotřebovávat energií tak, jak mají. Moje představa o české energetice vychází z toho, že jsme země, která nemá mnoho přírodního bohatství. Nemáme takové přírodní podmínky ani v oblasti obnovitelných zdrojů, to se týká například energie z větru nebo fotovoltaiky. Stále se srovnáváme s Dánskem, ale to má povětrnostní podmínky zdaleka jiné než Česká republika. Fotovoltaika se u nás rozšířila takovým způsobem, že ji máme na místech, kam nepatří. Také bych dal za povinnost městům s rozšířenou působnosti, aby si vytvářela energetické a ekologické koncepce. To znamená, aby posuzovala energetiku s vlivem na životní prostředí.

(…)

- Když jsme začali četbou, můžeme tím i končit, a proto se zeptám, zda jste četl také verneovky? Verne totiž před sto padesáti lety předpověděl, co se teprve dnes začíná v energetice realizovat, využití vodíku, palivové články. Není to úžasná vize, která možná naší energetice chybí?

Jules Verne mě jako kluka fascinoval. Byl jsem doma vychováván technicky, a proto jsem i z tohoto důvodu Vernea obdivoval. Předpověděl vodíkové pohony i let na Měsíc, předpověděl skafandry s potápěním do hloubek. To byl člověk vizionář. Bohužel nám podobná vize chybí, to s vámi souhlasím. Ona chybí ve všech oblastech, tedy i v obnovitelných zdrojích. My jsme neudělali vizi, strategii. Sice bude obsažena v koncepci, ale mělo to být opačně. Nejdříve se musí udělat strategie a pak mohu dělat koncepci. Nejvíce bychom měli skutečně napnout síly k využití palivových článků. Myslím, že je to nejbližší cesta, v nich je ta vize energetiky, ale také dopravy obsažena, to je další cesta pro vývoj energetiky. Za deset, patnáct let to bude naprosto běžná záležitost. Je to tedy cesta nejbližší, pak třeba přijde jaderná fúze. Ale co to jsou palivové články? Jedná se vlastně o výborný způsob ukládání energie a pak její využití. Musíme napnout síly na vyřešení ukládání energie a pak využívání té uložené energie. To je myslím alfa a omega celé energetiky.

11) 17. 4. 2015: TZB info: Energetika se mění, koncepce zůstává

Ing. Ladislav Havel, ředitel odboru elektroenergetiky MPO

Snažil se představit pohled MPO na problematiku Státní energetické koncepce, mimo jiné uvedl: „Každá země je specifická, samozřejmě, že slunce, vítr, voda u nás nejsou v takovém množství jako v Rakousku, ve Španělsku ve Švédsku, musíme vycházet z vnitrostátní situace a stanovit takové cíle, aby byla dodržena i ta spolehlivost a vůbec energetická bezpečnost ČR.“

12) 18. 5. 2015: ČT 24: Nová energetická koncepce

Michala HERGETOVÁ, moderátorka:

Neměla by Česká republika víc dbát na to, jakou koncepci mají jeho velcí sousedi jako Německo?

Richard BRABEC, ministr životního prostředí /ANO/:

My samozřejmě koncepce našich sousedů pozorujeme velmi bedlivě, protože ovlivňují i nás. Německo má takzvanou energie wende, takzvaný odklon od jaderné energetiky směrem k obnovitelným zdrojům. Ale je nutno si uvědomit, že my nemáme Severní moře, to znamená, máme určitým způsobem omezené nebo do značné míry omezené možnosti obnovitelných zdrojů. Navíc máme své neblahé zkušenosti tenkrát s fotovoltaickým boomem, který stojí státní rozpočet a peníze daňových poplatníků víc jak 40, téměř 50 miliard korun ročně, ale i přesto samozřejmě se předpokládá, že v České republice se výrazně zvýší podíl obnovitelných zdrojů oproti tomu stávajícímu stavu, do konce roku 2040.

13) 18. 5. 2015: ČT 24: Sporná energetická koncepce

Daniel TAKÁČ, moderátor:

Pánové, vítejte u nás. Co rozhodlo o tomto pořadí energetického mixu, že ho vláda definitivně schválila na prvním místě jádro, plyn, ropa, obnovitelné zdroje, uhlí na konci?

Pavel ŠOLC, náměstek ministra průmyslu:

Já bych to trošičku otočil. Ono je to pořadí, tak jak jste ho říkal, je podle procent, ale z hlediska priorit na prvním místě je, jaký objem obnovitelných zdrojů jsme schopní rozumným způsobem získat v rámci našich klimatických podmínek. Na druhém místě je srovnatelně bezpečný zdroj, který bude schopen dlouhodobě z hlediska energetické bezpečnosti, který bude schopen dlouhodobě nahradit uhlí, které nejenom proto, že nám dochází a dojde, ale je evidentně, produkuje skleníkové plyny a potřebujeme dekarbonizovat. No a tam potom těch variant moc není.

Daniel TAKÁČ, moderátor:

Čili jestli tomu dobře rozumím, tak hlavní péči máte o to, abyste využívali obnovitelné zdroje, ale víc než těch, než ta zhruba pětina, možná čtvrtina využít prostě nejde. A jádrem nahradíme uhlí, aby to nebyl uhlík.

Pavel ŠOLC, náměstek ministra průmyslu:

Ano.

14) 4. 6. 2015: Hospodářské noviny: Pavel Šolc: Jádro do evropské energetické rodiny stále patří

O tom, že opouštíme pole racionality, nás pak musí přesvědčovat na mezinárodních fórech Čína či Korea se svými jadernými programy, které považují za rovnocenné rozvoji obnovitelných zdrojů. Stejně tak Spojené arabské emiráty a Saúdská Arábie se vedle svých obrovských zásob ropy a ideálních přírodních podmínek pro využívání fotovoltaiky rozhodly pro budování jaderných zdrojů, a to čistě z důvodu diverzifikace rizik. Naše národní debata v převážné většině podporuje výstavbu nových jaderných zdrojů, nicméně se nám ještě nepodařilo dospět k jednoznačné shodě, jak je ve stávajících podmínkách postavit. Pro rozvoj jaderné energetiky má ČR značné konkurenční výhody. Má stále ještě fungující jaderný průmysl, který se podílí na dodávkách komponent, má dlouholeté provozní zkušenosti, lidské zdroje a díky stabilní ekonomice dlouhodobě nízké náklady kapitálu. Dvě jaderné lokality s příslušnou infrastrukturou a kapacitou umožňují vybudovat další bloky. Významným aktivem je rovněž široká a stabilní podpora veřejnosti a vysoká úroveň nezávislého jaderného dozoru. Tyto výhody ovšem jsou časově podmíněné a bez výstavby nových zdrojů postupně zmizí. Jaké jsou proti tomu nevýhody či slabiny? Zásadní nevýhodou je odpor sousedních zemí Německa a Rakouska proti jakémukoli rozvoji, nebo dokonce dalšímu využívání stávajících reaktorů. Evropská pravidla poskytují řadu nástrojů, kterými je možné výstavbu jaderných zdrojů přinejmenším komplikovat. Jestliže vlády bývají především z diplomatických důvodů v oficiálních projevech zdrženlivé, občanům a nevládním institucím je ponechán volný prostor. Slabinou je dlouhodobá politická nestabilita v ČR a politikaření, které neumožňuje sjednotit většinu politických stran alespoň nad některými strategicky významnými tématy, což se týká též energetiky. Přitom jedině silná politická a organizační podpora výstavbě jaderných zdrojů je schopna vyrovnat nevýhodu odporu sousedních zemí, jak se ukázalo i na příkladu Spojeného království. Dnes Evropa žije v prostředí nedokončeného vnitřního trhu a přemýšlí, jaký tržní mechanismus nastavit pro zajištění bezpečnosti dodávek. S ohledem na širší ekonomické souvislosti jaderného průmyslu a energetiky by ovšem Česká republika měla včas najít nástroje, jak zajistit výstavbu nových bloků i v podmínkách přetrvávající nejistoty ohledně budoucího fungování trhu s elektřinou. Jaderná energetika by měla zůstat součástí energetického mixu přinejmenším do doby, než bude jisté, že máme plnohodnotnou alternativu.

15) 14. 7. 2015: parlamentnilisty.cz: Premiér Sobotka: Vytvoření energetické unie je potřebné pro udržení energetické bezpečnosti EU

Energetická bezpečnost jako klíčová komponenta Energetické unie rozhodně není pouhým synonymem pro bezpečnost dodávek zemního plynu. Naopak, pojem energetická bezpečnost je daleko širší a zahrnuje také aspekty cenové dostupnosti energie nebo udržitelnosti energetiky. Oceňuji, že Komise svými návrhy tuto komplexnost reflektuje. Evropská unie usiluje o pozici lídra v procesu dekarbonizace a také v užívání obnovitelných zdrojů energie. Pokud ale chceme dekarbonizovat, účinně bojovat s globální změnou klimatu a zároveň zajistit bezpečnost elektroenergetické sítě, musíme efektivně využívat všechny nízko-emisní

zdroje, které máme k dispozici, a to včetně jaderné energie, která je pro některé státy v tomto ohledu zásadním zdrojem. Přechod na nízkouhlíkovou energetiku musí probíhat nákladově efektivně, tržně a nesmí v konečném důsledku vést k ohrožení výrobní přiměřenosti a bezpečnosti dodávek energie.

16) 14. 7. 2015: parlamentnilisty.cz: Premiér Sobotka: Vytvoření energetické unie je potřebné pro udržení energetické bezpečnosti EU

Pro region střední Evropy je dlouhodobou prioritou dokončení severojižního plynového koridoru, který zásadně zvýší energetickou bezpečnost nejen našeho regionu. Nelze ale spoléhat pouze na velké, přeshraniční infrastrukturní projekty. Pro zajištění naší energetické bezpečnosti bude stejně tak důležité, abychom si všichni důsledně plnili své domácí úkoly - což rozhodně neplatí pouze pro země Visegrádské čtyřky, ale pro celou Evropskou unii. V sektoru zemního plynu je nutné disponovat potřebnými zásobami, usilovat o zvyšování možnosti přeshraničního zásobování a případně budovat infrastrukturu, která zajistí přístup k alternativním dodávkám nejen v Evropské unii, ale i ze třetích zemí. V oblasti elektroenergetiky je nutné dbát na výrobní přiměřenost a dostatečně rozvíjet přenosovou soustavu, která musí odpovídat nárokům integrace obnovitelných zdrojů do energetického trhu. Měli bychom se také soustředit na výstavbu účelného přeshraničního propojení.

17) 19. 10. 2015: usti.iDNES.cz: Vláda prolomila limity na Bílině, na ČSA zůstaly. Horníci protestují

"Těžební limity na dole ČSA zatím zůstávají zachovány. Sám budu mít lepší spánek, pokud se ukáže, že uhlí z této lokality nebudeme vůbec potřebovat. Závisí to zejména na rozvoji jaderné energetiky, obnovitelných zdrojů a naplňování Státní energetické koncepce. Dnes by tedy bylo neodpovědné tvrdit, že se v budoucnu skutečně bez tohoto uhlí obejdeme. Ohledně dolu ČSA proto platí, že budeme každoročně do roku 2020 vyhodnocovat plnění Státní energetické koncepce," poznamenal ministr Mládek.

18) 20. 10. 2015: Radiožurnál: Richard Brabec host Dvaceti minut Radiožurnálu

Richard BRABEC, ministr životního prostředí /ANO/:

Víte, ta, ony ty procesy jednou paralelně. Když se dneska podíváte třeba, my občas samozřejmě nám dávalo za příklad Německo z pohledu obnovitelných zdrojů, ale Německo podle té své takzvané Energiewende se odkloní nebo odklání od jaderné energetiky a pojede dvěma naprosto extrémními způsoby. Jeden z nich jsou obnovitelné zdroje, především větrné elektrárny, ale bohužel my nemáme Severní moře, takže u nás je ten potenciál těch větrníků omezený, proti Německu zásadně omezený, a na druhé straně to samé Německo jede zvyšováním výroby v uhelných elektrárnách. I v plynových. A odklání se od jaderné

energetiky. A teď prostě český energetický mix je a bude jiný. My budeme zvyšovat podíl obnovitelných zdrojů, možná někam až k 17, ke 20 %, ale v roce 2040, ale to, to takzvané základní zatížení, ten takzvaný bailout, to na čem skutečně na co se dá spolehnout, tak bude jaderná energetika, pokud to půjde takhle dobře a uhelné elektrárny ...

6.2.1.2. Marginalizace

1) 11. 4. 2014: Andrej Babiš: Rozhovor týdne: Proti všem

„Oni to musí posoudit. Naše smůla je v tom, že u obnovitelných zdrojů není špatná podstata, ale zpackal to stát, když nastavil výkupní ceny energie, že se z toho stal supertunel. Zaplatíme kvůli tomu stovky miliard navíc. A to ani nevíme, komu to stát platí, peníze odcházejí často offshorovým firmám.“

- HN: Počkejte. Jaká by podle vás měla být energetická strategie? Je namístě podporovat jádro?

Určitě chceme podporovat jádro. Prioritou určitě není plyn. Je to ale na celkovou bilanci naší země, chce to udělat revizi toho, co se vyváží. Jak fungují teplárny, proč se spaluje uhlí a přitom vyváží elektřina. Chceme investovat do zateplení, jede Zelená úsporám. Musíme být opatrní s různými prognózami. Určitě nechceme navyšovat obnovitelné zdroje. Martin Roman v roce 2008 řekl, že v roce 2015 bude málo proudu. To nevyšlo. Goldman Sachs tvrdili, jak bude barel ropy za 200 dolarů. Mluvilo se o biopalivech… Nic z toho nevyšlo. Byl bych s prognózami opatrný. Máme tu otázku Dukovan.

2) 22. 4. 2014: denik.cz: Mládek zahraničním diplomatům řekl, že Česko stojí o investice

Mládek dnes před diplomaty akreditovanými v Praze mluvil i o energetice. "Z hlediska potenciálu ČR je závazný sedmadvacetiprocentní cíl podílu obnovitelných zdrojů na primárních energetických zdrojích nedosažitelný nejen ekonomicky, ale také bychom ohrozili svou potravinovou bezpečnost a limitovali ochranu životního prostředí a další nutné investice do energetického sektoru," uzavřel ministr své vystoupení.

3) 23. 4. 2014: E15: Česká energetika mezi Západem a Východem

"My jsme jasně řekli, že odmítáme jakýkoli typ státní záruky. Myslím, že se nikdo nemůže vládě divit v té situaci, kdy jsme učinili zkušenost s podporou obnovitelných zdrojů, zejména pokud šlo o výkupní ceny ze solárních panelů. To byla velmi problematická zkušenost. Dnes je vývoj na energetických trzích maximálně nepředvídatelný a v této situaci se těžko vláda

může zavázat k tomu, že by poskytovala garance na výkupní ceny elektrické energie. To by znamenalo neměřitelné riziko jak pro státní rozpočet, tak pro daňové poplatníky," dodal Sobotka.

4) 23. 4. 2014: E15: Česká energetika mezi Západem a Východem

Proč byl zrušen tendr na Temelín?

Nefungující trh je také důvodem, proč ČEZ zrušil tendr na dostavbu Temelína. Ceny silové elektřiny jsou kvůli dotovaným obnovitelným zdrojům nyní tak nízké, že by se výstavba vyplatila jen za předpokladu, že stát by garantoval vyšší výkupní ceny. To však vláda odmítá. My si nemůžeme dovolit garantovat ceny elektřiny," řekl po jednání vlády vicepremiér a ministr financí Andrej Babiš. "Máme za sebou rozhodnutí o solárech, které poškodilo naši ekonomiku tisíci miliardami. Dnes ještě stále platíme dotace firmám, kde neznáme vlastníky. A bohužel soláry budou mít velice negativní dopad na občany a na ekonomiku," vysvětlil Babiš, proč vláda odmítla dát polostátní společnosti ČEZ jakoukoli státní garanci. Den na to ČEZ tendr zrušil.

5) 23. 4. 2014: E15: Česká energetika mezi Západem a Východem

Podle Pavla Šolce, náměstka ministra průmyslu a obchodu, se energetický model trhu EU momentálně nachází ve stavu kolapsu, kdy trh pokřivily obří dotace obnovitelných zdrojů. "Vše funguje jen na základě politických rozhodnutí, trh nevysílá žádné investiční signály, krom obnovitelných zdrojů se nevyplácí stavba žádného energetického zdroje, jednotný trh s elektřinou se rozpadl, zhoršila se konkurenceschopnost EU a probíhá její masivní deindustrializace," prohlásil Šolc na konferenci Budoucnost energetiky v ČR.

6) 30. 5. 2014: ČT 24: Energetická bezpečnost

Martin SEDLÁK, výkonný ředitel, Aliance pro energetickou soběstačnost:

Já budu souhlasit s kolegou z Greenpeace v tom, že řešením pro Českou republiku v dlouhodobém horizontu jsou obnovitelné zdroje a postupné zvyšování energetické efektivity. To znamená ty známé úspory zateplování budov, ale také zvyšování energetické efektivity v průmyslu, v průmyslové výrobě. Jenom doplním kolegu právě v tom, co se týká obnovitelných zdrojů. Solární energetika už v letošním roce konkrétně v České republice se pohybuje bez podpory. Bohužel ji blokují administrativní bariéry, které brání zájemcům o pořízení si fotovoltaiky na střechu domů anebo bytové, rodinného nebo bytového domu. My jsme ministerstvu průmyslu a obchodu konkrétně před měsícem představili náš návrh řešení. Bohužel ministerstvo průmyslu a obchodu zatím neodpovědělo.

David BOREK, moderátor:

Pane Mládku, tak dejme slovo zástupci ministerstva průmyslu a obchodu, dokonce tomu nejvyš šímu. Pane Mládku, obnovitelné zdroje a možná paradoxně tedy ještě větší příklon k těm nyní kritizovaným leckdy věcem, jako jsou soláry, jako jsou větrníky v důsledku mimo jiné ukrajinské krize, je to, je to řešení, je to recept?

Jan MLÁDEK, ministr průmyslu a obchodu /ČSSD/:

Víte, já bych chtěl nejdřív říct, že s pány souhlasím. Samozřejmě energetické úspory, to je něco a zateplování budov, k čemu se hlásí i ministerstvo průmyslu a obchodu. Co se týče obnovitelné zdroje, tak my bychom se měli poučit z nedávné historie, která je naprostou katastrofou jak pro české spotřebitele, tak pro konkurenceschopnost českého průmyslu, a to je cesta, kterou nechceme jít.

David BOREK, moderátor:

Ale já vás zarazím. S dovolením, pane Mládku, to, co říkal pan Sedlák, že letos už soláry nejsou oním břemenem, že už by mohly být soběstačné ekonomicky, bez dotací jinými slovy.

Jan MLÁDEK, ministr průmyslu a obchodu /ČSSD/:

Já nevím, nevím, kde to sebral, takových by asi moc, moc nebylo, protože my musíme pustit do sítě a zajistit fungování oné sítě, a to není, není tak jednoduché, že, že by byly jaksi samonosné, samonosné prostě, prostě nejsou. A bohužel pro Českou republiku v současné době je největší, největší výzva vůči Evropské unie, a tou není snižování emisí CO2, to je něco, k čemu se hlásíme a co v podstatě můžeme i splnit za určitých okolností, ale co je pro nás naprosto nepřijatelné, je požadavek na 27 % primární energie obnovitelných zdrojů. To by bylo další neštěstí, další stovky miliard dotací, poškozování, poškozování trhu a ztráty není, není tak jednoduché, že, že by byly jaksi samonosné, samonosné prostě, prostě nejsou. A bohužel pro Českou republiku v současné době je největší, největší výzva vůči Evropské unie, a tou není snižování emisí CO2, to je něco, k čemu se hlásíme a co v podstatě můžeme i splnit za určitých okolností, ale co je pro nás naprosto nepřijatelné, je požadavek na 27 % primární energie obnovitelných zdrojů. To by bylo další neštěstí, další stovky miliard dotací, poškozování, poškozování trhu a ztráty konkurenceschopnosti českého průmyslu plus české domácnosti, které již dneska platí za energie skoro nejvíce v Evropské unii. Jsme na třetím místě v podílu domácností na energetických výdajích. My jsme se dostali do opravdu obtížné situace.

7) 30. 5. 2014: ČT 24: Energetická bezpečnost

Jan MLÁDEK, ministr průmyslu a obchodu /ČSSD/:

Ne, ne, ne. Pan ... ale studuju materiály svého, svého úřadu. Samozřejmě že 17 % je maximální číslo, které bysme mohli dosáhnout v obnovitelných zdrojích. A bude to za obrovských, obrovských nákladů. To je bohužel ten, ten velký problém. A chtěl bych také zdůraznit, že v tuto chvíli není žádná dohoda o tom, jak to přesně v Evropě bude. Všechno

jsou to jenom, jenom návrhy, které budou v nějaké podobě schváleny někdy nejdříve v říjnu, nejpozději v prosinci tohoto roku. A tam záleží potom na každém slovíčku, takže my úplně přesně nevíme, jaké budou ty procenta, jak to bude závazné, jestli tam nebude nějaká platba od těch zemí, které nedosahují 27 % těm, který mají více než 27 %, to bychom velmi neradi. A tím vším se samozřejmě zabýváme.

David BOREK, moderátor:

Tak, a jedna věc, kterou se také budete zabývat, je atomová energetika. Podle Mladé fronty DNES jste byl pověřen vládou, abyste do konce roku navrhl další postup případného rozšiřování této, této energetiky v Česku, další reaktory. Jak se mění atomová energie v Česku v důsledku ruské krize nebo ukrajinské krize? Mění se nějak? Harmonogramy, jízdní řády.

Jan MLÁDEK, ministr průmyslu a obchodu /ČSSD/:

Já ... ty jízdní řády se mění nikoliv díky, díky ruské, ruské krizi nebo ukrajinské krizi, ale díky, díky tomu, jak je to s cenami, s cenami elektřiny. Díky právě těm obnovitelným zdrojům, které dostávají obrovské množství dotací, byla snížena cena silové elektřiny. A v tuto chvíli se z ekonomického důvodu nevyplatí stavět jadernou elektrárnu, ale v podstatě žádnou, žádnou elektrárnu. A je otázka, jak to udělat, jaké, jaké garance na to poskytnout a s jakými riziky. Těch garancí se v tuto chvíli vláda...

8) 28. 9. 2014: ČT 24: Rozvoj jaderné energetiky

Martin SEDLÁK, ředitel Aliance pro energetickou soběstačnost:

Právě, že nedává. To, co nám tady říkal pan náměstek, tak to de facto znamená, že pokud bychom se měli soustředit především na výstavbu dalších jaderných reaktorů v Temelíně nebo v Dukovanech, tak zvýšíme energetickou soběstačnost nebo bezpečnost České republiky posílením jádra až za nějakých 10 až 15 let. Pokud ten projekt půjde stejně špatně jako ve finském /nesrozumitelné/, kde ta jaderná elektrárna už měla být dokončena v roce 2009 a bude dokončena nejdříve v roce 2018, ale možná také později, tak bychom se mohli posílit tu soběstačnost v elektroenergetice a pozor, pouze v elektroenergetice, protože jádro je především zdroj pro výrobu elektřiny, nikoliv tepla.

Václav MORAVEC, moderátor:

Počkejte, ale posílení těch obnovitelných zdrojům tam je v rámci celého toho mixu.

Martin SEDLÁK, ředitel Aliance pro energetickou soběstačnost:

Ale na druhou stranu ta energetická koncepce se soustředí především na jadernou energetiku a ještě konkrétně k tomu zemnímu plynu. Když se podíváte na sloupečky a tabulky, co se týče spotřeby v domácnostech, tak do roku 2040 klesá spotřeba zemního plynu v domácnostech pouze o jednu třetinu. To znamená, že ani to posílení jaderné energetiky nezvýší nezávislost České republiky na dovozu zemního plynu. Drtivou většinu zemního plynu dovážíme z

Ruska. Já se obávám, že ten návrh státní energetické koncepce je úplně stejný paskvil jako zmiňovala paní předsedkyně ERÚ u návrhu energetického zákona předminulou neděli.

Pavel ŠOLC, náměstek ministra průmyslu a obchodu:

Baví mě ty emotivní vyjádření. Krátkodobě je naše energetická bezpečnost i při relativně vysokém podílu plynu poměrně slušně zajištěna. Máme jedny z nejvyšších kapacit zásobníků v Evropě ve spotřebě. Máme v tuto chvíli dvě alternativní cesty. To znamená, jsme schopni si zajišťovat dodávky plynu ze Západu a máme v plánu a intenzivně se připravuje projekt severojižního propojení, který nám zpřístupní zkapalněný zemní plyn z polských terminálů a bude v provozu příští rok a případně propojením na Rakousko z jižní části Evropy.

(…)

Pavel ŠOLC, náměstek ministra průmyslu a obchodu:

V žádném případě. V tom zákoně za prvé dochází k metodické změně a tu změnu si vynutila Evropská komise v rámci podmínek pro schválení té podpory, čili v rámci toho, že se bude nově počítat a platit za připojovací kapacitu, nicméně aby nedošlo ke zhoršení pro ani jednoho ze zákazníků, existuje tam zarážka, v tom zákoně, která říká, bude se platit za ampér nebo za megawatt připojené kapacity, nicméně maximální částka, která bude placena zákazníkem, bude stanovena součinem té dnešní ceny a množstvím spotřebované elektřiny. Jednoho ze zákazníků, existuje tam zarážka, v tom zákoně, která říká, bude se platit za ampér nebo za megawatt připojené kapacity, nicméně maximální částka, která bude placena zákazníkem, bude stanovena součinem té dnešní ceny a množstvím spotřebované elektřiny.

Václav MORAVEC, moderátor:

To znamená, že domácnostem nestoupne cena elektřiny kvůli obnovitelným zdrojům?

Pavel ŠOLC, náměstek ministra průmyslu a obchodu:

Nikomu, nikomu nestoupne, některým klesne.

9) 2. 11. 2014: CT24.cz: Mládek: Energeticko-klimatický balíček podraží náklady na celou energetiku

Otázka přesné implementace zmiňovaného balíčku bude v následujících měsících předmětem řady jednání mezi členskými státy Evropské unie. Zřejmé je, že jeho hlavní body ovlivní to, jak budou vypadat státní energetické koncepce jednotlivých zemí. Na té české ministerstvo průmyslu a obchodu – v součinnosti s dalšími resorty – intenzivně pracuje. Materiál stanoví takzvaný energetický mix s rozpětím pro jednotlivé složky. "Je tam šest základních variant. My nechceme variantu plynovou, tedy přechod primárně na plynové elektrárny, ani extrémně reduktivní variantu, která sází na obnovitelné zdroje, protože je to pro Českou republiku příliš drahé," poznamenal ministr.

10) 18. 4. 2015: Lidové noviny: Vitásková a Mládek zakopali válečnou sekyru

Ministr Mládek pak smířlivě uvedl, že pokud se v novele energetického zákona objeví nějaké "díry", které by umožnily opakování něčeho podobného, jako byl nekontrolovaný solární boom v letech 2006-2010, bude potřeba na to rychle reagovat další novelou. "To je naše poučení z krizového vývoje v těch letech. Kvůli střídání vlád tehdejší kabinet nezareagoval včas na vývoj na trhu, například na prudké snížení ceny fotovoltaických panelů, a nesnížil včas výkupní ceny. Toto váhání nás nyní stojí 40 miliard korun ročně. Proto už víme, že vzniklé problémy na trhu je třeba řešit v reálném čase, nesmí se nechat ležet," reagoval ministr Mládek na obavy, že novela by se mohla stát novou Pandořinou skříňkou, tím, že například umožní provozování menších výroben elektřiny do 10 kW bez jakékoliv licence. Zdůraznil také, že některé potenciálně nebezpečné pozměňovací návrhy, například možnost rozdělit solární elektrárny na menší celky a tím se vyhnout placení solární daně, byly sněmovnou zamítnuty, protože státní rozpočet by tak mohl přijít o dalších 35 miliard korun.

11) 24. 4. 2015: iDnes.cz: Ropákem roku se stal ministr Mládek kvůli limitům. Zaperlil Miloš Zeman

"Samozřejmě také chci, abychom měli v naší zemi kvalitní životní prostředí. Současně ale musím myslet i na to, aby si lidé mohli v budoucnosti doma zatopit za rozumnou cenu, aby dobře fungoval český průmysl a aby naše země byla z energetického pohledu bezpečná. Výhradní soustředění na obnovitelné zdroje energie toto nezajistí," zdůraznil Mládek.

12) 26. 4. 2015: ČT 24: Energetická koncepce ČR

Jan MLÁDEK, ministr průmyslu a obchodu /ČSSD/:

Ale, podívejte já vůbec nerozporuji to, že by se nemělo šetřit. V úsporách budeme pokračovat. Poměrně teď se hodně udělalo se zateplováním, protože selhaly některé jiné programy, kde se měly vyčerpat ty evropské peníze. My potřebujeme také úspory v průmyslu energie a my tomu dáme, my tomu dále maximální prioritu. To je jedna věc, ale druhá věc je, že také jsme pod tlakem snižování emisí, modernizace těch elektráren, tak chtě nechtě ta spotřeba a to, to použití těch fosilních paliv bude klesat. Zároveň my se musíme poučit i z některých, z některých selhání, a to je, jak se jaksi neukontrolovala podpora obnovitelných zdrojů, především pak fotovoltaických elektráren, díky čemuž zaplatíme jako spotřebitelé a daňoví poplatníci během celé té doby minimálně tisíc miliard korun, a to je hrozné číslo. A my bychom neradi opakovali něco podobného. Prostě má to ...

13) 18. 5. 2015: ČT 24: Nová energetická koncepce

Michala HERGETOVÁ, moderátorka:

Neměla by Česká republika víc dbát na to, jakou koncepci mají jeho velcí sousedi jako Německo?

Richard BRABEC, ministr životního prostředí /ANO/:

My samozřejmě koncepce našich sousedů pozorujeme velmi bedlivě, protože ovlivňují i nás. Německo má takzvanou energie wende, takzvaný odklon od jaderné energetiky směrem k obnovitelným zdrojům. Ale je nutno si uvědomit, že my nemáme Severní moře, to znamená, máme určitým způsobem omezené nebo do značné míry omezené možnosti obnovitelných zdrojů. Navíc máme své neblahé zkušenosti tenkrát s fotovoltaickým boomem, který stojí státní rozpočet a peníze daňových poplatníků víc jak 40, téměř 50 miliard korun ročně, ale i přesto samozřejmě se předpokládá, že v České republice se výrazně zvýší podíl obnovitelných zdrojů oproti tomu stávajícímu stavu, do konce roku 2040.

14) 3. 6. 2015: hlidacipes.org: Elektrárny se nevyplácí stavět. Hrozí, že z elektřiny bude vzácné zboží

"U obnovitelných zdrojů se musíme poučit ze selhání let 2009 a 2010. Rozvoj by měl být co nejblíže místu spotřeby, měl by podpořit výrobu elektřiny pro vlastní potřebu," říká Mládek.

15) 30. 6. 2015: ČT 24: Prolomení těžebních limitů

Zuzana HODKOVÁ, moderátorka:

170 domů. Vy argumentujete zaměstnaností, stejně tak argumentují i odboráři. Na druhou stranu jsou tady ekologové, kteří říkají: Uhlí není potřeba. Pokud chceme udržet zaměstnanost, můžeme z toho vyřešit budováním energeticky šetrných budov nebo případně místních obnovitelných zdrojů. Vaše odpověď?

Jan MLÁDEK, ministr průmyslu a obchodu /ČSSD/:

Já proti těmto věcem obecně nic nemám. Musíme se více věnovat úsporám, ale celková nerealističnost a drahost těchto věcí se už několikrát prokázala v posledních letech.

Zuzana HODKOVÁ, moderátorka:

Takže je to v tuto chvíli nezbytné pro Českou republiku?

Jan MLÁDEK, ministr průmyslu a obchodu /ČSSD/:

Ale podívejte se, my máme přece schválenou aktualizaci Státní energetické koncepce, která říká, že my od uhlí odcházíme. My předpokládáme, že v roce 2040 se uhlí bude podílet na výrobě elektřiny zhruba 15 %. Tam jde jen o to tempo ústupu od toho uhlí.

16) 28. 7. 2015: Mladá fronta Dnes: Za 50 let už žádné uhlí potřebovat nebudeme

Bourání Horního Jiřetína se nedá ničím obhájit, řekl ministr Richard Brabec v rozhovoru pro MF DNES.

- V čem se to zjednoduší?

Pokud to používáte jen pro vlastní potřebu, je to úplně jednoduché. Pokud prodáváte energii dál do sítě, budete sice potřebovat potvrzení provozovatele distribuční soustavy, ale i to se zjednodušuje. Zdroje do deseti kilowattů jsou osvobozeny od nutnosti mít licenci od ERÚ. Snižují se také neustále ceny fotovoltaických technologií. A od příštího roku v rámci Nové zelené úsporám budeme vedle podpory solárních termických systémů na ohřev teplé užitkové vody podporovat i tu fotovoltaickou část. Jinými slovy, když bude snazší papírování, nižší cena a investiční podpora ze strany státu, věřím, že se to může revolučně změnit. A fotovoltaiku bude využívat řádově víc lidí. Naprosto chápu, proč se na to veřejnost často dívá nedůvěřivě. Bohužel máme tu neblahou zkušenost se solárními panely, které zaplavily naše pole a zabraly tisíce hektarů zemědělské půdy, ale kouzlo obnovitelných zdrojů je nesporné.

(…)

- Znám příklady obcí, kde místo velkého pole a družstva nebo třeba cukrovaru, který dával práci stovkám lidí, vznikla obří plocha solárních panelů. Budou tady navěky?

Určitě ne. Solární zákony byly největším tunelem v dějinách České republiky. Tunel Blanka je proti tomu jen malá dírka do země. Ročně nás to stojí 45 miliard. Kdybychom bývali byli nešli touto cestou, která je podle mě naprosto neefektivní, dokázali jsme s obnovitelnými zdroji daleko více.

6.2.1.3. Nedůvěra

1) 13. 3. 2014: ČT24.cz: Jak mají státy EU vyrábět elektřinu? Nechte to na nich, tvrdí Sobotka

Berlín – Podle Bohuslava Sobotky by členské státy EU měly samy rozhodovat o tom, z jakých zdrojů budou vyrábět elektřinu. Český premiér při setkání s kancléřkou Angelou Merkelovou tak zdůraznil, že podobná pravomoc by neměla přecházet na společnou evropskou úroveň. Samotné Německo je přitom velkým propagátorem obnovitelných zdrojů. Plán EU, aby obnovitelné zdroje tvořily za 15 let více než čtvrtinu veškeré výroby energie, je podle Sobotky spíše nereálný. Sobotka také uvedl, že přestože s Merkelovou jednal o energetické spolupráci, neznamená to, že bude Česko následovat německého příkladu v odstavení jaderných elektráren a v masivním rozvoji obnovitelných zdrojů. "Jestliže dnes jsme se dohodli na intenzivních konzultacích například v oblasti energetiky nebo energetické

bezpečnosti, tak to neznamená, že bychom se dnes dohodli na tom, že Česká republika bude kopírovat energetický mix, pro který se rozhodlo Německo," zdůraznil premiér.

2) 13. 3. 2014: parlamentnilisty.cz: Sobotka s Merkelovou dohodl schůzky ministrů. První vyrazí do Berlína Mládek

Ale podíl obnovitelné energie by tak rychle růst neměl, protože „takto rychlý nárůst by mohl mít negativní dopady do cen elektrické energie“, citoval server Sobotku s tím, že čeští politici budou proto prosazovat, aby o podílu rozhodovaly národní vlády. Podle Sobotky prý pro to Merkel vyjádřila porozumění.

3) 21. 3. 2014: Mladá fronta Dnes: Česko dvakrát zelenější než teď, plánuje Unie

Odpor české strany však může být marný. Zcela opačný plán má totiž sousední Německo v čele s kancléřkou Angelou Merkelovou. Zástupci nejsilnější evropské ekonomiky jsou spolu s Francií či Dánskem naopak tahouny co nejambicióznějšího pojetí zelené energetiky. Německo má přitom s obnovitelnými zdroji podobnou zkušenost jako Česko. Také tamním domácnostem příplatky za obnovitelné zdroje neúměrně navýšily ceny proudu. Zároveň platí, že plyn, ropa či uhlí nejsou dnes vůči zeleným zdrojům příliš lákavou alternativou. Zvláště po obsazení Krymu Ruskem výrazně zesílily hlasy volající po nezávislosti na ruských plynovodech a ropovodech. "V kontextu s ukrajinskou situací bychom se dnes měli bavit o energetické bezpečnosti v Evropě a snížení závislosti na Rusku. Toto je problém, se kterým sem jdu já," řekl před zahájením summitu Sobotka.

4) 2. 4. 2014: Parlamentní magazín: Klíčovou prioritou je zvyšování zaměstnanosti

V rozhovoru pro Parlamentní magazín ministr Jan Mládek

- Jaký je Váš pohled na rozvoj investičních příležitostí do energetické infrastruktury České republiky?

Další rozvoj energetické infrastruktury ČR v kontextu regionu střední Evropy je jednou z hlavních priorit aktualizace Státní energetické koncepce. Její rozvoj podpoří integraci energetických trhů pomocí odstraňování úzkých míst v soustavách a je klíčový pro zajištění bezpečnosti a kvality dodávek energie v měnící se situaci na energetických trzích a při postupné dekarbonizaci naší energetiky. Co se elektroenergetiky týče, podpora rozvoje kapacit obnovitelných zdrojů energie (OZE) musí být doprovázena přiměřeným rozvojem infrastruktury tak, aby nedocházelo k přetěžování přenosových soustav a k potencionálnímu ohrožení dodávek energie. S ohledem na opakované přetěžování české přenosové soustavy neplánovanými toky elektrické energie z Německa plánuje provozovatel přenosové soustavy ČEPS, instalaci nových vedení a transformátorů s řízeným posunem fáze, jejichž uvedení do provozu se předpokládá v roce 2016.

5) 28. 9. 2014: parlamentnilisty.cz: Mládkův náměstek hájil energetickou koncepci. Je to paskvil, vyslechl si

Aktualizace státní energetické koncepce je velmi citlivým bodem. Ukázala to i nedělní slovní přestřelka nad tímto materiálem mezi náměstkem ministra průmyslu a obchodu Pavlem Šolcem a ředitelem Aliance pro energetickou soběstačnost Martinem Sedlákem. Ten materiál bez obalu označil za paskvil. Příliš se prý zaměřuje na jadernou energii a opomíjí obnovitelné zdroje. A kdo ty obnovitelné zdroje zaplatí, přešel do protiútoku Šolc.

(…)

"Ono to není jádro nebo obnovitelné zdroje, ono je to v každém případě obojí. Obnovitelné zdroje v míře, jako jsme schopni rozumně zajistit, pak uhlí, které nám dochází, k tomu dovážený plyn a jádro. Jaderné palivo je jediný zdroj, který si mohu zajistit na několik let dopředu, u uhlí je představa zajištění se dopředu na tři roky nepředstavitelná, totéž u obnovitelných zdrojů. Jádro je tedy jediné, které nám zabezpečuje energetickou bezpečnost," podotkl Šolc.

(…)

Pavel ŠOLC, náměstek ministra průmyslu a obchodu:

Já se domnívám, že ne. Jeden faktor je naprosto klíčový. Jaderná energetika a výroba v jaderných elektrárnách je jediný zdroj, u kterého jsem schopen si s poměrně přiměřenými náklady a technickými obtížemi opatřit zásobu paliva na několik let dopředu, dva, tři, čtyři, pět. Můžu je mít ve skladech, ty sklady nejsou velké. Žádný jiný zdroj mi toto neumožňuje. Skládky uhlí na tři roky dopředu jsou nepředstavitelný, zemní plyn nepředstavitelný, ropa nepředstavitelná a obnovitelné zdroje jsou dány přísunem primární energie podle meteorologických podmínek. Takže ta bezpečnost, tu mám ve svých rukou podle toho, na jak dlouho se zásoby paliva vytvoří. Za druhé, existují mezinárodní smlouvy a smlouvy, které garantují přístup k obohacovacím pracem. To znamená, že v tom řetězci výroby paliva uran jako takový, toho je na světovém trhu dost a kam oko pohlédne, tak ho bude a jeho cena neustále klesá. Obohacovací práce nepředstavitelný, zemní plyn nepředstavitelný, ropa nepředstavitelná a obnovitelné zdroje jsou dány přísunem primární energie podle meteorologických podmínek. Takže ta bezpečnost, tu mám ve svých rukou podle toho, na jak dlouho se zásoby paliva vytvoří. Za druhé, existují mezinárodní smlouvy a smlouvy, které garantují přístup k obohacovacím pracem. To znamená, že v tom řetězci výroby paliva uran jako takový, toho je na světovém trhu dost a kam oko pohlédne, tak ho bude a jeho cena neustále klesá. Obohacovací práce jsou garantovány mezinárodní smlouvou, takže potenciálně úzkým hrdlem může být pouze výroba těch kazet, to znamená ta paliva. A tam také v tuto chvíli uvažujeme o tom a zpracováváme analýzy, že by si Česko postavilo za určitých okolností fabrikační závod, ona to je jen hi-tech montovna, která precizním způsobem naskládává tabletky do tyčí z kvalitního materiálu a mají to prakticky všechny země, které provozují jaderné elektrárny.

6) 15. 12. 2014: Radiožurnál: Česká energetika v příštích 25 letech

Pavel ŠOLC, náměstek ministra průmyslu a obchodu:

Tak já bych jednak doplnil, že to není jenom o elektřině. Elektřina tvoří v té konečné spotřebě řádově třetinu, nicméně je, řekněme, nejdůležitější, protože je to, je to energie, kterou musíme mít v každém okamžiku k dispozici a je jaksi, lidská společnost je na ni nejcitlivější. V roce 2040 se předpokládá, že dominantním strojem by mělo být jádro, které by mělo hrát zhruba něco okolo 50 %. Dalším významným prvkem je, jsou obnovitelné zdroje, které by měly postupně zhruba do těch, do toho roku 2040 dosáhnout potenciálu, který naše Země nabízí za nějaký dlouhodobě udržitelných podmínek, což je okolo 25 % a předpokládáme, že ve zdrojovém mixu zůstane ještě určitým způsobem zapojeno uhlí, byť v dramaticky nižším rozsahu než dnes a zejména orientováno na výrobu elektřiny a tepla společně, čili prioritně pro dodávky tepla, a v určitém malém množství plyn a opět plyn spíše v oblasti teplárenství a pouze doplňkovým způsobem jako ve větších zdrojích, ale k výrobě elektřiny.

Karolína KOUBOVÁ, moderátorka:

Proč tedy prim v tom energetickém mixu hraje právě jádro? Proč jdeme třeba proti německému trendu, který se od jádra zřetelně odklání?

(…)

Pavel ŠOLC, náměstek ministra průmyslu a obchodu:

Já bych řekl, že úplně naopak. Německo nejméně ve střednědobém horizontu bude velice využívat českou energetiku. Ono už ji dnes využívá velice masivně, bez českých sítí by Německo nebylo schopno existovat, německá energetika v takovém rozsahu jako dnes, protože naše sítě zprostředkovávají transporty elektřiny z větrných oblastí severního Německa. A jakmile začne Německo odstavovat jaderné elektrárny a současně odstaví poměrně velkou porci uhelných elektráren, tak ...

Karolína KOUBOVÁ, moderátorka:

Tak naskočíme my?

Pavel ŠOLC, náměstek ministra průmyslu a obchodu:

Nerovnoměrnost výroby obnovitelných zdrojů bude pravděpodobně vykrývána ostatními státy, Francií a v neposlední řadě i Českou republikou.

7) 22. 12. 2014: ČT 24: Energetická koncepce vlády

Daniel TAKÁČ, moderátor:

Pojďme tedy věcně k těm návrhům, vy jste, pokud se nemýlím, zpracovali 6 různých návrhů, nejpravděpodobnější varianta má počítat s tím, že hlavním zdrojem energií nebo energie by mělo být jádro v 28 procentech, proč zrovna jádro?

Pavel ŠOLC, náměstek ministra průmyslu pro energetiku:

Protože Česká republika nemá příliš mnoho konkurenčních výhod, nemá je v oblasti obnovitelných zdrojů díky geografickým a klimatickým podmínkám, nemá je v oblasti kapalných paliv nebo plynu prostě proto, že jsou to dovozové suroviny, nemáme tady zásoby. A postupně je přestává mít v oblasti uhlí prostě proto, že nám zásoby uhlí docházejí a to je fakt, který není ovlivněn ani tím, zda se bude těžit na ČSA nebo ne. V oblasti jádra máme několik významných konkurenčních výhod, za prvé, je to, že máme vybudovanou celou jadernou infrastrukturu. Poláci, kteří se dneska rozhodli, že půjdou do jádra, ty si jí teprve musí vybudovat, kromě těch nevlastních nákladů na jadernou elektrárnu.

8) 2. 2. 2015: ČT24: Prolomení těžebních limitů: ano, či ne?

Richard BRABEC, ministr životního prostředí /ANO/:

No, tak, ono to není tak úplně pravda. Ten palivový mix nebo energetický, který vlastně je i ve Státní energetické koncepci aspoň v té verzi, kterou já jsem viděl do roku 2040, je, tak skutečně znamená, že to uhlí se z pohledu naprosto zásadního a nenahraditelného zdroje, který ještě před několika lety nebo před patnácti lety dělal víc jak osmdesát procent třeba výroby elektrické energie, tak letos, pardon minulý rok už shodou okolností poprvé v historii poklesl pod padesát procent z hlediska podílu na výrobě elektrické energie a v tom roce 2040 by uhlí mělo tvořit už pouhých šestnáct procent v tom energetickém mixu, kdy naprosto významně by mělo vzrůst jádro, ale je pravda, že ty energetické, pardon, ty obnovitelné zdroje nejsou tak úplně zanedbatelné, protože by měly se dostat možná až někam k dvaceti procentům podílu, ale bohužel nemáme Severní moře jako Německo, takže větrné parky máme poměrně omezené. S naší, s naším pojetím fotovoltaiky jsme si nadělali spíš jako dost problémů, to znamená, že tam už máme ten prostor prostě hodně omezený, ale ty energetické, ty obnovitelné zdroje budou znamenat určitě také svůj podíl a budou postupně růst a vůbec bych nezanedbával, respektive nepodceňoval bych nové technologie. Je klidně možné, že za patnáct, dvacet let bude mít už drtivá většina domů na své střeše solární kolektory, které můžou být daleko efektivnější než dneska. Ty ne příliš zdařilé fotovoltaické elektrárny, které nám zabírají prostě naše pole a loky a stojí náš rozpočet i daňové poplatníky desítky miliard ročně, takže určitě to uhlí tam v nějakém mixu bude i po tom roce 2040, ale bude hrát už poměrně, nechci říct zanedbatelnou roli, ale bude dokonce hrát menší roli, než budou hrát obnovitelné zdroje.

9) 2. 2. 2015: CT24.cz: Máme dostatek uhlí pro teplárny? Ano i ne, neshodnou se ministři

Mládek říká NE: "Existují dva důvody proč prolamovat limity – zaměstnanost a uhlí pro teplárny. (...) V případě uhlí pro elektrárny žádná dramatická potřeba není, co se týká tepláren, hrozilo by, že některé teplárny by musely přejít na jiné médium. Asi čtvrtina občanů by mohla mít dražší teplo. (...) Nevíme, jak to dopadne s energetickou politikou v Evropě, především v Německu, kde používáním obnovitelných zdrojů ve velkém pak způsobují výrazné šoky české energetice."

10) 2. 2. 2015: ČT 24: Interview s Janem Mládkem

Jan MLÁDEK, ministr průmyslu a obchodu /ČSSD/:

Podívejte, my vedeme jednání o tom a děláme studie, kolik by která ta, která ta varianta, varianta stála a není to úplně jednoduché se dostat k objektivním číslům, protože část té věci je, je v tom, co nikdo bezpečně neví a jak, jak velká bude poptávka po tom uhlí a teďko mám na mysli to uhlí na výrobu elektřiny. To u těch tepláren je to o něco předvídatelnější, protože prostě nevíme, jak to dopadne s energetickou politikou v Evropě, míněno tedy především v Německu, kde se rozhodli vydat úplně jinou cestou a vlastně způsobují tím, že používají mnoho obnovitelných zdrojů jako výrazné šoky do české energetiky.

11) 5. 2. 2015: NOVA: Nová energetická koncepce státu zdraží elektřinu?

Jan MLÁDEK, ministr průmyslu a obchodu /ČSSD/:

Pro mě je nejdůležitější prosadit aktualizaci Státní energetické koncepce, která v zásadě říká, že nechceme jít cestou plynových elektráren, obnovitelných zdrojů, chceme rozvíjet jádro.

12) 20. 3. 2015: parlamentnilisty.cz: Česko do závěrů jednání EU prosadilo téma dostupných cen elektřiny

"Dnes jsme prosadili určité drobné úpravy závěrů Evropské rady. Dohodli jsme se na nich jako skupina V4," uvedl český premiér Bohuslav Sobotka po skončení prvního dne bruselského jednání. "Podpořili jsme otázku dostupných cen elektrické energie pro domácnosti a průmyslové podniky a také jsme podpořili otázku posílení kapacity vedení, zejména pokud jde o energetické sítě v souvislosti s tím, jak jsou v Evropě masivně zaváděny obnovitelné zdroje," dodal v narážce na Německo a jeho odklon od jádra. Energetická unie je podle Sobotky důležitým krokem k "moderní, konkurenceschopné, diverzifikované energetice, která bude schopna zajistit větší energetickou bezpečnost, občanům větší komfort, větší ochranu spotřebitelů a rovněž modernizaci energetických sítí směrem k chytrým sítím".

13) 15. 6. 2015: Euro: Česko vsadilo na jádro

Koncepce obsahuje šest základních variant dlouhodobého vývoje české energetiky do roku 2040. "Energetický mix ve výrobě elektřiny v roce 2040 bude jaderné palivo z 46 až 58 procent, obnovitelné a druhotné zdroje z 18 až 25 procent, zemní plyn z pěti až 15 procent a černé a hnědé uhlí z 11 až 21 procent," uvedl ministr průmyslu a obchodu Jan Mládek (ČSSD). Již dříve se nechal slyšet, že stát nechce "plynovou variantu", tedy přechod na plynové elektrárny, ani variantu, která sází hlavně na obnovitelné zdroje. Doplnil, že vláda chce naopak prosazovat využití jaderných a uhelných zdrojů.

(…)

"Abychom byli schopni zajistit energetickou soběstačnost a bezpečnost naší země, je nezbytné zahájit přípravu výstavby jednoho jaderného bloku v lokalitě Dukovany a jednoho bloku v lokalitě Temelín, a to s možností rozšíření na dva bloky v obou lokalitách," uvedl ministr Mládek s tím, že zejména z důvodu udržení kontinuity provozu v lokalitě Dukovany je z pohledu státu klíčová výstavba bloku v této lokalitě a jeho spuštění do roku 2037.

14) 25. 9. 2015: Ekonom: Putin, sjednotitel Evropy

Náměstek ministra průmyslu a obchodu Pavel Šolc, který je součástí týmu vyjednavačů za Českou republiku, považuje dosažení dohody za vysoce pravděpodobné. Je třeba dojednat ještě řadu důležitých detailů. Tedy hlavně to, jak se o naplnění ambiciózních cílů podělí jednotlivé členské země. "Doufám, že neprojdou snahy na poslední chvíli zvýšit cíl pro obnovitelné zdroje na 30 procent a pro energetickou efektivitu na 35 procent," dodává náměstek ministra průmyslu. Podobně to vidí i vládní velvyslanec pro energetickou bezpečnost Václav Bartuška. "Všem debatám o cílech do roku 2030 dominuje bezpečnost dodávek. Ruská agrese vůči Ukrajině nám pomohla vrátit se na zem," uvedl Bartuška.

15) 30. 9. 2015: E15: Jan Mládek: Chceme zachovat právo na národní energetický mix

Na jednotném energetickém trhu bude potřeba celá škála zdrojů. Když nebudou vyrábět obnovitelné zdroje, je nutné mít silné elektrárny, které rozdíl mezi výrobou a spotřebou pokryjí, říká ministr průmyslu a obchodu Jan Mládek.

- E15: Jak je zachování práva na národní energetický mix kompatibilní se snahou Evropské komise vybudovat jednotný a propojený trh s energiemi?

Jednotný a propojený trh neznamená trh uniformní. Právě na propojeném trhu bude potřeba celá škála zdrojů, které se budou vzájemně doplňovat. Pro období, kdy například nebude k dispozici výroba z obnovitelných zdrojů energie, je nutné mít silné elektrárny, které tento rozdíl mezi výrobou a spotřebou pokryjí. Rozmanitost zdrojů na jednotném trhu může jednoznačně dopomoci bezpečnosti dodávek zákazníkům za přijatelné ceny.

6.2.1.4. Podpora

1) 1. 12. 2014: denik.cz: Jan Mládek: Myslel jsem si, že nejvíc nezávislá je ČNB. Je to ale ERÚ

Stále se čeká na energetickou koncepci státu. Je už jasné, kdy bude hotová?

Dnes ji bude probírat tripartita, a pokud se tam dopracujeme k nějaké shodě, předpokládám, že ji do konce roku schválí i vláda. Jedním ze sporných bodů je, jestli tam explicitně napsat prolamování limitů. To tam není, ale je tam určité rozmezí podílu jaderné energetiky, podílu obnovitelných zdrojů a uhlí. Vejdou se tam varianty s prolomením limitů i bez jejich prolomení.

2) 15. 12. 2014: Radiožurnál: Česká energetika v příštích 25 letech

Pavel ŠOLC, náměstek ministra průmyslu a obchodu:

Á tady jsme u jednoho klíčového prvku. S ohledem na za prvé stáří elektráren a za druhý na dožívající zásoby uhlí, tak my prakticky odstavíme naši uhelnou elektrárnu, energetiku, která tvoří páteř, čili my přijdeme o páteř výroby elektřiny, dneska 60 % výroby elektřiny je tvořeno uhelnými elektrárnami a v budoucnu to bude řádově okolo 15 %. Takže my musíme nahradit, za prvé musíme nahradit, i kdybychom stagnovali ve spotřebě elektřiny, tak musíme tento výpadek nahradit a obnovitelné zdroje ho nenahradí v plném rozsahu, a za druhý, někdy po roce 35 nám dožije jaderná elektrárna Dukovany a tu taky budeme muset nahradit. To jsou tak velké porce, že se samy nenahradí, ani úsporami, ani obnovitelnými zdroji.

3) 24. 1. 2015: Právo: Brabec: Z prolomení limitů musí profitovat i lidé

- Co budete v tomto sporu považovat za zásadní a podle čeho se budete rozhodovat?

Ze sporu o prolomení limitů uniká, že stát je stále vlastníkem zhruba miliardy tun ještě nevytěženého uhlí. Pokud máte strategickou surovinu ve vlastnictví, tak stát při tak zásadním rozhodnutí by měl říci – pokud prolomíme limity, tak jen za předpokladu, že budeme sami ovlivňovat, kam to uhlí půjde. Tedy že neřekneme majitelům dolů, jen si to uhlí vytěžte, někam ho vyvezte, vydělejte si, spokojíme se jen s nikterak vysokým poplatkem za těžbu. To je naprosto klíčová otázka – zda uhlí a hlavně, na co ho potřebujeme. Kolik se vrátí státu, kolik a co z toho budou mít občané, odběratelé tepla v ČR a především lidé v regionu, kde těžba skutečně zatěžuje okolí. A samozřejmě musíme zajistit energetickou bezpečnost státu, protože jinou dostupnou energetickou surovinu kromě jádra nemáme. Obnovitelné zdroje pro výrobu elektřiny budou v našich přírodních podmínkách vždy spíše doplňkové. Teď představují 12 procent, do roku 2030 se dostaneme k 18 procentům. Rozhodnutí vlády musí být tedy konkrétní, aby případná těžba byla v zájmu státu. Velmi významné je i zajištění

zaměstnanosti v ústeckém regionu. Pokud stát svým rozhodnutím omezí budoucí těžbu v regionu, musí udělat vše pro to, aby nabídl lidem jiné možnosti.

4) 18. 5. 2015: e15.cz: Schváleno. Jádro se na desetiletí stane hlavním zdrojem energie v Česku

"Schválená státní energetická koncepce znamená další krok k nízkouhlíkové energetice. Hlavním zdroji výroby energie u nás budou jádro a obnovitelné a druhotné zdroje," uvedl premiér.

5) 25. 5. 2015: Mladá fronta Dnes: Životnost dukovanské elektrárny chce vláda prodloužit na 60 let

(…) také, že vysočinskou jadernou elektrárnu čeká v letech 2015 až 2017 i řízení o povolení dalšího provozu současných bloků. Dukovany fungují třicet let, vláda chce prodloužit jejich životnost na 50 let. "A bude-li to možné, tak až na 60 let. S ohledem na technologie, bezpečnost, ekonomiku i pravidla Evropské unie," píše se v aktualizované Státní energetické koncepci, kterou Sobotkova vláda schválila v minulém týdnu. Nové chladicí věže převýší ty stávající o 60 metrů Dukovanská elektrárna má nyní čtyři bloky s celkovým výkonem 2 040 megawattů (MW). Firma ČEZ podle projektového manažera Martina Uhlíře zvažuje stavbu pátého bloku s výkonem od 1 200 do 1 700 MW. U nového bloku by stála jedna chladicí věž vysoká 180 metrů. Současné železobetonové chladicí věže Dukovan měří 120 metrů. "Je logické, že přípravu této investice musí financovat ČEZ. Pokud jde o výstavbu, tam připadá ještě v úvahu kapitálový vstup dodavatele," doplnil Sobotka. Méně uhelných elektráren Státní energetickou koncepci vláda aktualizovala po jedenácti letech. Podle ní by podíl jaderných elektráren na výrobě elektřiny měl dlouhodobě vzrůst ze stávajících zhruba 35 procent na více než 50 procent. "Nahradí tak významnou část uhelných zdrojů," zamýšlí vláda. "I nadále bychom si měli udržet soběstačnost z hlediska elektrické energie. A současně bychom do budoucna měli výrobu elektřiny v České republice zakládat na výrobě z jádra a obnovitelných zdrojů," upřesnil premiér. "Dále je žádoucí, aby se začala významněji využívat část produkované tepelné energie z jaderných zdrojů k vytápění větších městských aglomerací," zmiňuje vláda ve schválené koncepci.

6) 18. 6. 2015: parlamentnilisty.cz: Nejsem kapr, jsem štika. Ministr Mládek pohovořil o jízdě na tygrovi, krocení šmejdů a o tom, jak se jedná s Babišem

Státní energetická koncepce a národní akční plán rozvoje jaderné energetiky: Co to pro naši energetickou bezpečnost a budoucnost znamená? Jak to bude s limity prolomení těžby hnědého uhlí?

Jsem nesmírně rád, že se nám po několika letech konečně podařilo prosadit aktualizaci státní energetické koncepce jako strategického dokumentu, který dává podobu rozvoji naší energetiky na příští desítky let. Snažíme se v něm reagovat na aktuální situaci ve světě a potřeby ve snižování fosilních paliv, na druhou stranu ale samozřejmě musíme využívat zdroje, jež máme k dispozici a které technologicky zvládáme. Počítáme tedy s jadernou energetikou jako pilířem výroby energie, energetický mix doplňují nárůst využívání obnovitelných zdrojů a snižování podílu tuhých paliv. To nám pomůže splnit evropské klimatické závazky.

7) 30. 9. 2015: E15: Jan Mládek: Chceme zachovat právo na národní energetický mix

Na jednotném energetickém trhu bude potřeba celá škála zdrojů. Když nebudou vyrábět obnovitelné zdroje, je nutné mít silné elektrárny, které rozdíl mezi výrobou a spotřebou pokryjí, říká ministr průmyslu a obchodu Jan Mládek.

- E15: Jak je zachování práva na národní energetický mix kompatibilní se snahou Evropské komise vybudovat jednotný a propojený trh s energiemi?

Jednotný a propojený trh neznamená trh uniformní. Právě na propojeném trhu bude potřeba celá škála zdrojů, které se budou vzájemně doplňovat. Pro období, kdy například nebude k dispozici výroba z obnovitelných zdrojů energie, je nutné mít silné elektrárny, které tento rozdíl mezi výrobou a spotřebou pokryjí. Rozmanitost zdrojů na jednotném trhu může jednoznačně dopomoci bezpečnosti dodávek zákazníkům za přijatelné ceny.

8) 19. 10. 2015: ČT 24: Prolomení limitů v lomu Bílina

Pavel ŠOLC, náměstek ministra průmyslu a obchodu:

Tak jak to ministerstvo průmyslu formulovalo, tak v podstatě z těch našich prognóz vyplývá, že naplní-li se záměry energetické koncepce v oblasti rozvoje obnovitelných zdrojů v oblasti úspor a v oblasti jádra, nebude uhlí na ČSA potřeba. Pakliže by došlo k nějaké zásadnímu narušení toho vývoje, ohrožení některé z těchto oblastí, takže může nastat situace, my ji nepředpokládáme, ale může nastat, kdybychom to uhlí z důvodu bezpečnosti dodávek potřebovali, ale ne považuji to za příliš pravděpodobné.

6.2.2. Slovensko

6.2.2.1. Futurismus

1) 30. 4. 2012: Vláda SR: Programové vyhlásenia vlády Slovenskej republiky

V oblasti využívania obnoviteľných zdrojov energie vláda zabezpečí optimalizáciu energetického mixu a väčšieho využívania domáceho energetického potenciálu vrátane budovania vodných elektrární, elektrární na biomasu tak, aby sa vytvárali nové pracovné príležitosti a dosiahli pozitívne synergické efekty v oblasti regionálneho rozvoja, poľnohospodárstva, energetickej bezpečnosti a dopadov na životné prostredie. Vláda pri využívaní obnoviteľných zdrojov energie bude prihliadať na ich vplyv na koncovú cenu elektriny a bezpečnosť i stabilitu elektrizačnej sústavy.

2) 22. 5. 2012: GoodWill: Ministerstvo pripraví novú stratégiu energetiky

Bezprostredným zámerom ministerstva je opätovne prehodnotiť stratégiu energetiky a vytvoriť pre ďalšie obdobie novú. Tá by mala adekvátne zohľadniť význam energetickej bezpečnosti v kontexte nielen regiónu SR a strednej Európy, ale aj v kontexte celej Európy. Bude potrebné o. i. prijať ďalšie opatrenia na zvýšenie energetickej bezpečnosti.

„V podmienkach Slovenska sú to najmä diverzifikácia energetických zdrojov a prepravných trás zemného plynu a ropy, dostavba blokov 3. a 4. JE Mochovce, výstavba nového jadrového zdroja v lokalite Jaslovské Bohunice, preferovanie kombinovanej výroby elektriny a tepla, efektívne využívanie obnoviteľných zdrojov energie a zníženie energetickej náročnosti zvyšovaním energetickej efektívnosti," povedal T. Malatinský na stretnutí s novinármi.

3) 28. 2. 2013: aktuality.sk: Poľsko je podľa ministra Malatinského medzi 5 najdoležitejšími obchodnými partnermi SR

Významné miesto má podľa Malatinského spolupráca oboch krajín v oblasti energetiky. "Slovenský rezort hospodárstva úzko spolupracuje s krajinami Višegrádskej skupiny (V4) pri rozvíjaní konceptu severo-južného plynárenského prepojenia a rokovaniach o usmerneniach pre transeurópsku energetickú infraštruktúru. Úspešne sme naštartovali spoluprácu aj v sektore jadrovej energetiky, kde pripravujeme prvé rokovania pracovnej skupiny V4 pre jadrovú energetiku. Kľúčovým prvkom dialógu medzi Poľskom a Slovenskom je tiež integrácia obnoviteľných zdrojov energie a zachovanie bezpečnosti prenosových sústav," podčiarkol.

4) 25. 10. 2013: finance.sk: Energetická politika vracia Slovensko o 40 rokov späť

"Budú uprednostňované tie druhy obnoviteľných zdrojov, ktoré nevykazujú fluktuáciu výroby a ktorých výkupné ceny budú najbližšie trhovým," uvádza sa v stratégii.

5) 30. 11. 2013: Rádio Slovensko: Sobotné dialogy s Robertom Ficom

„Nechcem zaťažovať poslucháčov príliš odbornými diskusiami na túto tému, ale Slovensko neurobilo takú chybu s rozsahom výroby elektrickej energie z obnovitelných zdrojov ako je napríklad fotovoltaika, pretože v Českej republike je taký obrovský rozsah výroby elektrickej energie z tohto zdroja, že to neúmerne tlačilo na ceny elektrickej energie. Na Slovensku to nie je až taká katastrofa. My naozaj sme stále uvažovali, aj uvažujeme, že či nenastaviť nové pravidlá pre fotovoltaiku. Ale momentálne vítame rozhodnutie Úradu pre reguláciu. Chcel by som dodať, že my sme vždy viedli taký súboj, pokiaľ tu bola ľavicová vláda, o rozsah regulácie. My si myslíme, že regulovať treba.“

6) 13. 5. 2014: 24hod.sk: Energetická stratégia počíta s výstavbou ropovodu do Schwechatu

"Dôraz kladieme na energetickú bezpečnosť, diverzifikáciu prepravných trás s klasickou podporou obnoviteľných zdrojov pri zabezpečení konkurencieschopnosti, to znamená s menšou spoluúčasťou preferovaných cien. Implementácia bude v jednotlivých krokoch. Vo fáze prípravy je materiál o energetickej efektívnosti. Myslíme si, že tam môžeme docieliť celkom dobré výsledky. Minulosť nám potvrdzuje, že Slovensko zaznamenalo v tejto oblasti dostatočný progres," podotkol Malatinský.

7) 21. 5. 2014: TA3: Téma dňa

Peter ŽIGA,

Ja si myslím, že aj čo sa týka energetickej efektívnosti a sú o tom aj štatistiky, Slovenská republika je spomedzi krajín východnej Európy, alebo bývalej východnej Európy najpokročilejší štát, ktorý dosiahol najväčšie úspory v rámci energetickej efektívnosti od roku 1990. Takže to by som trošku polemizoval s pani kolegyňou. A samozrejme my keď hovoríme o tom, čo znečisťuje životné prostredie, tak hovoríme o takzvaných bezuhlíkových technológiách, do ktorých patrí napríklad aj jadrová elektrina a hovoríme o obnovitelných zdrojoch, ktoré ste spomínali napríklad. My momentálne využívame 12 % elektrickej energie, ktorú na Slovensku vyrobíme z obnovitelných zdrojov a 55 % využívame z jadrových elektrární. Naša ekonomika v tejto chvíli je závislá na jadrových zdrojoch, pretože to je gro a keď postupne odstavujeme tie staré uhoľné elektrárne, o ktorých pani kolegyňa hovorila, tak musíme mať jednu stabilnú silovú elektrinu, pretože naozaj tie obnoviteľné zdroje zatiaľ nevytvárajú tak by som povedal stabilnú výrobu elektrickej energie. Určite vývojom

technológií sa dostaneme aj k tomu, že aj z obnoviteľných zdrojov budeme vedieť vyrábať stabilnú elektrinu, respektíve ju budeme vedieť nejakým spôsobom konzervovať vo forme batérií, alebo niečoho. A tým pádom pre budúcnosť budeme vedieť možno odstavovať jadrové elektrárne, v tejto chvíli tak, tam nie sme.

Peter BIELIK, moderátor

Uvidíme, ako sa bude dariť Nemcom, ktorí sa rozhodli odstaviť jadrovú energetiku potom čo sa stalo vo Fukušime. Uvidíme ako to zvládnu...

Peter ŽIGA, minister životného prostredia /Smer-SD/

Určite Nemci majú úplne iný potenciál, čo sa týka napríklad vetra, oni sú prímorskou krajinou, využívajú veternú elektrinu, ktorá je v zásade zadarmo a využíva sa...

Peter BIELIK, moderátor

/Nezrozumiteľné/ spomenul aj tie prílivové vlny napríklad...

Peter ŽIGA, minister životného prostredia /Smer-SD/

Prílivové vlny...

8) 16. 6. 2014: TA3: Rusko, Ukrajina, plyn a my

Robert FICO, predseda vlády SR /Smer-SD/

Slovensko si nemôže dovoliť dať nejaké obrovské investície do obnoviteľných zdrojov, ako je napríklad veterná energia, to je výstavba tých rôznych veterných elektrární, ktoré vidíme napríklad v Rakúsku, alebo slnečné panely. Nehovoriac o tom, že ten zadný cyklus je veľmi komplikovaný, likvidácia týchto zariadení je mimoriadne náročná. Naviac veľké investície do obnoviteľných zdrojov spôsobujú prudký nárast elektrické energie. Toto zažili v Českej republike. My sme našťastie na Slovensku boli trošku opatrnejší a ten objem obnoviteľných zdrojov nebol taký výrazný ako v Českej republike. My sa nevieme bez jadra pohnúť.

9) 14. 7. 2014: hnonline.sk: Som presvedčený, že Mochovce sa oplatia

Energetika. Nový minister hospodárstva Pavol Pavlis tvrdí, že rezort za uplynulé roky stratil moc. Vážnosť úradu chce obnoviť investíciami z Nemecka

Nemecko sa chce sústrediť na obnoviteľné zdroje energie a opúšťa jadro. Aký je váš postoj?

Dotácie obnoviteľných zdrojov deformovali ceny a toto musíme prehodnotiť. Už dnes obmedzujeme dotácie a snažíme sa podporovať technológie, ktoré sa približujú výrobe energií za trhové ceny. Dotácie chceme presúvať skôr do oblasti výroby tepla, napríklad do biomasy, kde vidíme väčší priestor a väčšiu efektívnosť.

10) 22. 7. 2014: teraz.sk: Slovensko potrebuje nový jadrový zdroj, tvrdí minister hospodárstva Pavol Pavlis

My sme už v minulosti prehodnotili, formy dotacie do obnovitelných zdrojov, dobře vieme a jsme možno i poučeni v suvislosti s fotovoltaickymi elektrárnami, a garantovať dotacie a výkupné ceny je svým zposobom deformovanie trha a posouvání zvýšení cen pro konečných odběratelov. Preto prioritně sa budeme snažiť investovat do technologií, či už je to při výrobe elektriny a při výrobe tepla, do tých technologiií, které vyrábajú energíu přibližně za trhové ceny a konkurenceschopné, tak abychom trh nějakým zposobom nedeformovali. Budeme samozrejme predsazovať naše národné záujmy, pretože dosiahnúť do roku 2030 štyriciatích percent si myslím, že je pre nás veľká záťaž a je to myslím že nereálné, a tam se určitě budeme snažiť presadit určitú volu, nechat národné záujmy v kompetencii jednotlových vlád, pretože toto by naozaj enorme zaťažilo či už postoj pana premiéra vlády, ale nás bude, že tento plán 40 % je nereálný a enormně by zaťažil konečné ceny energií. Ale po tých zkusenosťách se budeme snažiť presúvať vačšinu dotací do obnovitelných zdrojov do formy výroby tepla, kde vidíme ešte dost veľký priestor, pretože hlavne biomasa sa osvědčila a vývoj technológií vo výrobe tepla je velmi efektívný tam ten dopad na konečné ceny není taký jako při elektrině.

11) 20. 3. 2015: Pravda: Pri energetickej únii si kladieme podmienky

* Čoho všetkého sa týkajú spomínané legislatívne zmeny?

Pavol Pavlis: Nielen opatrenia, ktoré majú prispieť k bezpečnosti, diverzifi kácii plynu, ale, samozrejme, aj otázky, ktoré sú spojené s trhom a uzatváraním zmlúv napríklad prípravou zmluvných vzťahov s jednotlivými dodávateľmi, s cieľmi pre obnoviteľné zdroje energie a energetickú efektívnosť. Ide o celý balík legislatívnych návrhov, z ktorých značná časť bude na stole práve počas nášho predsedníctva.

6.2.2.2. Potřeba

1) 4. 4. 2012: Hospodárske noviny: Čop re nás pripravil kabinet Roberta Fica

Ľubomír Vážny 55 rokov, Žilina podpredseda vlády pre ekonomiku a hospodárstvo

* Aké energetické siete chcete budovať?

Význam, ktorý majú makrozdroje, majú pre mňa aj mikrozdroje z obnoviteľných zdrojov energie, ktorým chcem urobiť tiež veľký priestor v energetickej koncepcii Slovenska.

2) 22. 5. 2012: GoodWill: Ministerstvo pripraví novú stratégiu energetiky

Bezprostredným zámerom ministerstva je opätovne prehodnotiť stratégiu energetiky a vytvoriť pre ďalšie obdobie novú. Tá by mala adekvátne zohľadniť význam energetickej bezpečnosti v kontexte nielen regiónu SR a strednej Európy, ale aj v kontexte celej Európy. Bude potrebné o. i. prijať ďalšie opatrenia na zvýšenie energetickej bezpečnosti.

„V podmienkach Slovenska sú to najmä diverzifikácia energetických zdrojov a prepravných trás zemného plynu a ropy, dostavba blokov 3. a 4. JE Mochovce, výstavba nového jadrového zdroja v lokalite Jaslovské Bohunice, preferovanie kombinovanej výroby elektriny a tepla, efektívne využívanie obnoviteľných zdrojov energie a zníženie energetickej náročnosti zvyšovaním energetickej efektívnosti," povedal T. Malatinský na stretnutí s novinármi.

3) 27. 9. 2012: SME.sk: Malatinský chce porporovaťjadro aj obnoviteľné zdroje

Počítame so zvýšením podielu jadrovej energie a obnoviteľných zdrojov. Tieto dve komodity budeme v najbližšom období podporovať. Obnoviteľné zdroje možno považovať za doplnkové zdroje, ktoré znižujú závislosť od dovozu primárnych palív,“ dodal Malatinský. Podľa ministra najväčší potenciál z obnoviteľných zdrojov má na Slovensku stále biomasa.

4) 27. 9. 2012: energie-portal.sk: Nový jadrový zdroj v Jaslovských Bohuniciach bude, odkazuje vláda

Podľa ministra vláda takisto podporuje diverzifikáciu energetických zdrojov, nakoľko súvisí aj so stratégiou energetickej bezpečnosti krajiny. Ako výhodnú a čoraz viac potrebnú investíciu v tejto súvislosti Tomáš Malatinský označil projekt prečerpávacej elektrárne Ipeľ. „Každopádne tento projekt považujeme za výhodný a práve aj nasadzovaním nových jadrových zdrojov a nových obnoviteľných zdrojov bude jeho potreba rásť," skonštatoval minister hospodárstva.

5) 26. 11. 2012: energia.sk: Tomáš Malatinský: Jadrovej energie sa neplánujeme vzdať

Ministerstvo hospodárstva pod jeho vedením nechce v rámci energetického mixu zabudnúť ani na rozvoj obnoviteľných zdrojov na Slovensku. Malatinský však upozornil, že využívanie obnoviteľných zdrojov energie môže priniesť aj určité riziká. "Tie sú predovšetkým pri výrobe elektriny zo zdrojov, ktoré sa vyznačujú vysokou fluktuáciou a nestabilitou výroby. Takéto zdroje negatívne ovplyvňujú bezpečnosť a spoľahlivosť prevádzkovania elektrizačnej sústavy. Preto väčší priestor pre obnoviteľné zdroje energie vidíme pri pokrývaní potrieb tepla," uzavrel Malatinský.

(…)

„Nezanedbatelným prvkom energetickej bezpečnosti jeokrem využívania domácích energetických zdrojov najme hnědého uhlia, biomasy, hydroenergetického potenciálu, či goetermánlí energie, aj zvyšovanie energetickej efektivnosti, respektive snižování energetickej náročnosti. To vedie ke znižovanie dovozu primárných energetických surovin a tým aj nižšie energetickej závislosti Slovenska."

6) 17. 6. 2013: energia.sk: V Bratislave sa konal 6. Stredoeurópsky plynárenský kongres

Tomáš Malatinský na úvod zdôraznil ako prioritu zabezpečenie dodávok. Slovensko čelí viacerým výzvam ako sú zmena klímy, závislosť na dovoze energetických palív, nutnosť nahrádzať odstavované zdroje, potreba zvyšovania energetickej účinnosti, či celkovo problematika jadra a obnoviteľných zdrojov.

7) 3. 7. 2013: Úřad vlády SR: Vláda podpořila malých výrobcov zelenej energie

Koncepcia obsahuje ucelený prístup k legislatívnej aj možnej finančnej podpore rozvoja malých zdrojov energie, ktoré sú určené najmä na pokrytie vlastnej spotreby domácností bez negatívneho vplyvu na stabilitu distribučných sústav a s efektom finančných úspor pre prevádzkovateľov malých zdrojov aj pre distribučné spoločnosti. (...) Malí výrobcovia odstránením legislatívnych prekážok získajú väčšiu energetickú nezávislosť, čo je základný krok na odvrátenie hrozby energetickej chudoby.

8) 14. 10. 2013: energia.sk: Malatinský: Zákon o OZE se bude asi novelizovať prakticky permanentne

"Myslím si, že táto novela, samozrejme ako aj každé nasledujúce, bude vychádzať zo stále väčšej a väčšej skúsenosti, ktorú v tejto oblasti budeme mať. Ciele, ktoré máme, aby OZE mali nezastupiteľné miesto v slovenskom energetickom mixe bez veľkého dopadu na zvyšovanie cien elektriny pre spotrebiteľov, budeme naďalej sledovať a budeme asi

novelizovať tento zákon prakticky permanentne," spresnil šéf Ministerstva hospodárstva SR s tým, že účelom novely je zabezpečiť najmä efektívnejšie fungovanie podpory výroby elektriny z OZE.

9) 13. 5. 2014: Pravda: Štát ide opäť rokovať s Rusmi o cene plynu

Pološtátny Slovenský plynárenský priemysel len nedávno dostal od ruského Gazpromu zľavu na nákup plynu a vláda sa už opäť pripravuje na rokovania o dodávaných objemoch, a teda aj o cene plynu. Rokovania sa začnú hneď po tom, čo štát zhruba o mesiac naplno ovládne SPP. V rozhovore pre Pravdu to povedal minister hospodárstva Tomáš Malatinský. Minister povedal, že keby pred dvoma rokmi vedel, čo jeho pozícia obsahuje, „asi by do toho nešiel".

(…)

* Budete niečo robiť aj v oblasti cien energií?

Samozrejme chceme znížiť náklady na energetiku. To je ťažký problém, lebo máme množstvo záväzkov z minulosti – napríklad kombinovaná výroba, baníctvo, obnoviteľné zdroje. Chceme to dostať do rozumného nákladového rámca, aby ceny energií neboli také, aké sú.

10) 16. 6. 2014: Rádio Slovensko: Premiér Fico chce viac jadrovej energie a obnoviteľných zdrojov

JEDINÁK Juraj, moderátor

Slovensko je takmer úplne energeticky závislé od Ruska a musí urýchlene prijímať opatrenia, aby sa to zmenilo. Vyhlásil to premiér Robert Fico na Európskom jadrovom fóre v Bratislave, riešením by podľa neho bolo viac jadrovej energetiky a obnoviteľných zdrojov.

KAJTÁROVÁ Gabriela, redaktorka

Až 98% našich energetických zdrojov prúdi cez Ukrajinu, ak teda chceme aj počas krízy zaručiť energetickú bezpečnosť Slovenska musíme túto situáciu riešiť, hovorí premiér Robert Fico. Riešením podľa neho môže byť jadrová energetika, ktorú doplnia obnoviteľné zdroje, iba 20 % má pochádzať z uhlia, plynu a ropy.

FICO Robert, predseda vlády SR /Smer-SD/

Našou snahou je do roku 2030 dosiahnuť podiel nízkouhlíkových technológií na celkovej výrobe elektriny na úrovni 80 %.

11) 18. 6. 2014: euractiv.sk: Európska jadrové fórum: Slovensko s jadrom počíta

Vláda zastáva názor, že pripravovaný klimatický a energetický rámec na obdobie rokov 2020-2030 by mal byť založený na vyváženom prístupe s cieľom energetickej bezpečnosti a konkurencieschopnosti energetiky.

"U nás môžeme tento cieľ dosiahnuť hlavne kombináciou jadrovej energetiky s obnoviteľnými zdrojmi energií (OZE). Záujmom je zachovanie národnej suverenity pri rozhodovaní o energetickom mixe, ale aj o bezpečnosti prevádzky jadrových elektrární a ďalších aspektoch rozvoja jadrovej energetiky," informoval Fico.

(...)

"Prevádzka a podpora OZE majú značný dopad na koncovú cenu elektriny. Elektrina je drahšia, čiže priemyselná výroba EÚ prestáva byť schopná konkurencie na svetových trhoch," priblížil nevýhody OZE Robert Fico. OZE podľa neho nemôžu nahradiť jadro a treba ich chápať iba ako vítaný doplnok výroby doplňujúci energetický mix. Na Slovensku inklinujeme k najstabilnejšej a ekologicky čistej forme výroby a to k jadrovej energetike. Slovensko sa zapája a bude sa aj naďalej zapájať do dialógov o jadrovej energetike a jej budúcnosti, zúčastňovať sa chceme aj na spoločnom vývoji jadrových zariadení novej generácie. „Diskusie, ktoré sú konštruktívne, opierajú sa o expertízy a argumenty bez politizácie, budú vždy prinášať ovocie," uzavrel predseda vlády.

12) 1. 10. 2014: Vláda SR: Stratégia energetickej bezpečnosti SR

Vzhľadom na to, že Slovensko v súčasnosti pokrýva dovozom takmer 100 % spotreby dvoch fosílnych zdrojov (ropy a zemného plynu), je podiel OZE na celkovej spotrebe energie 4 % veľmi nízky. Zabezpečenie bezpečných dodávok energie v nasledujúcich desaťročiach si vyžaduje postupné zvyšovanie podielu obnoviteľných zdrojov energie. Pri ich vyššom podiele je menší dosah na rast ekonomiky pri cenových skokoch fosílnych palív. (…) Na území Slovenska sú veľmi malé zásoby fosílnych palív, a preto rozvoj energetiky je potrebné orientovať na zabezpečenie diverzifikácie primárnych energetických zdrojov so zvyšujúcim sa využívaním domácich obnoviteľných zdrojov energie pri trvalom znižovaní energetickej náročnosti. Oddelenie rastu ekonomiky od rastu spotreby energie významne zvýši odolnosť hospodárstva od turbulentného vývoja na energetických trhoch.

13) 27. 11. 2014: Miroslav Obert

Miroslav OBERT, štátny tajomník MH SR

My, Slovenská republika, sme dovozcom zdroja energie, čiže nemáme nejaké primárne zdroje energie doma, ktoré by sme mohli používať na výrobu elektrickej energie, okrem obnoviteľných zdrojov, ktoré majú samozrejme menší podiel, takže naša jadrová energetika je základným zdrojom elektrickej energie v energetickom mixe.

(...)

Peter BIELIK, moderátor

Práve či tej jadrovej energie nebudeme mať až toľko, že nebudeme schopní splniť toto kritérium až 30 percent elektrickej energie má byť v budúcnosti vyrábaných práve z obnoviteľných zdrojov. Ak teda tu budeme mať dve funkčné zariadenia, alebo teda toľko jadrových blokov, tie, ktoré fungujú v súčasnosti a tieto nové, tak dokážeme dosiahnuť ten mix, ktorý od nás požaduje Európska komisia? To znamená, 30 percent obnoviteľné zdroje a 70 percent iné zdroje?

Miroslav OBERT, štátny tajomník MH SR

Samozrejme, dokážeme, a to je v tom dokumente /nezrozumiteľné/, alebo energetická politika Slovenskej republiky, ktorý bol schválený a kde sa dajú do súvislosti všetky tieto požiadavky na bezpečnosť, na konkurencieschopnosť a na splnenie podmienok Európskej komisie. Samozrejme, uvažuje sa po dobudovaní EMO 3, 4 aj s exportom elektrickej energie do zahraničia.

6.2.2.3. Nedůvěra

1) 20. 7. 2012: energia.sk: Veterným elektárňam na Slovensku svitla nádej

Na Slovensku sa možno znova budú stavať veterné elektrárne. Pripustil to minister hospodárstva Tomáš Malatinský, podľa ktorého by sa aj vďaka veterným elektrárňam mohol zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energií na Slovensku. Jeho hovorca Stanislav Jurikovič však upozornil, že budúcnosť veternej energie na Slovensku bude záležať aj od štúdie, na

ktorej v súčasnosti pracuje Slovenská elektrizačná prenosová sústava (SEPS). "Ak výsledkom tejto štúdie bude, že je možné postaviť určitý výkon vo veterných elektrárňach, tak ministerstvo hospodárstva v spolupráci so SEPS prostredníctvom aukcie ponúkne investorom výstavbu veterných elektrární," povedal Jurikovič.

Ministerstvo hospodárstva zatiaľ nemá predstavu, koľko veterných elektrární by sa mohlo na Slovensku postaviť. "Nemáme k dispozícii štúdiu, ktorá by sa týkala možnej výstavby veterných elektrární. Budeme rešpektovať závery štúdie prevádzkovateľa prenosovej sústavy," dodal Jurikovič. Aj rezort hospodárstva upozorňuje, že pri schvaľovaní výstavby veterných elektrární na Slovensku treba brať ohľad na fakt, že tieto zdroje sa vyznačujú fluktuáciou výroby, ktorá negatívne ovplyvňuje bezpečnosť a spoľahlivosť prevádzkovania elektrizačnej sústavy.

Slovenská elektrizačná prenosová sústava zatiaľ štúdiu o budúcnosti veterných a slnečných elektrární na Slovensku nezverejnila. Prevádzkovateľ prenosovej sústavy sa v apríli tohto roku nechal počuť, že už vypracoval analýzu, ktorá posudzuje vplyv obnoviteľných zdrojov elektriny na elektrizačnú sústavu. Výsledok však nechcel konkretizovať, nakoľko chcel o tejto problematike rokovať ešte s ďalšími kompetentnými orgánmi.

2) 26. 11. 2012: energia.sk: Tomáš Malatinský: Jadrovej energie sa neplánujeme vzdať

Ministerstvo hospodárstva pod jeho vedením nechce v rámci energetického mixu zabudnúť ani na rozvoj obnoviteľných zdrojov na Slovensku. Malatinský však upozornil, že využívanie obnoviteľných zdrojov energie môže priniesť aj určité riziká. "Tie sú predovšetkým pri výrobe elektriny zo zdrojov, ktoré sa vyznačujú vysokou fluktuáciou a nestabilitou výroby.

3) 14. 12. 2012: STV2: Návrh zákona o obnovitelných zdrojoch: názory politikov

Tomáš Malatinský, minister hospodárstva

„Bude to ešte určite predmetom diskusie. Ja nevylučujem, že s úradom môžme prísť k nejakým názorom na korekciu týchto čísiel. Poviem dnes, jako my sme boli informovaní o tom a jaké nám boli predložené skutočnosti. Samozrejme, máme obnoviteľné zdroje, ktoré sa do toho počítajú, predvídateľné a nepredvídateľné, medzi tie nepredvídateľné patrí výroba zo slnka, lebo raz vám svieti, raz vám nesvieti. A kombinovaná výroba, vysokoúčinná, výroby tepla a plynu, tá je práve tá, ktorú potrebujeme jako do mixu, do sústavy, aby sme vedeli zabezpečiť dodávky plynu, čiže potrebujeme aj jednu, aj druhú. Obidve sú podporované Európskou úniou a proste v zmysle zelenej politiky sú jednoznačne v tom."

4) 28. 2. 2013: info.sk: Poľsko sa zaradilo k najvýznamnejším partnerom Slovenska

"Analýza tokov prenosových sústav nášho regiónu ukazuje, že obchodne objemy výmeny elektriny na niektorých cezhraničných profiloch výrazne prevyšujú skutočné tranzitované toky elektriny. To spôsobuje podstatné zníženie bezpečnosti a spoľahlivosti prevádzky prenosových sústav a zvyšuje ekonomické náklady prevádzkovateľov prenosových sústav," vysvetlil Malatinský.

5) 25. 5. 2013: Rádio Slovensko: Robert Fico o súčasnom dianí na Slovensku

Áno, urobili sa veľké chyby pri privatizácii, keď privatizovali pravicové vlády, ale to je za nami. My podporujeme, ako vláda Slovenskej republiky, nasledujúce kroky. Po prvé, vytvorenie jednotného európskeho trhu a poprepájanie všetkých európskych regiónov tak, aby každá členská krajina Európskej únie mala rovnaký prístup k elektrickej energii v určitej cene a v určitom množstve. Po druhé, my sa hlásime k projektu, aby sme prehodnotili podporu výroby elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov. Ľudia, ktorí dnes chodia po Slovensku, majú možnosť niekedy vidieť polia, ktoré sú plné fotovoltaických panelov napríklad, a výroba elektrickej energie z takýchto fotovoltaických panelov je mimoriadne výhodná pre tých, ktorí investovali, pretože štát na to do, dopláca veľmi veľa peňazí.

Branislav DOBŠINSKÝ, moderátor

Ja len pripomeniem taký výrok nedávny českého prezidenta Miloša Zemana, ktorý označil práve solárny biznis za najväčší tunel v českých dejinách.

Robert FICO, predseda vlády SR /Smer-SD/

Česká republika išla podstatne ďalej v objeme, ktorý bol.

Branislav DOBŠINSKÝ, moderátor

Áno, tam sa ale proste fixovali na vysokú cenu dotácie, kdežto tie panely išli cenou nižšie a vznikol z toho proste veľmi slušný zárobok.

Robert FICO, predseda vlády SR /Smer-SD/

Musím povedať pán redaktor, že celá Európa je v tomto na rovnakom stupni, pretože aj preto je tu záver Európskej únie - rady, že treba uvažovať o zmene podmienok a aj my na Slovensku uvažujeme o tom ako znížiť dotácie, ktoré dávame výrobcom elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov, hovorím teraz o fotovoltaike, o výrobe elektrickej energie z, z vetra

podobne. A tieto peniaze chceme použiť na zníženie tarifov pre podnikateľský sektor, pokiaľ možno aj pre domácnosti, pretože nie je dôvod už, aby rástla cena elektrickej energie. Ja som veľmi rád, že, či to bola moja prvá vláda v rokoch 2006-2010 alebo to je teraz, robíme tvrdú regulačnú politiku a budeme ju robiť ďalej, pretože nie je žiadny dôvod na rast cien elektrickej energie, ako to možno robili vždy pravicové vlády.

Branislav DOBŠINSKÝ, moderátor

Dobre, a konkrétne hovoríte, že je čas zvážiť, viete teda už povedať, že, čo ja viem, že odkedy povedzme by mala klesnúť tá podpora, prípadne, aj dôležitá vec, na čo oni upozorňujú, teda podnikatelia, je, že bolo by dobré dať stopku novým, všetkým novým obnoviteľným zdrojom, lebo aj tak ich máme už dosť.

Robert FICO, predseda vlády SR /Smer-SD/

Je určite preukázané, že výroba elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov nikdy nemôže nahradiť výrobu elektrickej energie takú klasickú - z vody alebo z jadra, pretože najmä jadro je pre nás životne dôležité. Ja sa stotožňujem s tým, že nie je žiadny argument, aby sme podporovali biznis súkromných podnikateľov, a preto čím rýchlejšie pripravíme nástroj, ktorý zníži štátnu podporu v tejto oblasti, tým bude lepšie. Ja si myslím, že to bude najneskôr k prvému januáru 2014, a že tieto finančné zdroje budú môcť byť použité, ako som už uviedol, na zníženie taríf. My máme aj záväzok v súvislosti s prijatím prorastových opatrení, keď zasadala Rada rozvoja a solidarity s vládou minulý týždeň, kde sme povedali, že očakávame od Úradu pre reguláciu, že príde s návrhmi ako znižovať tieto tarify. Ak tak neurobíme, tak nielen že Slovensko, ale celá Európa nemôže nikdy vyhrať v súťaži s ostatnými regiónmi sveta. My musíme ísť s cenami elektrickej energie dole.

6) 22. 10. 2013: cfo.sk: Parlament schválil novelu zákona o podpore obnovitelných zdrojov energie

Minister hospodárstva Tomáš Malatinský tvrdí, že podporená môže byť nielen spoločnosť U.S. Steel, ale každý subjekt, ktorý splní stanovené pravidlá. Podľa ministra je lepšie firmu, ktorá zamestnáva vyše 11 tisíc pracovníkov, energeticky podporiť ako mať týchto ľudí nezamestnaných. Zdôraznil, že aj taká krajina ako Nemecko energeticky podporuje svoje veľké podniky. “Je niekedy nutné týmto energeticky náročným podnikom pomôcť znižovaním ich nákladov. V Nemecku celková čiastka na podporu obnoviteľných zdrojov vystúpila na čiastku 20 miliárd eur, z toho 17 miliárd platia občania,“ povedal na konci rozpravy Malatinský, s tým, že aj spoločnosť U.S. Steel ešte bude musieť splniť veľa podmienok, aby sa podpory dočkala.

7) 20. 3. 2014: teraz.sk: T. MALATINSKÝ: Slovensko sa drží zásadných cieľov ochrany klímy

Pripomenul zároveň, že investície do nízkouhlíkových obnovitelných zdrojov energie znižujú konkurencieschopnosť hospodárstva a zvyšujú cenu elektrickej energie. "Vysoko postavené environmentálne ciele prinášajú totiž aj vysokú cenu elektrickej energie," dodal (Malatinský – pozn. autora).

8) 21. 3. 2014: energia.sk: EÚ summit je hlavne o Rusku a Ukrajine

Hoci na marcovom zasadnutí dominuje problematika Ruska a Ukrajiny, na summite lídri členských štátov rokujú aj o energetike. "Mám mandát nesúhlasiť so žiadnymi číslami na tomto summite. Nebudem hlasovať za napríklad 40-% redukciu pokiaľ ide o skleníkové plyny, ani za nejaký záväzok na obnoviteľné zdroje, lebo by to Slovensko len poškodilo," deklaroval slovenský premiér.

9) 23. 4. 2014: Rádio Slovensko: Prehľad správ

Kata MARTINKOVÁ, moderátorka

Stanovisko, ktoré Slovensko prezentovalo na bruselskom summite o emisiách a to, že 40-percentné zníženie je prísnym cieľom, ktorý odplaší investorov, potvrdil dnes predseda vlády Robert Fico v železiarniach v Podbrezovej. Pridal aj argument o obnoviteľných zdrojoch.

Robert FICO /Smer-SD/, premiér SR

Výdavky, ktoré idú na obnoviteľné zdroje, nám prudko zdvíhajú cenu elektrickej energie, čo spôsobuje najmä železiarniam veľké ťažkosti. A dôvodom návštevy bolo to, že hľadáme určité riešenie, aby tie dopady, ktoré prichádzajú na túto firmu, neboli také veľké.

10) 24. 3. 2014: euractiv.sk: EÚ hladá cesty pre zníženie závislosti na dovoze energií

„Nemohol som súhlasiť, a som rád, že to ani nie je v záveroch, s akýmkoľvek číselným vyjadrením záväzkov EÚ pokiaľ ide o obnoviteľné zdroje alebo emisie skleníkových plynov," uviedol Fico. „Ak si my dáme ciele, ktoré sú príliš ambiciózne, môže to odradzovať investorov od práce v európskom priestore a môže to znamenať aj odchod časti priemyslu z územia EÚ."

(...)

Zároveň podčiarkol tlak na rast cien elektriny, ktorý obnoviteľné zdroje prinášajú aj na Slovensku. „Už teraz hľadáme cesty ako sa týmto dopadom vyhnúť a ja nevylučujem, že na nejaké obdobie možno aj pozastavíme vydávanie licencií na obnoviteľné zdroje, aby sme pribrzdili momentálny tlak na rast cien elektrickej energie," dodal premiér Fico.

11) 5. 6. 2014: Trend: Obnoviteľné zdroje už len tak na kusovky

Terajšie priania štátu v rozvoji obnoviteľných zdrojov energií sú nepomerne drobnejšie. Aj napriek tomu, že ceny garantovaného výkupu pre dnes stavané zdroje sa medzitým zosunuli oveľa bližšie k voľnému trhu. „Optimum bude, ak v najbližších rokoch u nás vždy pribudne najviac 10 či 15 megawattov zelených elektrární," hovorí Juraj Novák, hlavný štátny radca na odbore energetickej a surovinovej politiky slovenského ministerstva hospodárstva.

(...)

Odvtedy však štát otočil. Podobne ako mnoho iných členov únie. To, že Slovensko nechce veterné elektrárne, lebo nestabilnou dodávkou elektriny narušujú stabilitu sietí, sa vedelo už dávno. No pred tromi rokmi sa začali škrtiť aj iné zdroje. „Mimo Japonska, kde po havárii na jadrovej elektrárni Fukušima prešli na drahý zemný plyn, má Európa vo svete vôbec najvyššie ceny elektriny. A to aj pre drahšie obnoviteľné zdroje," hovorí J. Novák.

12) 16. 6. 2014: TA3: Rusko, Ukrajina, plyn a my

Robert FICO, predseda vlády SR /Smer-SD/

(..) Nehovoriac o tom, že ten zadný cyklus je veľmi komplikovaný, likvidácia týchto zariadení je mimoriadne náročná. Naviac veľké investície do obnoviteľných zdrojov spôsobujú prudký nárast elektrické energie. Toto zažili v Českej republike.

13) 27. 6. 2014: Rádio Slovensko: Plyn, elektrina, energetická bezpečnosť SR

Martin STRIŽINEC, moderátor

Jedna vec je plyn, ten všetci nepoužívame, ale bez elektriny sme úplne stratení. Môže v blízkom čase klesnúť aj cena elektriny pán minister?

Tomáš MALATINSKÝ, minister hospodárstva SR /Smer-SD/

Cena elektriny výrazne klesá, problémom je, že v dôsledku iných opatrení vstupujú komponenty do ceny elektriky, ktoré sa prerozdeľujú napríklad podpora obnoviteľných zdrojov, kombinovanej výroby elektriky a tepla a podobné. A tieto komponenty boli už v minulosti na dlhé obdobie zazmluvnené a keby sme nejakým spôsobom vylúčili retroaktivitu, tak budeme musieť tieto náklady rešpektovať a tie sa v tej cene budú odrážať, ale aj v dôsledku týchto opatrení klesá základná cena elektriky výrazne za posledných rokov o viac ako 100%. To proste je evidentný fakt. To je tá cena, ktorá je ako výrobná, ktorá nie je dotovaná, tá je skutočne stále lacnejšia.

14) 7. 3. 2015: TA3: Kritika energetickej únie

Andrej HORVÁTH, redaktor

Minister hospodárstva Pavol Pavlis výhrady regulátora podporuje. Rozdiely medzi štátmi sú veľké. Kým Slovensko, Maďarsko či Fínsko buduje nové jadrové reaktory, Nemecko presadzuje zelené energie. Jeho vláda úplne odstavila jadrové elektrárne.

Pavol PAVLIS, minister hospodárstva /Smer-SD/

By sme si ako Slovensko chceli nechať určitú vôľu v rámci percentuálneho vymedzenia, koľko obnoviteľných zdrojov budeme podporovať, pretože, samozrejme, tieto obnoviteľné zdroje aj prinášajú ten efekt, že predražujú cenu energií.

15) 26. 3. 2015: energia.sk: Robert Fico sa neplánuje vzdať cenovej regulácie

Na vystúpenie Roberta Fica reagovala organizácia Greenpeace Slovensko. „Je smutné počuť premiéra rozprávať o potrebe jadra, uhlia a diverzifikácii dodávok plynu v súvislosti s energetickou bezpečnosťou a ani raz ho nepočuť spomenúť obnoviteľné zdroje alebo úspory energie. Pritom práve tie sú jediným domácim, čistým a ekonomicky prijateľným riešením našej energetickej bezpečnosti," napísal Pavol Široký, koordinátor klimatickej a energetickej kampane.

16) 21. 6. 2015: STV1: Rozhovor s Marošom Šefčovičom

Martin STRIŽINEC, moderátor

Začiatkom júna, myslím, už bolo jedno stretnutie, ktoré sa venovalo celej tejto širokej problematike. Vtedy štátny tajomník ministerstva hospodárstva Miroslav Obert povedal, že opatrenia by mali na jednej strane prinášať nejakú reálnu pridanú hodnotu a na druhej treba zohľadniť vplyv na ceny energií, nakoľko to má dopad na životnú úroveň obyvateľstva. Ale on hovoril aj o tej zelenej energii, že aby, aby sme vlastne všetko nepodriadili tomu, že všetko má byť zelené a vo finále nebudeme konkurencieschopní a tak ďalej.